

**T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı**

**Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri
Kazandırmadaki Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi**

**Başar BARLAS
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Doç. Dr. Bülent Güven**

**Çanakkale
Ocak, 2015**

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırmadaki Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

09/01/2015

Başar BARLAS

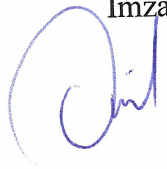

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Başar BARLAS tarafından hazırlanan çalışma, 09/ 01/ 2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10063979

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Bülent GÜVEN	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Haydar DURUKAN	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Hulusi GEÇGEL	

Tarih: 30.01.2015

İmza:

Doç. Dr. Ajda KAHVECİ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Günümüz toplumunda insan, bilgiyi taşıyan değil, hangi bilgiye ihtiyaç duyduğunu ve bu bilgiyi nasıl kullanabileceğini bilen, yorumlayabilen ve bunun yanında yeni bilgiler üretip bunların yaşamın temel problemlerini çözmeye kullanabilen birey olmalıdır. Bireyden beklenen bu nitelikler eğitim programlarını da etkilemektedir. Bu hızlı değişimlere paralel olarak Türkiye’de de eğitim programlarında değişikliğe gidilmiş ve 2005 yılından itibaren yeni bir program uygulamaya konulmuştur. Yeni programın amaçlarından biri de bireye birtakım yaşam becerileri kazandırmaktır. Bu becerilerin kazandırılmasında, içerik itibarıyla yaşamı konu alan Hayat Bilgisi dersinin önemli bir yeri vardır. Birey bu derste yaşamı öğrenmekle kalmayacak, bunun yanında yaşamını kolaylaştırabilecek birtakım beceriler de edinecektir.

Bu çalışma, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada ne kadar etkili olduğunu sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, çeşitli düzenlemeler yapılarak 2009 yılında tekrar yayınlanan Hayat Bilgisi programı, konu ile ilgili tez ve makaleler, yeni programı tanıtan kitaplar ve sempozyum bildirileri incelenerek araştırmada yararlanılmıştır.

Genel tarama modeli ile yapılan bu araştırmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket, 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kişisel bilgileri yer almaktadır. İkinci bölümde, Hayat Bilgisi dersinin kazandırması beklenen ortak ve derse özgü becerilerin etkililiği, 5 seçenekli ölçme aracı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Son bölümde ise öğretmenlerin, ortak ve derse özgü becerilere ait görüş ve önerileri 3 adet açık uçlu soru ile belirlenmiştir. Anketler, Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan izin doğrultusunda il merkezi, ilçe merkezleri, belde ve köylerde görev yapan öğretmenlerle yüz yüze görüşülüp uygulanmıştır. Toplanan veriler

SPSS paket programı ile analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Çalışma, bulguların yorumlanması ve sonuçlara ulaşılması ile sonlandırılmıştır.

Araştırmamın başından sonuna kadar öneri ve görüşleri ile bana yol gösteren danışman hocam sayın Doç. Dr. Bülent GÜVEN'e, beni yetiştiren ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim rahmetli annem Beyhan BARLAS ve babam Hasan BARLAS'a, araştırma süreci boyunca -elinden gelenin de fazlasıyla- yanımda olan değerli kardeşim Gülcihan BARLAS'a sonsuz teşekkürlerimi iletiyorum. Veri toplama aşamasında gösterdikleri anlayış ve ilgiden dolayı, okul yöneticilerine ve öğretmenlerine de ayrıca teşekkürü bir borç bilirim.

Çanakkale, 2015

Başar BARLAS

Özet

Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırmadaki Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi

Bu araştırma, ilköğretim programında yer alan 9 adet ortak becerinin ve 5 adet Hayat Bilgisi dersine özgü becerinin kazandırılmasında, Hayat Bilgisi dersinin ne derece etkili olduğunu öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamaktadır. Betimsel nitelikteki bu çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ise nitel araştırma tekniklerinden biri olan içerik analizi tekniği ile irdelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılında, Çanakkale ilinde 1., 2., 3. ve birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcıların %40,5'i (n= 117) erkek, %59,5'i (n= 172) bayan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde öğretmenlerin kişisel bilgilerine dair sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise 9 ortak, 5 Hayat Bilgisi dersine özgü ve bunların da alt becerilerinin yer aldığı toplam 42 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçek bulunmaktadır. Son bölümde ise öğretmenlerin becerilere dair görüşlerinin alındığı üç adet açık uçlu soru yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde istatistiksel analizinde SPSS19.0 paket programından yararlanılmıştır. Katılımcıların kişisel özellikler yönüyle verdikleri yanıtlar arasında farklılaşma bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla 2'li grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, 3 ve daha fazla grup karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Öğretmenlerin açık uçlu sorulara verdiği yanıtlar ise nitel araştırma tekniklerinden olan içerik analizi tekniği ile irdelenmiş ve ulaşılan bilgiler tablolaştırılarak yüzde ve frekans dağılımları hesaplanmıştır.

Verilerin analizinden elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada genel olarak etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında cinsiyet, görev yapılan yerleşim türü, mesleki kıdem,

eğitim durumu ve yeni program hakkında bilgilendirilme durumlarına göre ğretmen görüşlerinin farklılaştığı görülmektedir. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlara göre; becerilerin kazandırılmasında, becerileri yaşamla ilişkilendirilmenin ve beceri kazandırmada aile ile işbirliğinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

Determining The Effectiveness Of Life Science Studies Course Objectives in The Attainment of Cross-Curricular and Courses-Specific Skills Based on Teachers Opinions

The purpose of this study is to demonstrate, based on teacher opinions, how influential the Life Science studies class is in building 9 common skills involved in the primary education curriculum and 5 skills specific to the Life Science Studies. The general survey model was employed in this descriptive study. Answers to open-ended questions were explored by means of the content analysis method as a qualitative research method. The study population of the research is composed of form masters serving in grade 1, grade 2, grade 3 and combined classes in the province of Çanakkale during the 2012-2013 educational year. Of the participants, 40.5% (n=117) are male and 59.5% (n=172) are female. In the research, consisting of three parts questionnaire was employed as the data collection tool. The first part of the questionnaire involves questions concerning the personal details of the teachers. In the second part, a 1-5 likert scale consisting of a total of 42 items was used. Of them, 9 are common items, 5 are specific to the social sciences class, and others concern sub-skills. Finally, the last part involves three open-ended questions aimed at getting the opinions of teachers on skills.

Then, the SPSS19.0 package software was used to statistically analyse the data obtained from the research. In order to assess whether the answers of participants the questions about personal details differ, the Mann Whitney U test was used for comparing of 2 groups, and the Kruskal Wallis test was employed for comparing 3 and more groups. Responses of teachers to open-ended questions were analysed by means of the content analysis method as a qualitative research method, then the findings were tabulated and finally percent and frequency distributions were calculated.

According to the findings of the data analysis, teachers believe that the Life Sciences studies is generally effective in developing common and studies-specific skills. In addition, it is observed teacher opinions vary by gender, type of the residential area to which teachers are assigned, professional seniority, educational status and knowledge on the new scheme. According to the participants to open-ended questions, it is observed that associating the skills with real life experiences and collaboration with family is important in developing the intended skills.

İçindekiler

Tez Onay Formu.....	i
Önsöz.....	ii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi.....	x
Kısaltmalar Listesi.....	xiv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı.....	5
Araştırmanın Önemi.....	6
Varsayımlar.....	8
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
Tanımlar.....	8
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve.....	10
Hayat Bilgisi Dersi.....	10
Toplu Öğretim ve Hayat Bilgisi Dersi.....	12
Dünya’da Hayat Bilgisi Dersinin Gelişimi.....	14
Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersinin Gelişimi.....	15
Hayat Bilgisi Programının Vizyonu.....	19
Hayat Bilgisi Dersinin Temel Yaklaşımı.....	19
Problem Çözme.....	22
İşbirlikli Öğrenme.....	22
Aktif Öğrenme.....	22
Çoklu Zeka.....	23
Öğrenme Stilleri.....	23
Hayat Bilgisi Programının Temel Yapısı.....	25
Öğrenme Alanları.....	25

Temalar.....	26
Kazanımlar.....	26
Kişisel Nitelikler.....	27
Kavramlar.....	27
Beceri Kavramı ve Hayat Bilgisi Programındaki Yeri.....	28
Bölüm III: Yöntem.....	48
Araştırmanın Modeli.....	48
Evren ve Örneklem.....	48
Evren.....	48
Örneklem.....	48
Veri Toplama Araçları.....	49
Verilerin Toplanması.....	49
Verilerin Analizi.....	50
Bölüm IV: Bulgular ve Yorumlar.....	51
Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının İlköğretim Programında Yer Alan Ortak Ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi'ne Verilen Yanıtlardan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	51
Veri Toplama Aracına Yanıt Veren Katılımcıların Kişisel Özellikleri.....	51
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	54
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	69
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	111
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	118
Tartışma.....	118
Sonuç.....	121
Öneriler.....	122
Bölüm VI: Kaynakça ve Ekler.....	124
Kaynakça.....	124
Ekler.....	129
Ek A: Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni.....	130
Ek B: Anket Formu.....	132

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Öğretmenlerin Cinsiyet, Görev Yaptığı Yerleşim Birimi ve Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı.....	52
2	Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf, Eğitim Durumu ve Yeni Program Hakkında Bilgilendirilme Durumuna Göre Dağılımı.....	53
3	Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi'ne yanıtlayan öğretmenlerin, maddelere verdikleri yanıtların yüzde ve frekans dağılımı...	55
4	Ortak Becerilere Ait Görüşlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	70
5	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	71
6	Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Görev Yapılan Yerleşim Birimi Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	73
7	Görev Yapılan Yer Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	74
8	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Görev Yapılan Yer Birimi Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	75
9	Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	77
10	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Eleştirel Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	78
11	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Yaratıcı Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	80

12	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Araştırma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	81
13	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “İletişim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	83
14	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Problem Çözme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	84
15	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesi- Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	85
16	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	87
17	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Güvenlik ve Korumayı Sağlama Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	88
18	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Öz Yönetim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	89
19	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	90
20	Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	91
21	Ortak Becerilere Ait Görüşlerin Okutulan Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	92
22	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Okutulan Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	93
23	Ortak Beceriye Ait Görüşlerin Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	94

24	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Eleştirel Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	95
25	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Yaratıcı Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	96
26	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Araştırma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	97
27	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Problem Çözme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	98
28	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	99
29	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Girişimcilik Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	100
30	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Karar Verme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	101
31	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin, Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	102
32	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Öz Yönetim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	103
33	Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	104
34	Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Yenilenen Program Hakkında Bilgilendirilme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	105

35	Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin, Yenilenen Program Hakkında Bilgilendirilme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	109
36	“Ortak Becerilerin Kazandırılmasına Dair Görüşleriniz Nelerdir?” İfadesine Ait Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	112
37	“Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilerin Kazandırılmasına Dair Görüşleriniz Nelerdir?” İfadesine Ait Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	114

Kısaltmalar Listesi

Akt: Aktaran

Çev: Çeviren

Ed: Editör

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

vb: Ve benzeri

f: Frekans

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

%: Yüzde

p: Anlamlılık düzeyi

N: Birey sayısı

ss: Standart sapma

SPSS: Stastical Package For Social Sciences

mdn: Medyan

Bölüm I

Giriş

Bu bölümde; araştırmanın problemine, amacına, önemine ve araştırma ile ilgili varsayımlara, sınırlılıklara ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Bir ülkenin gelişmesindeki en önemli unsuru, o ülkede yetişmiş nitelikli insan gücü oluşturur. Toplumdaki nitelikli bireylerin sayısının artmasını da ülkelerde uygulanan eğitimin kalitesi belirler. Bu amaç doğrultusunda ülkeler, kendi toplumsal ihtiyaçlarına ve çağın gerektirdiği insan tipine uygun bireyler yetiştirmek amacıyla eğitim sistemlerini düzenlemek ve geliştirmek zorundadır.

Türkiye’de ve dünyadaki gelişmeler doğrultusunda ilköğretim programlarında görülen reform ve geliştirme hareketlerinin sonucu olarak 2004-2005 eğitim öğretim yılında pilot uygulamayla başlatılan ve 2005-2006 eğitim öğretim yılında ise ülke genelinde hayata geçirilen yeni ilköğretim programı ile öğrencilerin yaş ve gelişimlerine uygun olarak belirlenen temel becerilerin kazandırılması amaçlanmıştır. Temel beceriler; öğrencilerin, öğrenme alanlarındaki gelişimleriyle bağlantılı olarak da beşinci sınıfın sonuna kadar kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları becerilerdir. Bu beceriler, ezbere dayalı bilgilerden uzak durularak bireyin karşılaştıkları nesnelere, olaylar ve materyaller hakkındaki bilgileri işlemeleri için gerekli olan ve tüm derslerin omurgasında yer alan; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim becerisi, araştırma, girişimcilik, bilgi teknolojilerini kullanabilme, Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanabilme ve etkili karar verme gibi üst düzey beceriler olarak adlandırılmaktadır (MEB, 2010’dan akt. Turan, 2012). Sözü edilen bu becerilerin kazandırılmasında bir yaşam dersi olan, Hayat Bilgisi dersinin önemli bir yeri vardır. Hayat Bilgisi dersinden beklenen, bu temel becerilerin kazandırılması görevinin yanında; kaynakları

etkin kullanma, güvenlik ve korumayı sağlama, öz yönetim, bilimin temel kavramlarını tanıma ve derse özgü temalarla ilgili temel kavramları tanıma olmak üzere beş farklı beceri alanı ve bunlara ait alt becerileri de kazandırmasıdır.

Yeni Hayat Bilgisi programının temel yapısını oluşturan bu becerilere uygun olarak kazanımlar belirlenmiş ve Hayat Bilgisi dersinin içeriği, becerilerin kazandırılmasına uygun olarak düzenlenmiştir.

Yeni Hayat Bilgisi programında yer alan beceri ve bu becerilere uygun olarak belirlenmiş olan kazanım boyutu araştırmacılar tarafından çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Uğur (2006) tarafından yapılan, “2005 İlköğretim 1., 2., 3., sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde Hayat Bilgisi programının; genel durumuna, temalarına, etkinliklerine, ölçme-değerlendirme, beceri ve kazanım boyutuna dair öğretmen görüşleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin Hayat bilgisi programının beceri ve kazanım boyutuna ilişkin görüşlerinin olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Tuncer (2009) tarafından yapılan “İlköğretim Hayat Bilgisi 3. Sınıf Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Hayat Bilgisi programının genel durumu ile beceri ve kazanım, tema, etkinlik ve ölçme-değerlendirme öğelerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenler, yeni Hayat Bilgisi programının kazandırması beklenen becerileri; Türk Milli Eğitim sisteminin amaçları, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişim özellikleri, Hayat Bilgisi programı ile kazandırılabilir olması ve kazanımlar ile uyumlu olması gibi özellikler yönünden yeterli buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Karaca'nın (2008) “İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi Programında Yer Alan Becerileri Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışması, Hayat Bilgisi ders kitaplarının

programdaki becerileri kazandırmaya uygunluğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Öğretmen görüşlerine göre Hayat Bilgisi ders kitapları, genel ve özel becerileri kazandırmada etkili bulunmuştur. Turan (2012) tarafından yapılan *“İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilere Eleştirel Düşünme Becerisini Kazandırmak İçin Önerilen Etkinliklerin Kullanılma Sıklıkları”* adlı yüksek lisans tez araştırmasında yeni ilköğretim Hayat Bilgisi ders programını uygulayan öğretmenlerin eleştirel düşünmeyi gerçekleştirmek için programda yer alan yöntemleri ne sıklıkta kullandıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. “Soru-Cevap” ve “Akıl Yürütme ve Problemlere Çözüm Bulma” yöntemlerinin, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir.

Yasavur’un (2013) *“İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Öğrencilere Yaratıcı Düşünme Becerisi Kazandırmak İçin Önerilen Etkinliklerin Öğretmenler Tarafından Kullanılma Sıklıkları”* adlı yüksek lisans tez araştırması, Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki, ilköğretim 3. sınıf öğrencilerine yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin; önerilen sıklıkta uygulanıp uygulanmadığı, uygulanırken ne gibi sorunlarla karşılaştığı ve uygulanamıyorsa, uygulanabilemesi için neler yapılması gerektiğini belirlemeyi amaçlamıştır. Yaratıcı düşünmeyi geliştirmek için 2005 Hayat Bilgisi programında önerilen yöntemlerden en çok “Gösterip Yaptırma” yönteminin kullanıldığı, en fazla kullanılan tekniğin “Soru-Cevap” tekniği olduğu, en fazla kullanılan etkinliğin “Konuyu Farklı Kaynaklardan Araştırabilme” ve “Benim de Fikrim Var” etkinliği olduğu, öğretmenlerin materyal olarak en çok ders ve çalışma kitaplarını seçtikleri, yaratıcı düşünme becerisinin değerlendirilmesinde en çok kısa cevaplı soruların kullanıldığı; en seyrek olarak kullanılan yöntemin, uygulanması sırasında sınıfta gürültüye sebep olması ve sınıf iklimini bozması nedeniyle “Örnek Olay İncelemesi” olduğu, “Altı Şapkalı Düşünme” tekniğinin ise ön hazırlık gerektirmesi, karmaşık olması ve öğretmenlerin bu teknik ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması gibi nedenlerden dolayı en az kullanılan teknik olduğu, en seyrek olarak

kullanılan etkinliğin ise uygulanması sırasında sınıfta gürültüye sebep olması, ev ödevi olarak verildiğinde çoğu kez veliler tarafından yapılması ve materyal temin etmedeki güçlüklerinden dolayı “Yeni ve Farklı Nesnelere Üretme” etkinliği olduğu, öğretmenler tarafından en az sıklıkla kullanılan ders materyalinin fiyatının pahalı olması nedeniyle “projeksiyon” cihazı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Narin (2007) tarafından yapılan “*İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Vatandaşlık Bilgi Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*” adlı yüksek lisans tez çalışması, Hayat Bilgisi programının vatandaşlık bilgi beceri ve değerlerini kazandırmada ne kadar etkili olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, vatandaşlık becerileri olarak belirlenen, toplam 17 adet beceriye ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin; Hayat Bilgisi programını vatandaşlık becerilerini kazandırmada genel olarak yeterli bulmakla birlikte en fazla girişimcilik becerisini, en az ise problem çözme becerisini kazandırma konusunda yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Türkyılmaz (2011) tarafından yapılan, “*İlköğretim Hayat Bilgisi Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Balıkesir İli Örneği)*” adlı yüksek lisans tez çalışması, Hayat Bilgisi programının kazanımlarına, temalarına, etkinliklerine ve ölçme-değerlendirme durumuna ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre Hayat Bilgisi dersi kazanımları; eleştirel düşünme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, iletişim, özsaygı, temalarla ilişkili temel kavramları tanıma, Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma, kaynakları etkin kullanma, öz yönetim ve bilimin temel kavramlarını tanıma becerisini kazandırmada yeterli bulunmuş, yaratıcı düşünme, girişimcilik ve özgüven becerisini kazandırmada ise yetersiz bulunmuştur.

Demir (2007) tarafından yapılan, “*İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi Dersi Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Kayseri İli Örneği)*” adlı doktora tez çalışmasında, Hayat Bilgisi programının kazanımları, temaları, öğrenme-öğretme süreci ve

ölçme-değerlendirme boyutlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını programdaki becerileri kazandırmada genel olarak yeterli bulmakla birlikte, problem çözme becerisini kazandırmada yetersiz olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Kayalar'ın (2007) yaptığı “*İlköğretim 1., 2., 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Hayat Bilgisi programının kazanımı, içeriği, eğitim durumları ve değerlendirme boyutunun değerlendirilmesini amaçlamıştır. Çalışmanın kazanım başlığında, kazanımların; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, girişimcilik ve öz yönetim becerisini kazandırmadaki etkililiğini belirlemeye yönelik ölçek maddeleri yer almıştır. Öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, ilgili becerileri kazandırmada etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Güleler (2010) tarafından yapılan, “*Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'na İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Şanlıurfa İli Örneği)*” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının beceriler ile örtüştüğü ve becerileri geliştirilebilir nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalarda, genel olarak Hayat Bilgisi programının öğelerinin değerlendirildiği, bunların içinde beceri ve kazanım boyutuna da yer verildiği görülmektedir. Sonuçlar genel olarak incelendiğinde; Hayat Bilgisi dersi programının, becerileri kazandırmada yeterli bulunduğu görülmektedir. Araştırmalarda, tüm becerilere ilişkin görüş belirlenmediği; yapılan araştırmaların, Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin tümünü kapsamadığı görülmektedir. Bu görüşler çerçevesinde, araştırmanın hareket noktası oluşmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konan yeni Hayat Bilgisi programında yer alan kazanımların, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat

Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğini öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirleyebilmek temel amacı çerçevesinde yapılmıştır. Bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1) Yenilenen Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiği hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

2) Yenilenen Hayat Bilgisi dersi programı kazanımlarının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiği hakkındaki öğretmen görüşleri, araştırmaya katılan öğretmenlerin;

a) Cinsiyet

b) Görev yaptıkları yerleşim türü

c) Mesleki kıdem durumları

d) Okuttukları sınıf düzeyi

e) Eğitim durumları

f) Yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

3) Yenilenen Hayat Bilgisi dersi programının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırma konusunda öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

İnsanlığın var olduğu tarihten beri ortaya çıkan öğrenme ihtiyacı, günümüzde de bireyin ve toplumun ihtiyaçlarının farklılaşmasına, toplum kültüründeki hızlı değişime, siyasi ve ekonomik dengelerin değişmesine, bilim ve teknolojiye hızlı ilerlemelere bağlı olarak artarak devam etmektedir. Bilgiye ulaşmanın, hiç olmadığı kadar, kolay olduğu günümüzde,

artık bilgiyi taşıyan bireylere değil, sahip olduğu bilgiyi beceriye dönüştürebilen ve gerçek hayat problemlerinin çözümünde kullanabilen bireylere ihtiyaç vardır. Çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve donanıma sahip bireylerin yetiştirilmesinde ise uygulanan eğitimin niteliği önemlidir. Bu amaç doğrultusunda, eğitim faaliyetlerinin düzenli yürütülmesini sağlayan eğitim programlarının, sürekli geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de de 2004 yılında pilot uygulaması yapılan, 2005 yılında uygulamaya konan yeni ilköğretim programında, Hayat Bilgisi dersini de kapsayacak şekilde, köklü değişikliklere gidilmiştir.

Yeni Hayat Bilgisi programının temeli, yapılandırmacı yaklaşıma dayanmaktadır. Buna göre, derste öğretmenin sözel açıklamalar yaparak ya da işlemleri veya davranışı öğrencilere göstererek onlara bilgi ve beceri öğretmeye çalışmasını içeren yaklaşım yerine yapılandırmacı anlayışla çeşitli etkinlikler üzerinde düşünmeleri, öğretmenlerin de bu süreçte öğrencilere yardımcı olmaları amaçlanmaktadır (Karabıyık, 2006). 2005 yılından beri uygulanan, 2009 yılında birtakım düzenlemeler yapılan yeni Hayat Bilgisi programında beceriler, kişisel nitelikler, ara disiplinler gibi yeni kavramlar yer almıştır. Amaçların yerini kazanımların aldığı yeni programda; kazanımlar kapsamında yer alan beceriler, ara disiplinler ve kişisel niteliklerin programda son derece önemli görülen öğrenme-öğretme etkinlikleriyle, yapılandırmacı kuram anlayışı ile kazandırılması gerektiği vurgulanmaktadır (Güven, Işık ve Apaydın, 2005).

2005 yılında uygulamaya konulan Hayat Bilgisi Programı’nda, öğrencinin bir bütün olarak gelişmesine ve okul dışındaki yaşamı ile uyum içinde olmasını sağlayacak yaşam becerilerine sahip olmasına öncelik verilmiştir. Bu programın yapısını beceriler oluşturmaktır. Kazanımların sırasını belirlemede bir becerinin alt boyutlarının kendi içindeki hiyerarşisi dikkate alınmıştır. İçerik, becerileri kazandırmada araç olmuştur. Öğrencinin temaları ve temaların birbiriyle ilişkisini bir bütün olarak anlamlandırılmasını sağlayan becerilerdir. Becerileri kazandırmada aktif öğrenme önemlidir. Bu yüzden 2005 programında, her bir

becerinin aşamalarına uygun ve öğrencilerin aktif katılımını gerektiren etkinlikler yer almıştır (Karabağ, 2006).

Bu araştırma, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, programda yer alan ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada ne kadar etkili olduğunu, öğretmen görüşlerinden ve kuramsal temellerden hareketle ortak bir anlayış çerçevesinde belirlemeyi amaçlamaktadır.

Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğretmenler, veri toplama aracındaki kavramları tam ve doğru anlamışlardır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmanın amacına uygun verilerin elde edilmesini sağlamaktadır.
3. Araştırmanın örneklemi, evreni temsil edebilecek nitelik ve niceliktedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

1. 2012-2013 eğitim öğretim yılında Çanakkale ilinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi okullarda görev yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 289 sınıf öğretmeni,
2. İlköğretim Hayat Bilgisi programında yer alan ortak ve derse özgü beceriler,
3. Öğretmenlerin, "Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının İlköğretim Programında Yer Alan Ortak Ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi"ne verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

Tanımlar

Ortak Beceri: Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma

ile karar verme becerisi olmak üzere ilköğretim programındaki tüm derslerin kazandırması beklenen beceriler (MEB, 2009).

Derse Özgü Beceri: Kaynakları etkin kullanma, güvenlik ve korumayı sağlama, öz yönetim, bilimin temel kavramlarını tanıma, temalarla ilgili temel kavramları tanıma ve bunların alt basamakları olmak üzere, Hayat Bilgisi dersi ile kazandırılması beklenen becerilerin adı (MEB, 2009).

Sınıf Öğretmeni: İlkokulda görev yapan öğretmen.

Yeni Hayat Bilgisi Programı: 2005-2006 eğitim-öğretim yılından beri uygulanan, 2009 yılında tekrar düzenlenen ve uygulanmaya devam edilen Hayat Bilgisi programı (MEB, 2009).

Bölüm II

Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde; Hayat Bilgisi dersinin tanımı, temel yapısı ve yaklaşımı, Hayat Bilgisi programının vizyonu, Dünya’da ve Türkiye’de Hayat Bilgisi dersinin oluşumu ve Hayat Bilgisi programındaki becerilere dair bölümlere yer verilmiştir.

Hayat Bilgisi Dersi

Okula başlamadan önce çocukların dünyası, aileleriyle ve ailelerin çocuklara sağlayabildiği olanaklarla sınırlıdır. Okul, çocuklara yeni fırsatlar sunarak daha geniş bir dünyaya açılmalarını sağlar. Çocuklar da okulla birlikte yeni insanlar tanımaya ve yeni deneyimler edinmeye başlarlar (MEB, 2009).

Bireyin en üst düzeyde bağımlılık ile başladığı bu hayat serüvenin de mümkün olabilecek en üst bağımsızlık düzeyine en uygun ve en kısa yollardan taşınması amaçlanmalıdır. Birey doğduğunda her şeyi ile bakıma muhtaç bir varlıktır. Zamanla beslenme, korunma ve temel ihtiyaçlarını giderme konularında daha az bağımlı hale gelir. Hayat Bilgisi dersi bu gittikçe daha az bağımlı hale gelme sürecinin 7-9 yaş aralığındaki resmi adıdır (Bektaş, 2009). İlkokul 1., 2. ve 3. sınıfta okutulan bu ders toplulaştırma ilkesine bağlı olarak mihver ders özelliği taşımaktadır. Öğrencilerin aile, okul ve çevresini tanıması bu dersin amaçlarındandır.

Özdemir (2011), Hayat Bilgisi dersinin temel amacının; bireylerin iyi bir insan, iyi vatandaş, Atatürk İlke ve İnkılaplarını kavrayan, geliştiren ve vatanını milletini seven bireyler olarak yetişmelerini sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Öğrenci, kendini ve çevresini tanıma, kendini geliştirerek çevresine uyum gösterme, çok yönlü ve yaratıcı düşünme, problem çözme gibi özelliklerin temellerini Hayat Bilgisi

dersinde atmaktadır. Böylece insanın çevresi ve yaşamı ile ilgili ilk düşünceleri, duyguları ve hareketleri biçimlendirilir (Özden, 2005'den akt. Uğur, 2006).

Binbaşıoğlu'na (2003) göre Hayat Bilgisi dersinin asıl konusunu çocuğun içinde bulunduğu çevredeki nesne ve olaylar oluşturmaktadır. Bundan dolayı, bu dersin her çevreye uygun bir konusu ve kitabı olamaz. Ancak genel nitelikteki kimi konuları kapsayan araç-gereç ve materyal hazırlanabilir. Yine, konuların işlenmesi sırasını ve zamanını 'güncellik' ilkesine göre, öğretimin yapıldığı koşullar belirler. Çevredeki nesne ve olayların yanında, çevrede beklenmedik bir şekilde zamanda ortaya çıkan bir yangın veya bir büyüğün çevreyi ziyaret etmesi gibi konular da fırsat eğitimi, olarak incelenir ve Hayat Bilgisi dersinin konuları arasına girebilir. Güngördü'ye (2002) göre Hayat Bilgisi gerçeğin öğretimidir. Gerçeğe uymayan ve gerçek olmayan bilgiler bu dersin konusunu oluşturamaz.

Hayat Bilgisi Dersi bireyin karşılaşılabileceği çeşitli sorunlara karşı en uygun seçenekleri ortaya koyabilmesi için onu hayata hazırlamayı amaçlar. Yaşanılan hayatın içinden olayları ele alarak çocuklara, bu olaylardan hangi sonuçları çıkarması gerektiğini, sosyal insan ve vatandaş olarak görevlerini, sorumluluklarını hatırlatır ve öğretir. Böylece küçük yaşlarda çocuğun, "hazırbulunuşluk düzeyine" uygun olarak öğretilen bilgi ve becerileri, içinde bulunduğu zamana ve daha sonraki yaşam sürecine transfer edip kullanacağı düşünülmektedir (Akınoğlu, 2004'den akt. Çetin, 2011).

Hayat Bilgisi dersi öğrencilere yaşamın çeşitli alanlarıyla ilgili temel bilgi, beceri, deneyim ve tutumlar kazandırmayı amaçladığından, diğer dersler için temel odak oluşturmaktadır. Bunun yanında bireylerin problem çözme, bilimsel, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, toplumsal değerleri özümsemeleriyle toplumsallaşmaları, sağlıklı yaşam ilkeleri ve bilinçli tüketicilik tutum ve davranışlarını kazanma gibi birçok davranış Hayat Bilgisi dersi için kaynak oluşturmaktadır (Özdemir, 2011).

Çocukları yaşama hazırlamayı amaç edinen Hayat Bilgisi dersi, konusunu da çocuğun yakın çevresinde karşılaştığı nesne, olgu ve olaylardan alır. İlkokulun ilk üç yılında okutulan bu ders, çocukların; olgu, olay ve nesnelere arasındaki ilişkiyi kurmalarını kolaylaştırmak amacıyla “Toplu Öğretim” sistemine uygun olarak, bütüncül bir bakış açısıyla oluşturulmuş bir derstir.

Toplu Öğretim ve Hayat Bilgisi

Toplu öğretim birer bütün olan hayat konularının, bütünlüklerini bozmadan, öğrencilerin duyu organlarıyla doğal ya da fiziksel ve toplumsal çevrelerini inceleyerek, gözlem, yaşama, iş ve deney yöntemleriyle, bilgi, beceri ve daha çok alışkanlık kazanmalarını sağlayan bir öğretim sistemidir (Binbaşıoğlu, 2003).

Hayat Bilgisi dersi, Gestalt Psikolojisi olarak ifade edilen yaklaşım temelinde oluşturulmuştur. Bu anlayışa göre, ilköğretimin ilk üç sınıfındaki çocuklar, yaş ve gelişim durumu gereği dünyayı bir bütün olarak algılar. Olguları Sosyal ve Fen olarak ayırt edemezler. Bir konu sunulurken bütün olarak sunulmalıdır. Sözelimi ‘mevsimler’ ile ilgili bir konu işlenirken, çocuğa mevsimler ve özellikleri tanıtılırken aynı zamanda bu mevsimde nasıl giyinileceği, neler yenilmesi gerektiği, hangi hastalıklara yakalanılabileceği ve önlem alınması için ne yapılması gerektiği gibi hem sosyal hem fen bilimlerine ilişkin konu ve kavramlar bir arada verilmektedir. Bu yaklaşımı temel edinmiş Hayat Bilgisi dersi birçok ülkenin ders programlarında yer almaktadır (Kabapınar, 2009).

Toplu Öğretim, çocuk psikolojisine dayanan bir öğretim sistemidir. Her ülkede farklı toplu öğretim anlayışları gelişmiştir (Binbaşıoğlu, 2003). Türkiye ve Almanya Hayat Bilgisi dersi gibi bir kapsama sahip ülkelerdendir. Diğer ülkeler, bu yaş kuşağı çocuklar için farklı yaklaşımları tercih etmektedir. Amerika, ilk yıllardan itibaren Sosyal Bilgiler temelli bir dersi tercih etmiş, Fen Bilgisi de ayrı bir ders olarak okul programlarında yer almıştır. İngiltere ise,

Tarih, Coğrafya ve Vatandaşlık gibi dersler ile ilkokul çocuğuna ‘hoş geldin’ demektir (Kabapınar, 2009, s. 2).

Konuların ayrı ayrı öğretimi, geleneksel bir öğretim yöntemidir. Bunda daha çok çocuğa bilgi kazandırmak esastır. Bunun sonucu olarak, çocukta birtakım olumsuz duyguların gelişimi söz konusudur: Bilgiçlik, kıskançlık, bencillik gibi. Bunlar ise eğitim değeri olmayan birer davranıştır. Sonra, böyle bir öğretim yalnızca zihne yöneliktir. Oysa, çocuğun zihni bu yaşlarda henüz gelişme halindedir; gelişimini tamamlamamıştır. Bunun için çocuk bu gelişimini tamamlamaya yardım edecek bir eğitime muhtaçtır. Bunu sağlayacak olan ‘toplu öğretim’ sistemi ve bunun özünü oluşturan ders, Hayat Bilgisi dersidir (Binbaşoğlu, 2003).

Toplu öğretim, çocuğun öğreneceği her kavramı, duyu organları yoluyla, birbirleriyle ilişkili olarak kavratmaya yöneliktir. Böyle bir öğretimde öğrencinin öğreneceği her şey daha çok kalıcılık kazanacağı gibi, ömür boyu öğreneceği diğer şeylerin de temelini oluşturur (Binbaşoğlu, 2003).

Hayat Bilgisi dersiyle toplumsal, doğal, kültürel ve düşünsel tüm değerler bir araya getirilmiştir. Çocukların yaşamı bütün olarak algılamaları nedeniyle programdaki kazanımlar bu amaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir. Yaşama uyum sağlamış bireyler yetiştirmek Hayat Bilgisi dersinin amaçları arasındadır. Bu amaçlara göre Hayat Bilgisi dersi, ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarda çocukların yaşama uyum sağlamaları ve yaşamı algılamaları sürecinde önemli bir mihver derstir (Şimşek, 2005).

Toplu öğretim, birçok disiplinin bir arada olduğu, organize edilmiş ve gerçek hayat ihtiyaçlarına yönelik bir sistemdir. Bu sistem ile çocuklar birbirinden bağımsız gibi görünen bilgileri daha iyi organize edip, anlamlı hale getirebileceklerdir. Hayat Bilgisi dersi de bu toplu öğretimin eğitim programlarında yer alan şeklidir. Yaşamı bir bütün olarak ele alan bu ders, okutulduğu yaş grubunun öğrenme sürecine en uygun derstir.

Dünyada Hayat Bilgisi Dersinin Tarihsel Gelişimi

Hayat Bilgisi eğitiminin ne zaman ve nerede başladığını kesin olarak belirlemek mümkün olmamakla birlikte bu dersin düşünsel temelleri Platon (Eflatun)'a kadar dayanmaktadır. Eflatun öğrenen kişinin eşyaya yaklaştırılması, eşyanın gösterilmesi ve kullanması gerektiğini belirtmiştir. Aynı şekilde Aristo da genel bilgiye varmak için, gerçek hayattan başlamak gerektiğini ifade etmiştir (Bektaş, 2009).

İnsanlığın var oluşundan beri hem fen hem sosyal bilimler eğitiminin başladığı varsayılmaktadır. Doğal ve toplumsal bir ortamda doğan, büyüyen ve gelişen insanın süreç içinde yemek, içmek, giyinmek, beslenmek, korunmak vb. etkinliklerle ilgili bilgi, beceri ve duygu kazanma gerekliliği doğmuştur. Bunları kazanamayan bir insanın yaşamını devam ettirmesi mümkün değildir. İnsan yaşamak için hem doğanın hem toplumun ilkelerini öğrenmek zorundadır. İşte bu yüzden fen ve sosyal bilimlerin insanın yaşamı kadar eski olduğu ileri sürülebilir (Sönmez, 1999).

Johann Amos Comenius (1592-1670), eğitimde esaslı olarak Hayat Bilgisi konularına yer veren ve Hayat Bilgisi dersinin kurucusu olarak bilinen ilk kişidir. 1658 yılında yayınlanan "*Orbis Sensualium Pictus*" adlı eserinde hayat bilgisi konularına ilk sınıflar için en uygun şeklini vermiştir (Baymur, 1937'den akt. Baysal, 2006, s. 6). Comenius, Hayat Bilgisi dersini ilk sınıflar için en uygun şekle getiren kişi olmuştur. Ancak, Comenius, eserinin eğitimde uygulanışını görememiştir. İlk olarak kendisinin ortaya attığı hayati bir bütün olarak ele alma fikri ancak yakın dönemde uygulanabilmiştir (Karabağ, 2009).

18. yy düşünürü Jean Jaques Rousseau, 'Emile' adlı eserinde, eğitimin çocuğun doğası ve gelişimiyle şekillendirilmesi fikrini ortaya atmıştır (Baymur, 1937'den akt. Karabağ, 2009, s. 10). Rousseau; insanın öğrenmesinde iki temel kaynağın doğa ve toplum olduğunu belirtmektedir. İnsanın yaratılış gereği zayıf olduğunu, doğadan öğrenerek, öğrendiklerini

paylaşarak ve büyüterek, sürekli geliştirerek ayakta kalmayı başarabildiğini ifade etmektedir (Güleryüz, 2008).

Türkiye’de kabul gören toplu öğretim sisteminin oluşturucusu Herbart’tır (Baysal, 2006). Friedrich Herbat, Çocuğun ilgisinin öğretim sürecinde önemli olduğunu belirtmiştir. İlginin çocuğu etkinlikte bulunmaya yönlendirdiğini belirtmiştir. Öğrenilen konuların birbiriyle ilişkilendirilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir (Binbaşıoğlu, 2003).

Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersinin Gelişimi

Hayat Bilgisi dersinin okullarda yer almaya başlaması, Osmanlıda kitle eğitiminin zorunlu olduğu tarih olan 1824 yılında yani II. Mahmut zamanında başlamasına rağmen yeterli derecede yol katedilemedi. Bu dersin ilk izlerini 1869 yılında yapılan eğitimdeki düzenlemelerle başladığı söylenebilir (Güleryüz, 2008).

Avrupa’daki ilerlemeleri yakından inceleyen Saffet Paşa 1869 yılında genel eğitim yasası denilebilecek “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi”ni hazırlamıştır (Akyüz, 2006’dan akt. Karabağ, 2009, s. 12). Bu yasa, Fransız eğitim sisteminden ülkemiz koşullarına uyarlanmıştır (Binbaşıoğlu, 2009’dan akt. Karabağ, 2009). Bu Nizamname’de “Tabiat Bilgileri” adı verilen bir ders de bulunmaktadır (Atuf, 1930; Gelişli, 2005; Kodaman, 1991’den akt. Karabağ, 2009, s. 12).

II. Meşrutiyet döneminde Fransız ilkokul programından yola çıkılarak hazırlanmış “Tedrisat-ı İptidaiyye Kanunu” (1913) ve “Mekteb-i İptidaiyye Umumiyye Talimatnamesi”nde, Hayat Bilgisi dersinin temeli olarak kabul edilebilecek eşya dersleri, ziraat adı altında yer almıştır (Karagülle, 1988’den akt. Karabağ, 2009, s. 12-13).

Cumhuriyet döneminin ilk programı; ilk mektep Müfredat Programı’dır. 1924 yılında yayınlanan bu programın diğer programlardan farklı olan tarafı birkaç dersin eklenmesi ve

bazı derslerin Cumhuriyet yönetimine uygun hale getirilmesidir. Toplu öğretim anlayışı benimsenmeden önce 1924 programında Hayat Bilgisi dersinin içeriği, “Tabiat Tetkiki, Hıfzısıhha (Sağlık Koruma Bilgisi), Tarih Başlangıcı, Coğrafya, Muhasebat-ı Ahlakiye (Ahlak Söyleşileri) ve Malumat-ı Vataniye (Yurt Bilgisi)” dersleri ile ayrı ayrı dersler olarak verilmeye çalışılmıştır (Akbaba, 2004’den akt. Bektaş, 2009, s. 20). 1924 programı alelacele yapılmış olduğu ve pek fazla değişiklik içermediği için sadece iki sene uygulamada kalmış ve 1926 yılında önemli değişikliklere gidilerek yeni bir ilkokul programı hazırlanmıştır (Dündar, 2002; Gelişli, 2005’den akt. Karabağ, 2009).

Hayat Bilgisi dersi, Cumhuriyet döneminde ilk kez 1926 tarihinde kabul edilen programla eğitim bilimleri literatürümüze girmiştir. Daha önce ayrı ayrı okutulan ve Hayat Bilgisi dersinin temeli sayılabilecek dersler, toplu öğretim anlayışının benimsenmesiyle Hayat Bilgisi dersi adı altında birleşmiştir (Binbaşoğlu, 2005). 1926 İlkokul programında, 1924’te Türkiye’ye gelerek Türk Eğitim sistemini inceleyen Amerikalı Eğitimci John Dewey’in de üzerinde durduğu “hayat bilgisi, toplu tedris, iş okulu” gibi kavramlara yer verilmiştir (Başöz, 1995’den akt. Karabağ, 2009, s. 13). Ayrıca yeni programda çocuğun gelişim dönemleri dikkate alınarak 5 yıllık süre iki devreye ayrılmış, birinci devrede tek kitap, ikinci devrede çok kitap esas getirilmiştir (Cicioğlu, 1983’den akt. Dündar, 2002).

1936 programı, öğrencilerin gelişim özellikleri daha fazla göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. “yakın çevreden hareketle uzak çevreyi kavratma” ilkesi programda yer almıştır (Akbaba, 2004’den akt. Bektaş, 2009, s. 21).

1948 programı esas olarak aynı kalmakla birlikte toplu öğretimi açıklayıcı ifadeler bulunmuştur. Bu amaçla “organik bir bütün” ve “aralarındaki tabii ilişkileri ile birlikte” ibareleri, bu programa girmiştir (Binbaşoğlu, 2003).

1968 tarihli İlkokul Programı, 1965 Program Taslağı'nın 14 ilimizdeki pek çok okulda uygulanması ile ortaya çıkmıştır. Şimdiye kadar yalnız birinci devrede, Hayat Bilgisi etrafında toplulaştırılan derslerin, ikinci devrede de Sosyal Bilgiler, Fen ve Tabiat Bilgileri etrafında toplulaştırılması zorunlu görülmüştür (Binbaşoğlu, 2003).

1998 ilköğretim Hayat Bilgisi programında amaçlar “Genel Hedefler” şeklinde belirtilmiş, ayrıca her sınıf için de özel hedefler konulmuştur (Binbaşoğlu, 2003). Bu programda; öğrenme-öğretme etkinlikleri, yöntemler, kaynaklar, öğretim materyalleri ve ölçme değerlendirme bölümlerine yer verilmiştir (Karabağ, 2009, s. 14).

1926, 1963, 1948, 1968 ve 1998 Hayat Bilgisi dersi programlarının işleniş yönünden, mihver ders olması, ünitelerin işlenişinde sıraya uyma zorunluluğunun olmayışı ve ünitelerin yaşanılan yerin özelliklerine göre belirlenmesi kısımlarında benzerlikler vardır. Bu zamana kadar uygulanan programların tümünde toplu öğretimin yeterince göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı da tartışılmıştır (Baysal, 2006).

Öğrencinin daha fazla aktif olacağı bir program geliştirmek amacıyla çalışmalar sürdürülmüş ve 2005 Hayat Bilgisi programı ortaya çıkmıştır (Bektaş, 2009).

Yeni Hayat Bilgisi dersi programının yapısı dört öğeden oluşmaktadır. Bunlar; hedefler, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirmedir. Yeni programda; amaç/hedef ifadesi, kazanım olarak yer almıştır. Amaçlar, herhangi bir konuda yapılacak işin nedenini açıklayan, yön ve derinlik ifade eden sözcüklerdir. Amaçlar, bir toplumun gidiş yönünü, doğrultusunu gösteren direktifler olarak ifade edilebilir (Güleryüz, 2008).

Yeni Hayat Bilgisi Dersi Programı'nda içeriği belirlemede öncelikle, “birey”, “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş, değişim de bütün bu öğrenme alanlarını kapsayan genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Hayat Bilgisi dersi için

özellikle benimsenen toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu üç öğrenme alanını da kapsayan 3 adet tema belirlenmiştir. Bu temalar : “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” olarak oluşturulmuştur (MEB, 2009).

Yeni Hayat Bilgisi programının amaçlara ulaşabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinin üzerinde önemle durulmuştur. Bu amaç doğrultusunda kazanımlar ile ilgili etkinliklere ve süreç ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Bu etkinliklerin çevresel koşullar ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak esnek olması gereği üzerinde durulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinin düzenlenmesinde kazanımların ve kavramların kuramsal olarak etkinliklerle ilişkisi gösterilmiş; etkinliklerde iletişim, öğrenme stilleri, öğretme ve öğrenme stratejileri, zeka alanları, yapılandırmacı yaklaşımın gereği olan ilkeler, bireye sorumluluk verme ve etkili öğrenme üzerinde durulmuştur (Özden, 2006).

Yeni Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki değerlendirme ögesi, geleneksel ölçme değerlendirme anlayışından daha çok, öğrenmede bireysel farklılıkları dikkate alan, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergileyebilecekleri alternatif teknikler ile birbirine bağlı ve iyi yapılanmış bilgileri değerlendirmektedir. Alternatif ölçme ve değerlendirme, tek bir doğru cevabı olan çoktan seçmeli testlerin de içinde bulunduğu geleneksel değerlendirme dairesinin dışında kalan tüm değerlendirmeleri kapsamaktadır. Sadece, geleneksel ölçme ve değerlendirmedeki gibi öğrenme ürünü yerine, öğrenme sürecini de değerlendirir (Gülener, 2010).

2005 yılında uygulamaya konan yeni Hayat Bilgisi programı ile ilgili yapılan çalıştay, öğretmenlerin değerlendirmeleri, uzman görüşleri, bilimsel kongrelerdeki sunular, makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri sonucunda birtakım eksiklikler belirlenmiştir. Bunun sonucunda; MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nda geliştirilmekte olan diğer derslerin programlarıyla Hayat Bilgisi dersi programının bütünleştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Atatürkçülük ve ara disiplinlerle (psikolojik danışma ve rehberlik, spor kültürü ve olimpik

eğitim, afetten korunma ve güvenli yaşam, kariyer bilinci geliştirme, insan hakları ve vatandaşlık, sağlık kültürü, girişimcilik, özel eğitim) program arasındaki bağlantılar kurulmuş, programın bütünlüğü gözden geçirilmiştir. Bu nedenle yukarıda ifade edilen değerlendirme çalışmalarındaki verilerden hareketle, Hayat Bilgisi dersi programı yeniden gözden geçirilerek Talim ve Terbiye Kurulu'nun 14/05/2009 tarih ve 70 sayılı kararı ile ilköğretim Hayat Bilgisi Dersi (1-3) Öğretim Programı kabul edilmiştir (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi Programının Vizyonu

Bu programın vizyonu, Hayat Bilgisi dersine ayrılan zamanın büyük bir bölümünde öğrencilerin kendi girişimleriyle gerçekleştirecekleri ve öğretmenlerin öğrencilere doğrudan bilgi aktarmak yerine sadece ve sadece yol göstereceği etkinlikler aracılığıyla,

- ğrenmekten keyif alan,
- Kendisiyle, toplumsal çevresiyle ve doğa ile barışık,
- Kendini, milletini, vatanını ve doğayı tanıyan, koruyan ve geliştiren,
- Gündelik yaşamda gereksinim duyulan temel bilgilere, yaşam becerilerine ve çağın gerektirdiği donanıma sahip,
- Değerikliklere dinamik bir biçimde uyum sağlayabilecek kadar esnek,
- Mutlu bireyler yetiştirmektir (MEB, 2009).

Hayat Bilgisi Programının Temel Yaklaşımı

Hayat Bilgisi dersi doğal ve toplumsal gerçeklerle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanmaktadır (Sönmez, 2005). Bu tanımdan yola çıkararak Hayat Bilgisi dersinin kapsamının doğa bilimleri, toplumsal bilimler, sanat, düşünce ve değerler olduğunu söylemek mümkündür. İlkokulun ilk üç yılında yer alan Hayat Bilgisi dersinin genel amacı; çocuğun içinde yaşadığı doğal ve toplumsal çevreye en iyi şekilde uyumunu sağlamak için gerekli bilgi, beceri, değer ve tutumlarla

donanmış bir birey olmasını sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için 2005 yılında uygulamaya konulan ve 2009 yılında tekrar geliştirilen Hayat Bilgisi programının yapılandırmacı anlayış temel alınarak uygulanması gerekmektedir (Tay, 2009). Buradan anlaşılacağı gibi yeni Hayat Bilgisi programının temelini yapılandırmacı anlayış oluşturmaktadır.

Yapılandırmacılık ya da bilgiyi yapılandırma, bilginin doğası ile ilgili bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Yapılandırmacılık öğretimle ilgili bir kuram değil; bilgi ve öğrenme ile ilgili bir kuramdır ve bu kuram, bilgiyi temelden oluşturmaya dayanır. Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişmiş ve zaman içinde öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandıklarını ele alan bir kuram olarak ortaya çıkmıştır (Demirel, 2011). Yapılandırmacı kurama göre, öğrencilerin, bilgiyi yapılandırırken hem eleştirel hem de yaratıcı düşünceleri ve kendi öğrenmelerini yansıtılmaları beklenir (Savery ve Duffy, 1995).

Güleryüz'e (2008) göre her bireyin, duyu organlarıyla algıladığı belirli nesne, olay, olgu ya da kavrama ilişkin gerçekleri, kendinin anlaması, yorumlaması ve yapılandırması gerekir. Birey; aile, okul ve arkadaş çevresinden öğrendiği bilgi ve becerilerle öğrenme ortamına girer ve yeni bilgilerle eski bilgileri kaynaştırmaya çalışmaktadır. Bunun için yeni çözüm yolları geliştirmekte yeni bilgileri eski bilgilerle ilişkilendirerek yeni bir yapı oluşturmaktadır.

Yapılandırmacı yaklaşım ile öğrencilerin, evreni farklı açılardan yorumlayarak kendi dünya görüşlerini de oluşturdukları da belirtilmektedir (Jonassen, 1991'den akt. Binbaşıoğlu, 2009).

Demirel'e (2011) göre yapılandırmacılık yaklaşımında öğrenen, öğrenme sürecinde etkin role sahiptir. Sınıf ortamı da bilginin aktarıldığı yer değil; öğrencinin etkin katılımının sağlandığı, sorgulama ve araştırma yapılan ve problemlerin çözüldüğü bir yer olmalıdır. Sınıf

İçerik etkinlikleri de öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

Bu program anlayışı ile önceki program anlayışı arasındaki temel farkı şu oluşturmaktadır: Önceki programda içerik düzenlemesi ve öğretim yöntemleri, yapılandırılmış bilgiyi esas alırken yeni programda bilginin yapılandırılmamış oluşu ve öğrencinin kendi çabasıyla bilgiyi yapılandırması esası temel alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda da eğitim etkinlikleri kavrama, uygulama, analiz, sentez basamaklarına ulaşılacak şekilde tasarlanmıştır. Kullanılacak yöntemler de gösterip yaptırma, buluşa, araştırma ve inceleme, beyin fırtınası, çözümleme ve birleşim (sentez) düzeyli çalışmalara dayanır (Güleryüz, 2008).

Geleneksel eğitim sisteminde öğrencilerin ulaşması beklenen hedefler öğretmen ve öğrencilerin dışında bir organ tarafından belirlenir ve hiçbir şekilde öğrenciler arasındaki fark gözletilmeksizin aynı öğrenme ürünlerine ulaşılması beklenir. Yapılandırmacılıkta ise hedefler kurumlarca belirlenmiştir. Öğrenenlerin kazanımları önceden bellidir. Öğretmen hedeflere ve kazanımlara yenilerini öğrencileri ile birlikte yenilerini oluşturabilir. İçerik ana çizgileriyle hedeflerle tutarlı olarak öğrenciler tarafından oluşturulur. Öğretmen yol gösterir ve ortak öğrenendir. Etkinlikleri öğrenenler gerçekleştirir. Değerlendirme performans temellidir ve geleneksel kağıt-kalem testlerinin yanında öğrencilerin kendi kendilerini veya birbirlerini ve öğretmenin çok yönlü değerlendirmelerini içerir. Aktif öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğretmenler bu yaklaşımı bilmeli ve uygulamalıdır. Bu şekilde planlanan dersler uzun zaman alabilir. Ancak zaman değil kalite daha ön planda olmalıdır. Bu yaklaşımla öğrenciler daha kalıcı öğrenebilirler (Yanpar, 2006).

2005-2006 öğretim yılında Türkiye genelinde uygulanmaya başlanan öğretim Hayat Bilgisi dersi öğretim programında “Problem Çözme, İşbirlikli Öğrenme, Aktif Öğrenme,

Çoklu Zeka ve Öğrenme Stilleri” gibi yeni öğretim uygulamaları ve etkinlikler yer almıştır. Bunlar kısaca şöyle açıklanabilir:

Problem çözme. Bireyin içinde bulunduğu karışık durum, problem; bu durumdan kurtulma ise problemi çözme olarak ifade edilir (Gelbal, 1991).

Problem çözme, üst düzey zihinsel etkinliklerin kazanılmasında işe koşulan bir tekniktir. Problem çözme becerisi, bilişsel alan basamaklarından bilgi ve kavrama basamağına dayalı bir uygulama etkinliğı olarak görölmektedir. Yaratıcı, kritik ve analitik düşünebilen, değışik problemleri çözebilen kişilerin yetişmesinin bu tekniğın uygulanmasına bağılı olduğı düşünöldüğünden, bu tekniğın öğretiminin ilköğretim yıllarında başlaması gerekmektedir (Bilen, 1996’dan akt. Saracalaoğlu, Serin, Bozkurt, 2001).

İşbirlikli öğrenme. İşbirlikli öğrenmede farklı yeteneklerdeki bireyler, aynı amaç doğrultusunda bir araya gelerek birbirlerinin öğrenmelerini destekler. İşbirlikli öğrenme, birbirlerinin öğrenmelerini ve becerilerini en üst düzeye çıkarmak için bir araya gelen öğrencilerden oluşan grupların eğitimde kullanılmasıdır (Johnson ve Johnson, 1999’dan akt. Sevim, 2011).

Bu yöntem; öğrencilere sahip oldukları becerileri kullanmalarının gerekliliğini ve birlikte verimli çalıştıklarında çok daha başarılı olacaklarını anlamalarında, beceri ve yeteneklerini fark etmelerine yardımcı olur. Ayrıca öğrencilere becerilerini düzenli olarak geliştirmeleri için fırsatlar tanır (Jordon, 1997’den akt. Özer, 2005).

Aktif öğrenme. Öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle karar alma ve öz düzenleme fırsatının ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Ün ve Açıkğöz, 2004’den akt. Karabağ, 2006).

Çoklu zeka. 1983 yılında Gardner tarafından ‘Zihin Çerçevesi’ isimli kitabında yedi ayrı ve evrensel kapasite önermiştir. Bu kapasiteler her bireyde doğuştan var olmakta ama farklı kültürlerde farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. İlk çalışmalarında, sözel-dil, mantık-matematiksel, bedensel, uzamsal, müziksel, sosyal ve öze dönük zeka olmak üzere yedi adet zeka tespit etmiştir. Daha sonra sekizinci zeka olan doğacı zeka da diğerlerine eklenmiştir (Bümen, 2010, s. 3).

Gardner’ın yaklaşımına göre zeka, bir veya daha fazla kültürde değeri olan bir ürüne şekil verme ya da problemleri çözme yeteneği olarak tanımlanmıştır. Doğuştan itibaren her insanda var olan zeka kapasiteleri, kültürel yapının biçimlendirdiği potansiyellerin de etkisinde kalarak daha baskın ya da daha arka planda kalabilmektedir (Gardner, 1999’dan akt. Kabapınar, 2009).

Öğrenme stilleri. Öğrenme stilleri modeline göre, her öğrencinin en iyi öğrendiği yol onun öğrenme stilidir. Bir öğrencinin algılaması, çevredeki diğer insanlarla ilişkileri ve öğrenme çevresindeki davranışlarına etki eden bilişsel, duyuşsal ve fizyolojik yapısı, onun öğrenme stilini belirler. İnsanlar genellikle üç yoldan bilgi edinirler (Boydak, 2001’den akt: Karabağ, 2006):

Görsel: Görerek ve okuyarak öğrenmeyi tercih ederler. Kendi kendine okuyarak öğrenirler. Renkli görselleri, grafik ve haritaları tercih ederler.

İşitsel: İşiterek, dinleyerek ve tartışarak öğrenmeyi tercih ederler. Ses ve müziğe duyarlıdırlar. İşittiklerini daha iyi anlarlar. Bilgi alırken dinlemeyi, okumaya tercih ederler.

Kinestetik: Hareket enerjisinin akıllarında daha iyi kalır. Fiziksel temas kurarak, yaparak yaşayarak öğrenirler. El ile duyumsamaya duyarlıdırlar.

Öğrenme stilleri, fiziksel, çevresel, bilişsel, duyuşsal ve sosyo-ekonomik etkenlere bağlıdır. Öğrenme performansını geliştirmek için, bu etkenlerin üzerinizde nasıl bir etki yaptığını düşünmek gerekir. Bu nedenle, kişinin kendini değerlendirmesi daha yararlı olabilir. Nasıl öğreneceğinizi düşünmek ve nasıl öğreneceğinizi öğrenmek önemlidir (Şahinel, 2010, s. 159).

Yapılandırmacı öğrenme modeline dayalı olarak hazırlanan yeni ilköğretim programının getirdiği yenilikler şöyle özetlenebilir:

- Yeni öğretim programlarında, içerik düzenlenirken genellikle tematik bir yaklaşım söz konusudur ve bu çerçevede öğrenme alanları belirlenmiştir. Belirlenen ara disiplinler birbiriyle ilişkilendirilmiştir.
- Öğrenme ürünleri için kullanılan “amaç”, “hedef”, “hedef davranış” terimleri yerine “kazanım” kavramı kullanılmıştır.
- Yeni programda özellikle “temel beceriler” adı altında beceriler ön plana çıkarılmış ve bunlardan “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimci olma, kişisel ve sosyal değerlere önem verme, Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma” gibi beceriler vurgulanmıştır.
- Yeni programlarda öğrenme-öğretme sürecinde somut araç gereç kullanımı özendirilmektedir. Ayrıca, öğretmenin görevleri ayrıntılı olarak verilmiştir. Öğrencilerin araştırma-sorgulama, problem çözme ve karar verme süreçlerine katılmalarını sağlayacak etkinliklerin kullanılması önerilmiş ve işbirlikli öğrenme stratejilerinin gerektiği düzeyde kullanılması öngörülmüştür. Etkinliklerin geliştirilmesinde çoklu zeka kuramının kullanılması üzerinde durulmuştur.
- Yeni programda öğrenciye dinleyen, alıştırma yapan ve sorulara cevap veren bir rol yerine, sorular soran, problem kuran, problem çözen, bir bilim insanı gibi gereksinim

duyulan bilgiyi ortaya çıkarmaya ve değerlendirmeye yönelik faaliyetlere girişen, etkinlikler yoluyla kendi bilişsel yapısını oluşturan aktif bir rol öngörülmüştür.

- Yeni öğretim programında öğretmene “öğreticilik” rolü yerine, “ortam düzenleyici, yönlendirici veya kolaylaştırıcı” rolleri öngörülmüştür.
- Yeni programda ölçme-değerlendirme sadece ürünü değil, süreci de değerlendirmeye dönük ele alınmıştır. Hem öğrencinin kendi değerlendirmesi için hem de öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesi için değişik ölçme aracı örneklerine yer verilmiştir (Hotaman, 2008).

Yapılandırmacı anlayışa göre düzenlenen yeni ilköğretim programına göre birey, bilginin taşıyıcısı değil, bilgiyi algılayan, anlamlandıran, yorumlayan ve yeniden yapılandıran kişi olmalıdır. Yeni programın temelini oluşturan bu anlayış ile öğrencilerin analiz, sentez, değerlendirme gibi daha üst düzey bilişsel becerilere ulaşması amaçlanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım; öğretmenleri, öğrencilerin öğrenme anlayışlarına uygun öğrenme tekniklerini kullanmaları konusunda destekler. Ayrıca öğretmenler, öğrenilmesi gereken kavram ve olayları öğrencilerin ilgisini çekebilecek hale getirmelidir (Shunk, 1997’den akt. Chen, 2003). İlköğretimin ilk üç sınıfında okutulmakta olan ve temel amacı bireyi yaşama hazırlamak olan Hayat Bilgisi dersi programının yapısı da bu amaçlar doğrultusunda düzenlenmiştir.

Hayat Bilgisi Programının Temel Yapısı

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının temel yapısını; “Öğrenme Alanları, Temalar, Kazanımlar, Beceriler, Kişisel Nitelikler, Kavramlar, Atatürkçülük Konuları, İlişkilendirmeler, Etkinlikler ve Ölçme Değerlendirme” başlıkları oluşturmuştur (Nalçacı, 2009, s. 28).

Öğrenme alanları. 2009 yılında tekrar düzenlenen 2005 Hayat Bilgisi Dersi Programı’nda insan, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak

düşünülmüştür. Bu noktadan hareketle “birey”, “toplum” ve “doğa” olmak üzere üç ana öğrenme alanı belirlenmiş, değişim de bütün bu öğrenme alanlarını kuşatan daha genel bir boyut olarak düşünülmüştür. Hayat bilgisi dersinin temelini oluşturan anlayış olan toplu öğretim yaklaşımının da bir gereği olarak, bu üç öğrenme alanını da kapsayan üç tema belirlenmiştir (MEB, 2009).

Temalar. “Okul Heyecanım”, “Benim Eşsiz Yuvam” ve “Dün, Bugün, Yarın” olmak üzere 3 tane tema yeni Hayat Bilgisi programında yer almıştır (MEB, 2009). Yeni Hayat Bilgisi öğretim programı, eski programın ünite merkezli yaklaşımının yerine, bu üç ana tema çerçevesinde oluşturulmuştur. Bu üç tema üç yıl boyunca konusu ve kapsamı genişleyerek sarmal bir yapıda öğrencilere sunulmaktadır (Kabapınar, 2009, s. 18).

Kazanımlar. Davranışçı yaklaşımdan vazgeçilip yerini yapılandırmacı yaklaşıma bıraktığı, yeni Hayat Bilgisi programında amaçların yerini de kazanımlar almıştır. Bu kazanımlar sadece gözlenebilen davranışlardan değil, bilgi, beceri, tutum ve değerleri de içeren ifadelerden oluşmuştur. Kazanımlar belirlenirken, beceriler esas alınmış ve programda kazandırılması öngörülen beceriler listeler halinde verilmiştir. Sadece sınıf içi değil sınıf dışı faaliyetler de kazanımlara ulaşmada önemlidir. Özellikle öğrencileri aktif kılan etkinlikler yer almıştır. Bu kapsamda işbirliğine dayalı öğrenme, drama, proje çalışmaları, problem çözme ve çoklu zeka uygulamaları öğrencileri öğrenme sürecinde aktif kılacak etkinliklerden bazılarıdır (Baysal, 2006).

Yeni Hayat Bilgisi dersi programında; 1. sınıfta 109, 2. sınıfta 111 ve 3. sınıfta 72 olmak üzere toplam 292 adet kazanım yer almıştır. Kazanımların temalara dağılımı incelendiğinde; “Okul Heyecanım” temasına ait 109 kazanım, “Benim Eşsiz Yuvam” temasına ait 111 kazanım, “Dün, Bugün, Yarın” temasına ait 72 kazanım bulunmaktadır. Kazanımların ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü beceriler ile ilişkisi incelendiğinde; ortak beceriler olan; eleştirel düşünme becerisini 35, yaratıcı düşünme becerisini 16, araştırma

becerisini 68, iletişim becerisini 19, problem çözme becerisini 13, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini 5, girişimcilik becerisini 11, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisini 15 ve karar verme becerisini kazandırmayı amaçlayan 11 kazanım bulunmaktadır. Programdaki bu kazanımların Hayat Bilgisi dersine özgü beceriler ile ilişkisi incelendiğinde; kaynakları etkin kullanma ve alt becerilerine ait 39, öz yönetim becerisi ve alt becerilerine ait 133, bilimin temel kavramlarını tanıma ve alt becerilerine ait 63 ve temalarla ilgili temel kavramları tanıma becerisini kazandırmayı amaçlayan 9 adet kazanım bulunmaktadır (MEB, 2009).

Kişisel nitelikler. Hayat Bilgisi dersi programında temel amaç, öğrencilere sadece bilişsel yönden kazanımları elde ettirmek değil, aynı zamanda öğrencilere bilgi, beceri ve değerleri tam benimsetmektir. Bu yüzden öğrencilere bilgi ve beceri ile paralel olmak kaydıyla birtakım kişisel niteliklerin kazandırılması gerekmektedir (Şimşek, 2010'dan akt. Alak, 2011).

Programda yer alan kişisel nitelikler: Öz saygı, Öz güven, Toplumsallık, Sabır, Hoşgörü, Sevgi, Saygı, Barış, Yardımseverlik, Doğruluk, Dürüstlük, Adalet, Yeniliğe açıklık, Vatanseverlik, Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme'dir (MEB, 2009).

Kavramlar. Hayat bilgisi dersinin temel amacı, öğrencilerin günlük yaşamda ihtiyaç duydukları ve kullanabilecekleri yaşam becerilerini kazanmalarına yardımcı olmaktır. Bunun yanı sıra çocukların ileride alacakları fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerine temel oluşturabilmeleri için bazı kavramlar da tanıtılacaktır. Böylece çocukların temel bilgi ve becerilerle donanmış, istenen kişisel niteliklere sahip birer yurttaş olarak yetişmeleri sağlanacaktır (MEB, 2009).

Beceri Kavramı ve Hayat Bilgisi Programındaki Yeri

Dewey'e göre çocukların bilgi edinmesinde ve sosyal yaşama katılmasında eğitimin çok önemli bir yeri vardır. Bireyler bilgilerini kitapları okuyarak ya da öğretmenlerini dinleyerek elde etmezler, bilgilerini daha önce var olan yapının üzerine kendileri oluştururlar. Dewey'in fikirlerini de kapsayan yapılandırmacı anlayışta öğrencilerin ezberleyen değil, bilgiyi zihninde yapılandıran, üreten, öğrenmekten zevk alan kişiler olması hedeflenmektedir. Bu nedenle klasik öğretim anlayışının yerini öğrencinin merkezde olduğu, öğrenci özelliklerinin ve bireysel farklılıklarının göz önüne alındığı bir eğitim anlayışı almaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım adı verilen bu anlayışla, öğrencilere birtakım beceriler kazandırılması hedeflenmektedir (Özatalay, 2007).

Hayat Bilgisi programına göre beceri, uygun öğrenme ve öğretme ortamında bireyin hazırbulunuşluk düzeyine göre düşünsel ve davranışsal bir çabaya girmesi sonucu, bir işi kolaylıkla ve ustalıkla yapar hale gelmesi olarak ifade edilmektedir (MEB, 2009). TDK (2014) sözlüğünde; beceri kavramı, kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir iş başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlardan hareketle beceri kavramı, bireyde var olan bir yeteneğin, amaca uygun öğrenme süreci sonucunda daha işlevsel hale getirilmesi olarak tanımlanabilir.

Beceriler, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gereklidir. Bazı beceriler bireyin yaşamını bağımsız olarak sürdürebilmesini sağlar, bazıları bireyin diğer insanlarla iletişimini, bazıları da bireyin sosyal kabulünü sağlar. Beceri kazanma, bir süreç sonunda gerçekleşir. Çocukluktan itibaren gelişme ve büyümeyle birlikte beceriler kazanılır. Becerilerin bir kısmı taklit edilerek öğrenilirken bir kısmı da başkalarının desteğiyle öğrenilir (Özbey, 2007'den akt. Turan, 2012).

Becerinin çeşitli özellikleri vardır. Bu özelliklerin bazıları aşağıda açıklanmaktadır:

- Beceri bilginin uygulanmasıdır. Beceri bilginin uygulamaya aktarılmasıdır. Beceri tamamen bilgiye dayanır. Bilgiden başka bir şey değildir. Bilgisiz beceri olmaz. Bilgisiz beceri geliştirilemez. Beceri bilginin somutlaştırılmasıdır. Ancak çeşitli bilgileri ve teknikleri bilmek beceriye sahip olmak anlamına gelmez. Beceri için bilginin uygulanmaya aktarılması uygulamada düzenlenmesi, birleştirilmesi, zihinsel-fiziksel kaynakların kullanılması ve bilginin somutlaştırılması gerekmektedir. Bunun için sürekli uygulama yapılmalıdır.
- Beceri karmaşıktır. Beceri iç içe geçmiş bilgileri, uygulamaları, tutumları, teknikleri gerektirir. Bunlar uygulama sırasında bütünleştirilir. Eğitim çalışmalarında becerinin karmaşıklığına dikkat edilmelidir. Dinleme becerilerini geliştirmesi için öğrencileri tek tek oturtmak ya da bilgiye ulaştırma becerilerini geliştirme için öğrencileri bilgisayara yönlendirmek yeterli değildir. Uygulama sırasında becerinin tüm bileşenleri dikkate alınmalıdır.
- Beceri sürekli geliştirilir. Beceri yaşam boyu geliştirilir. Becerinin gelişme durumu eğitim durumlarına, düzeylerine ve yaşa göre değişir. Örneğin okuma yazma becerileri yaşam boyu geliştirilir. Becerinin gelişmesini sağlamak için beceriyle ilgili bilgiler verilmeli ve etkinlikler yapılmalıdır. Verilecek etkinlikler öğrencinin ön bilgilerine dayanmalı ve çeşitli etkileşimlerle yeni bilgileri öğrenmeleri sağlanmalıdır. Becerinin gelişmesini sağlamak için karmaşık görevlerde ve çeşitli durumlarda uygulanmasına dikkat edilmelidir.
- Beceri yapılandırılır. Beceri, bilgi ve eylemle zihinde yapılandırılarak geliştirilir. Beceri bir süreçtir. Bunun için sürekli yapılandırılmalıdır. Beceri, sürekli yeni bilgiler ve yeni uygulamalarla geliştirilir. Becerinin yeterliliğinden söz edilemez. Yani tam bir beceri gelişimine ulaşmak mümkün değildir. Değişen bilgi ve koşullara göre becerinin

düzeyi de değişmektedir. Her birey hayatı boyunca becerilerini zihninde yapılandırarak geliştirir.

- Beceri hazır güçtür. Beceri, geçmişe değil geleceğe dönüktür. Beceriyle gelecek projelendirilir, olasılıklar değerlendirilir. Öğrenci gelecekte ve farklı öğrenme durumlarında yalnız olacaktır. Yani kendi öğrenmesini kendisi sürdürecektir. Böyle durumlarda beceri hazır bir güç olmakta, bireyin öğrenmesini ve gelişimini sağlamaktadır.

- Beceri uygulanır. Beceri, bir işi ya da durumu etkili bir şekilde yönetme olarak açıklanabilir. İster bir durumu değiştirme olsun, isterse bir duruma kendimizi alıştırma biçimde olsun, beceri her durumda kullanılmaktadır. Ancak beceri, bireyin kesinleşmiş ve değişmeyen bir özelliği değildir. Beceri, karmaşık ve çeşitli durumları yöneterek, uygulamalı olarak geliştirilir. Uygulanmadığı zaman geriler ya da körelir. Hep aynı durumlarda uygulanması da gerilemesini getirir.

- Beceri kesintisiz bir bütündür. Becerinin bir bölümünden ya da yarısından söz edilemez. Beceri bir işi tam olarak yapmayı ya da bir durumu tam olarak yönetmeyi sağlar.

- Beceri başka durumlara aktarılır. Beceri, farklı durumlarda farklı görevleri yönetmek için aktarılır. Öğrencilerin becerilerini yeni durumlara ve süreçlere aktararak sürekli kullanması sağlanmalıdır. Öğrenciye verilecek görevler, etkinlikler, ödevler, projeler önceden öğrenilenlerin tekrarı şeklinde olmamalı, öğrenilen becerinin farklı durumlarda uygulanmasını içermelidir. Beceri bir işi yeniden üretme için değil başka durumlara aktarmak ve sürekli geliştirmek için vardır.

- Beceri bilinçlidir. Beceri hazır bir güçtür. Bu güçten yararlanması için bireyin bilinçli olması gerekir. Birey bilinçli değilse, becerilerini amaçlarına ve ihtiyaçlarına göre yönlendirmezse bir gün gelir kaybeder. Eğitim böyle durumları önlemek, öğrencinin

becerilerini sürekli geliştirmesini ve kullanmasını sağlamak için çeşitli ortamlar yaratmalıdır. Eğitim sürecinde öğrenci beceriler hakkında bilinçlendirilmeli ve onları geliştirme, yönetme teknikleri öğretilmelidir (Güneş, 2007'den akt. Hezen, 2009).

Beceri; bilgiden bağımsız olmayan, sürekli geliştirilen, farklı durumlara uygulanması gereken, bilinçli bir zihinsel süreçtir. Bilgi ve uygulama beceri kavramında iç içe bulunur. İleriye dönük, sürekli geliştirilmesi gereken bir süreç olan beceri, farklı durumlara uygulanmadığı ve kullanılmadığı zaman geriye gider ve körelir.

2005 yılında uygulamaya konulan Hayat Bilgisi Programı'nda, öğrencinin bir bütün olarak gelişmesine ve okul dışındaki yaşamı ile uyum içinde olmasını sağlayacak yaşam becerilerine sahip olmasına öncelik verilmiştir. Bu programın yapısını beceriler oluşturmaktır. Kazanımların sırasını belirlemede bir becerinin alt boyutlarının kendi içindeki hiyerarşisi dikkate alınmıştır. İçerik, becerileri kazandırmada araç olmuştur. Öğrencinin temaları ve temaların birbiriyle ilişkisini bir bütün olarak anlamlandırılmasını sağlayan becerilerdir. Becerileri kazandırmada aktif öğrenme önemlidir. Bu yüzden 2005 programında, her bir becerinin aşamalarına uygun ve öğrencilerin aktif katılımını gerektiren etkinlikler yer almıştır (Karabağ, 2006).

Yeni Hayat Bilgisi programındaki her bir becerinin aşamaları detaylı olarak belirlenmiştir. Yalnız, program ve kılavuz kitabının başlangıç bölümünde belirtilen bu aşamalardan, sadece öğrencilerin gelişim düzeyine uygun kazanımlar programda yer bulmuştur. Böylece her tema tamamlandığında öğrencinin yaş gelişim özelliklerine uygun olan beceri aşamasının kazanması beklenir (Karabağ, 2006).

Demirkaya (2006), becerilerin yeni programda yer almasını şu şekilde açıklamıştır: Birey; biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel yönleriyle bir bütün olarak ele alınmaktadır. Program hazırlanırken buna dikkat edilerek öğrencilerin fiziksel ve zihinsel gelişimleriyle öğrenme becerilerinin uyumlu olması beklenmelidir. Günümüz Hayat Bilgisi öğretimine

yapılan eleştirilerin başında olgu, olay, kavram, ilke ve süreçlerin ezberletilmesi gelmektedir. Yeni program öğrencileri ezberden uzaklaştırarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati becerisi, araştırma becerisi, girişimcilik, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme ve etkili karar verme becerilerini kazandıracak şekilde düzenlenmiştir.

Öğrenciler, becerileri ve becerilerle ilgili kazanımları, karşılaştıkları nesnelere, olaylar ve materyaller hakkındaki bilgileri işlemekte kullanırlar. Bu beceriler geliştirilmedikçe, çocukların anlayarak temalarla ilgili sonuçlara ulaşmaları söz konusu olmamaktadır. Bu nedenle; ilköğretimde hayat bilgisi eğitiminin temel görevlerinden birisi, öğrencilerin bu becerileri kazanmalarına yardımcı olmaktır. Beceri kazanmada nasıl bir yol izleneceği önceden bilirse, öğrencilerin bu becerileri kazanmalarına yardımcı olunabilir. Beceri kazanma bazen kendiliğinden bazen de aktif bir süreç sonucu gerçekleşmektedir. Becerilerin kazanılması sırasında öğrencilerde görülen değişikliklerin nasıl gerçekleştiği kesin değildir. Ancak araştırma sonuçları bu durumun olgunlaşma ve deneyim kazanma ile birlikte olduğunu göstermektedir. Ayrıca eğitimde çocuğa uygun yaşantı ortamları sağlanırsa becerilerin daha çabuk gelişeceği yönünde kanıtlar vardır. Ancak bu, gelişmenin zihinsel olgunluk sınırı bulunmadığı anlamına gelmez. Bu konuda öğretmene düşen görev, öğrencilerinin bu becerileri kazanmaları için gerekli koşulları ve teşviki sağlamaktır. Becerilerin kazanılması sürecinde öğrenciler aşağıda belirtilen aşamalardan, buldukları gelişim düzeylerine uygun olanları geçeceklerdir (MEB, 2009).

Yeni Hayat Bilgisi programı ve diğer derslerde de öğrencilere kazandırılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

1. Eleştirel Düşünme

- Bildiklerini ve bilmediklerini, ayırt etme.
- Bildiklerinin doğruluğunu belirleme
- Olguların nedenlerini sorgulama

- Olaylar ve olgular arasında ilişki kurma
- Sunulan bilginin doğruluğunu ve bütünlüğünü belirleme
- Sunulan bilgideki mantıksızlıkları ve yanlış akıl yürütmeleri tanımlama
- Gerçekler ve kanaatler (olgular ve fikirler) arasındaki farkı fark etme
- Bir eylemin veya davranışın değerini ya da uygunluğunu değerlendirmek için mantıklı ölçütleri teşhis etme
- Fikirler ve görüşler arkasındaki mantığı ifade etme
- Yargıya varma ve mantıklı sonuçlara ulaşma (MEB, 2009).

2. Yaratıcı Düşünme

- Özgünlük ve yeni fikirler oluşturma
- İmgeleme
- Sıra dışı bağlantılar kurma
- Sezgi, duygu ve tutkulara açık olma
- Risk alma, cesaret gösterme ve meydan okuma (MEB, 2009)

3. Araştırma

- Soru sorma
- Gözlem yapma
- Tahmin etme
- Veri toplama
- Verileri kaydetme
- Verileri düzenleme
- Verileri açıklama
- Araştırma sonuçlarını sunma (MEB, 2009).

4. İletişim

- Dinleme
- Duygularını ve düşüncelerini yazılı, sözlü veya beden diliyle ifade etme
- Geri bildirim alma-verme
- İletişim araçlarını kullanma
- Davranışsal incelikler sergileme
- Tartışma
- Bağlantı kurma
- Açık fikirli olma
- İkna etme
- Ortak bir amaç çevresinde toplanma (MEB, 2009).

5. Problem Çözme

- Problemi fark etme
- Problemin kime ait olduğunu belirleme
- Problemi aydınlatmak için uygun sorular oluşturma
- Problemi tanımlama ve açıklama
- Probleme özgü bilgi kaynaklarını tanıma
- Probleme yönelik çözüm seçenekleri belirleme
- Her çözüm yolunun muhtemel sonuçlarını düşünme
- En uygun yolu seçme
- Problemin çözümünde, yardıma gereksinim olup olmadığını belirleme
- Uygun çözüm yolunu uygulama (MEB, 2009)

6. Bilgi Teknolojilerini Kullanma

- Yönergeyi kullanarak bilgisayarı işletme
- Farklı kaynaklardan toplanmış bilgiyi kaydetme, biçimlendirme, tekrar kullanma

- Biçimlendirdiği bilgiyi sunma
- Metin, grafik, renk, ses efektleri kullanarak çoklu ortamda rapor hazırlama
- Telefonu ve televizyonu kullanarak bilgiye ulaşma
- Günlük hayatta ulaşabildiği teknolojik ürünleri amacına uygun olarak kullanma
- Bilgiyi bulma
- Bilgiyi kullanılabilir biçimde planlama
- Kütüphaneden ve yazılı kaynaklardan yararlanma
- Toplumdaki bilgi kaynaklarını kullanma
- Toplumdaki bireylerle görüşmeler yapma
- Yerel gazeteleri kullanma
- Bilgiye ulaşabilmek için gerekli her türlü kaynağı, araç ve gereci kullanma (MEB, 2009).

7. Girişimcilik

- Grubun henüz fark edilmeyen ortak ihtiyaçlarına duyarlı olma
- Risk alma
- Yeni fikirlere, bilgi ve becerilere açık olma
- Kendini olası eleştirilere ve başarısızlıklara açık tutma
- Kaybetmeyi göze alarak yenilikleri deneme cesareti gösterme ve bundan zevk alma (MEB, 2009)

8. Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

- Türkçeyi doğru kullanma
- Anlaşılabilir bir biçimde konuşma ve yazma
- Doğru anlayıp anlamadığını kontrol etme
- Okunaklı bir şekilde yazma
- Etkili bir şekilde dinleme

- Türkçeyi, duruma uygun olarak kullanma (MEB, 2009).

9. Karar Verme

- Hangi konuda karar vereceğini belirleme
- Karar alternatifleri üretme
- Verilebilecek kararların sonuçlarını düşünme
- Değerleri betimleme
- En uygun kararı verme
- Kararı uygulama
- Verdiği kararın ve sonuçlarının sorumluluğunu üstlenme (MEB, 2009)

Hayat Bilgi programının öğrencilere kazandırması beklenen derse özgü becerileri şunlardır:

10. Kaynakları Etkili Kullanma

10. 1. Zaman, para ve materyal kullanma

- Zamanı öğrenmek için saati kullanma
- Takvimleri kullanma ve anlama
- Günlük zamanı takip etme
- Yapılacak işleri öncelik sırasına koyma ve tanımlama
- Paranın mal ve hizmet satın alma işlevini tanıma
- Paranın sınırlı bir kaynak olduğunu fark etme
- Tasarruf yaparak para biriktirmenin, daha büyük harcama gerektiren ihtiyaçları karşılayabilmekle ilişkisini kavrama
- Yeterince para biriktirinceye kadar isteklerini erteleme
- Parayı doğru sayma
- Alışveriş yaparken parayı kullanma
- İhtiyaçlarla istekler arasındaki farkı ayırt etme

- İşi tamamlama aşamalarını ve iş için kullanılacak araç ve gereçleri tanıma
- Okul çevresindeki ve evdeki araç - gereçleri tanıma ve listeleme
- Okulda ve evde kullanılan eşyalara, araçlara ve yardımcı materyallere gereken dikkati gösterme
- Okul çevresinde ve evde kullanılan eşyaların, araçların ve yardımcı materyallerin işlevlerini açıklama (MEB, 2009).

10. 2. Bilinçli tüketici olma

- Elektrik, su vb. kaynakları tutumlu kullanma
- Tüketici olarak belli haklara sahip olduğunu kavrama
- Haklarını nasıl kullanacağını ve hakları ihlâl edildiğinde kime/nereye başvurabileceğini açıklama
- Reklâmlarla tüketici hakları arasında ilişki kurma
- Reklâmlar yoluyla isteklerinin nasıl yönlendirildiğinin farkında olma
- Tüketim yaparken bütçesine göre ihtiyaçlarına öncelik verme
- Bilinçli tüketicinin ayırt edici özelliklerini belirleme ve uygulama
- İhtiyaçlarını önceden tespit etme ve önem sırasına göre sıralayarak liste yapma
- Satın alınan ürünleri temiz, düzgün kullanma ve iyi saklama
- Tutumlu olma
- Verilen harçlıklarla haftalık, aylık bütçeler yapma
- Gereksiz yere para harcamama
- Yiyecek ve içeceklere özen gösterme
- Açıkta satılan yiyeceklerden uzak durma
- Gazlı içecekler yerine mümkün olduğu kadar süt, ayran ve doğal meyve sularını tercih etme
- Çok fazla abur-cubur tüketmeme

- Beslenme çantasına evde hazırlanmış doğal gıdalar ve taze meyve koyma (MEB, 2009).

10. 3. Çevre bilinci geliştirme ve çevredeki kaynakları etkili kullanma

- Yaşadığı çevre ile bir bütün olduğunu fark etme
- İnsanla çevre arasındaki karşılıklı etkileşimi görme
- Çevreye zarar vermenin kendine zarar vermek olduğunu kavrama
- Kendi kültürünü ve başkalarının kültürlerini keşfetme ve kültürün farklılıklarını veya benzerliklerini tanıma
- Kültürel eserleri koruma (MEB, 2009).

10. 4. Planlama ve üretim

- Proje üretmek için uygun alanlar ve problemler seçme
- Grup için gerçekçi amaçlar belirleme
- Sorunun çözümü için proje hazırlama
- Gelecekte ortaya çıkabilecek eğilimleri tahmin etme
- Projede kullanılacak kaynakları belirleme
- Başarılabak görevleri belirleme
- Görevleri öncelik sırasına koyma
- Bir planı ya da kararı takip etme ve uygulama
- Zamanı etkili bir biçimde yönetme (MEB, 2009).

11. Güvenlik ve Korunmayı Sağlama

11.1. Sağlık güvenlik kurallarına/prosedürlerine uyma

- Güvenliğe yönelik olumlu tutumlara sahip olma
- Acil durumlarda çıkış kapılarını ve özellikle yangın çıkış yerlerini bilme
- Güvenlik prosedürlerini ve ilkelerini bilme
- Acil durumlarda sığınma alanlarını bilme

- İlk yardım bilgilerini bilme
- Temiz ve güvenli bir çalışma çevresi oluşturma
- Güvenlik kurallarını ve sağlıklı olma ilkelerini açıklama
- Sağlığı ve güvenliği için kişisel sorumluluğunu açıklama (MEB, 2009)

11. 2. Doğal afetlerden korunma

- Doğal afetlerin verebileceği zararları fark etme
- Doğal afetlere hazırlıklı olma
- Doğal afetlerden korunmak için yetişkinler eşliğinde uygulama yapma
- Ülkemizde ve farklı ülkelerde meydana gelen doğal afetlerin farkında olma
- Doğal afetlerin yaratabileceği maddî ve manevî etkileri bilme (MEB, 2009)

11. 3. Trafikte güvenliğini sağlama

- Kavşaklarda sağ-sol ayrımı yapma
- Yolda dönülecek noktaları öğrenme
- Tek başına yürüyüş yapabilme
- Bazı davranışların trafikte tehlike anlamına geldiğini kavrama
- Trafikte görme ve görülme kavramlarını tanıma
- Koştuğu zaman başkaları tarafından görülmesinin zorlaştığını, bunun da trafikte bir risk oluşturduğunu kavrama
- Trafik işaret ve levhalarını tanıma, kullanma
- Trafikteki çeşitli sesler arasındaki farklılıkları ayırt etme
- Hava koşullarının, gece ve gündüzün trafikteki etkilerini fark etme
- Araçta emniyet kemeri kullanma (MEB, 2009).

11. 4. Hayır diyebilme

- Suçluluk duymaksızın “hayır” diyebilme
- “Hayır” deme ve niçin hayır dediğini açıklama: “Hayır, ... çünkü...”

- Reddedip nedenini açıkladıktan sonra bunun yerine başka bir seçenek sunma (MEB, 2009)

11. 5. Sağlığını koruma

- Uyku, aşı olma, dengeli ve düzenli beslenme, kişisel bakım, spor, temizlik, ilk yardım, acil durumlarda başvurulacak kişileri/yerleri bilme
- Temel ihtiyaçları tanıma (MEB, 2009).

12. Öz Yönetim

12. 1. Etik davranma

- Toplumsal kurallara uyma
- Günlük yaşantısında etik davranışlar sergileme.
- Tercihlerinde etik değerleri ön plana çıkarma
- Zor durumlarda bile etik davranışlar sergileme
- Başkalarının kişisel haklarına saygı gösterme
- Etik olmayan davranışlarla mücadele etme
- Yaş, cinsiyet, ırk gibi yanlı davranışlara neden olan eğilimleri fark etme ve bu tür yanlılıklar içermeyen davranışlar sergileme
- Farklı sosyal, kültürel ve dinî gruplara ait kişilerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etme
- Bedensel veya zihinsel engelli bireylerle etkileşimde bulunma, bu kişileri yargılamadan kabul etme (MEB, 2009).

12. 2. Eğlenme

- Eğlenmenin çalışmak kadar doğal bir ihtiyaç olduğunu kabul etme
- Çalışmak ve eğlenmek için gereken zamanı ayırma
- Eğlenmek için uygun kişi, zaman ve yerleri belirleme

- Dinî bayramlar ve millî bayramların bireysel ve toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu algılama
- Doğum günleri, düğünler, hafta sonu, yarıyıl ve yaz tatillerinin bireysel ve toplumsal paylaşımlar için uygun zamanlar olduğunu algılama
- Müze, tarihî yer ve doğa gezilerinin, pikniklerin, hobilerin (kitap okuma, müzik dinleme, resim yapma, el sanatları, sinema, tiyatro) eğlenmeye aracılık ettiğini / eğlenme yolları olduğunu fark etme (MEB, 2009).

12. 3. Öğrenmeyi öğrenme

- Öğrenme sürecini anlama ve nasıl öğrenmeyi tercih ettiğine yönelik bir model oluşturma.
- Kişisel tercihlerini, güçlü yanlarını ve bunları sürekli geliştirmenin önemini farkına varma
- Sorular sorma
- Öğrenme araçlarını uygun bir şekilde kullanma
- Öğrenme stratejileri seti oluşturma (soru sorma, okuma stratejileri, bilgiye ulaşma ve geliştirme yolları, hafıza geliştirme teknikleri, zor durumlarda kaldığında ne yapacağını bilme)
- Olumlu bir öğrenme ortamı yaratma (MEB, 2009)

12. 4. Amaç belirleme

- Yapabildiklerini ve yapamadıklarını tanıma
- Gerçekten ulaşmak istediği şeyleri hayal etme
- Yaşantısıyla uyumlu amaçlar seçme
- Amaçlarını yazılı hâle getirme
- Her bir amaca nasıl ulaşabileceğini planlama
- Amaca ulaşmada karşılaşılabilecek zorlukları belirleme

- Amaca ulaşmak için kimlere başvurabileceğini bilme
- Amacın gerçekleşmesi için yeterli süreyi belirleme
- Amaca ulaşıldığında nasıl ödüllendirileceğini belirleme (MEB, 2009).

12. 5. Kendini tanıma ve kişisel gelişimini izleme

- Vücudunu tanıma
- Duygularını tanıma
- Diğer bireylerle benzerlik ve farklılıklarını bilme
- Diğer bireylerden güçlü ve zayıf yanlarını bilme
- Kendi değerlerini tanıma
- Fiziksel değişimini fark etme ve izleme
- Duygusal değişimini fark etme ve izleme (MEB, 2009).

12. 6. Duygu yönetimi

- Duygularını tanıma
- Başkalarının duygularını tanıma (görerek, duyarak ve sorarak)
- Temel duyguları (korku, öfke, mutluluk, üzüntü) ifade eden sözcükleri uygun bir biçimde kullanma
- Duygularının, vücudunu nasıl etkilediğini fark etme
- Kendi duygularının başkaları üzerindeki etkilerini fark etme
- Arkadaşlarının davranışlarının kendi duygularını nasıl etkilediğini fark etme
- Öfkesini denetleyebilme yollarını bilme ve gerektiğinde kullanma (MEB, 2009).

12. 7. Kariyer planlama

- Kendi üstünlüklerini ve zayıflıklarını tanıma
- Kendi özelliklerinin hangi mesleğe uygun olduğunu fark etme
- Formal eğitimle ve genel yaşam deneyimleriyle kazanılan becerileri tanıma, betimleme

- Zaman içinde itibar gören mesleklerin nasıl değiştiğini fark etme
- Günümüzde önemli ve gerekli meslekleri tanıma
- Gelecekteki koşullara göre yeni mesleklere ihtiyaç olabileceğini fark etme ve bunların neler olabileceğini tahmin etme (MEB, 2009).

12. 8. Sorumluluk

- Yaşamın farklı boyutlarındaki sorumluluklarının farkına varma ve sorumluluk üstlenmenin kişisel gelişimi açısından önemini açıklama
- Zamanında ve düzenli olarak derslere girme gibi uygun çalışma standartlarını uygulama
- Ödevlerini tamamlayarak kendi çalışmalarının sorumluluğunu üstlenme
- Verilen görevleri, yetenekleri ölçüsünde elinden geldiğince en iyi şekilde yapma
- Üretken bir biçimde çalışma ve görevlerini aksatmadan yerine getirme
- Davranışlarının sonuçlarını üstlenme
- Başkalarının haklarını çiğnemenin kendi ihtiyaçlarını karşılama
- Toplumsal sorumlulukların yerine getirilmesinde bilgi edinme, plan yapma, örgütlenme ve harekete geçme sürecinin önemini kavrama
- Daha iyi bir dünya için kendi yaş grubundakilerin de sorumlulukları olduğunu fark etme (MEB, 2009).

12. 9. Zamanı ve mekânı doğru algılama

- Grafik yorumlama
- Zaman ifadelerini doğru kullanma
- Görsel materyalleri okuma
- Verilen alanlara ait kroki, şekil çizme
- Basit planlar yapma
- Takvim, saat bilgisi edinme

- Geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı ayırt etme
- Zaman planı yapma
- Ana yön ifadelerini doğru kullanma (MEB, 2009).

12. 10. Katılım, paylaşım, iş birliği ve takım çalışması yapma

- Başkalarıyla iş birliği yaparak çalışma ve plan yapma
- Grupla, problem ve çatışma çözme becerilerini uygulama
- Üyelerin güçlü ve zayıf yanlarını tanıma ve takım oluşturmak için güçlü yanları kullanma
- Konuşmalarıyla ve davranışlarıyla başkalarına saygı gösterme
- Geri bildirim verme
- Geri bildirim alma ve kabul etme
- Amaçlara ulaşmak ve başarılar elde etmek için birbirlerine destek olma ve ödüllendirme
- Gerektiğinde yardıma koşma ve yardım isteme
- Demokrasi kültürünün gerçekleşmesine katkıda bulunma (MEB, 2009).

12. 11. Liderlik

- Vizyon ve amaç belirleme, bunları tasarlama
- Grubu bir fikre ya da duyguya inandırma
- Grup üyeleri arasındaki anlaşmazlıkları çözme ve müzakerecilik
- Üyeleri ortak amaç doğrultusunda güdüleme ve yol gösterme
- Ödüller belirleme
- Grup hakkında olumlu bir imaj yaratma ve başka grupların desteğini sağlamak için sağlam bir temel oluşturma
- Eleştirilere karşı grubu savunma
- Başka gruplarla iş birliği oluşturma ve diğer gruplardan destek sağlama

- Akranlarıyla veya kendisinden küçüklerle çalışırken etkili gözetim/yönetim becerilerini kullanma

- Bir görevin tamamlanması için sorumluluk alma
- Belli amaçlara ulaşmak için insanları örgütleme
- Liderin, dürüstlüğü ve yeterliliği ile grubunda güven ve inanç kazanması

12. 12. Farklılıklara saygı duyma

- Aynı, benzer ve farklı sözcüklerini anlama ve ayırt etme
- Tüm insanların benzer ve farklı özellikleri olabileceğini fark etme
- Farklılıkların yaşamı zenginleştirdiğini kavrama
- Farklılığın göreceli bir kavram olduğunu fark etme
- Engelli insanların farklı gereksinimlerine karşı duyarlı olma

13. Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma

13. 1. Değişim

- Çevresindeki her varlığın sürekli bir değişim içinde olduğunu ve bunun doğal olduğunu fark etme (Bireyin fiziksel özellikleri, giysileri, duyguları, izin verilen ve verilmeyen davranışlar vb. değişiyor.)
- Zamanın değiştiğini fark etme ve zamana bağlı diğer değişimleri kavrama
- Mekândaki değişimi kavrama
- Canlılardaki değişimi, evrelerini ve sebeplerini kavrama
- Doğadaki değişimleri fark etme ve sebeplerini kavrama

13. 2. Etkileşim

- Her varlığın, nedensel bir değişime yol açacak şekilde sürekli olarak birbirini etkilediğini fark etme
- İnsan, hayvan ve bitkilerin birbirlerini etkilediğini; bitkilerle hayvanların birbirlerini etkilediğini; insan, hayvan ve bitkilerin de fiziksel çevreyi etkilediğini fark etme

13.3. Neden-sonuç ilişkisi

- Maddelerde ve canlılarda meydana gelen değişikliklerin genellikle belli bir nedene kadar izlenebildiğini fark etme (Örneğin; bir cismin hareket etmesinin nedeni o cismin itilmesi veya çekilmesi gibi bir nedene bağlıdır vb.)

13.4. Değişkenlik / benzerlik

- Benzerliklerine, aynı özelliklere veya karakteristiklere sahip oluşlarına göre sınıflandırılabilirler bile, her şeyin birbirinden farklı olduğunu kavrama (Örneğin; hiçbir insan başka bir insana benzemez, yani türün bireyleri arasında değişkenlik söz konusudur. Bununla birlikte “insan” olmaktan dolayı da hepimizin ortak özellikleri vardır.)

13.5. Karşılıklı bağımlılık

- Yaşayan her varlığın, canlı ya da cansız diğer bütün varlıklarla ve çevre ile etkileşim içerisinde olduğunu kavrama

13.6. Süreklilik

- Yaşamın asla sona ermediğini fark etme (Her şeye rağmen; deprem, savaş, salgın hastalık gibi güçlere rağmen hayat devam ediyor vb.)
- Değişen olay ve olgular gibi değişmeyen, süreklilik gösteren olay ve olguların da var olduğunu fark etme

13.7. Korunum

- Maddelerin değişebildiklerini ama yok olmadıklarını fark etme (MEB, 2009).

14. Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma

- “Okul Heyecanım” temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma
- “Benim Eşsiz Yuvam” temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma
- “Dün, Bugün, Yarın” temasında yer alan kavramları doğru ve yerinde kullanma
- Kavramlarla ilgili hikâyeye yazma, kavram, canlandırmalar yapma

- Kavramlarla ilgili sunulan bilgiyi yorumlama (MEB, 2009).

Çocukların, bir bütün olarak gelişmesini amaçlayan Hayat Bilgisi dersinin öncelikli hedeflerinden biri de yukarıda bahsedilen becerileri öğrencilere kazandırmaktır. Öğrenciler, sahip olacakları bu becerileri, hayatın gerçek problemlerini çözmeye kullanabilecekler ve böylece çevresiyle daha uyumlu bireyler haline gelebilecekleridir.

Bölüm III

Yöntem

Bu bölümde, araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının hazırlanması, verilerin toplanması ve analizi açıklanmaktadır.

Araştırmanın Modeli

İlköğretim programında yer alan 9 adet ortak becerinin ve 5 adet Hayat Bilgisi dersine özgü becerinin kazandırılmasında, Hayat Bilgisi dersinin ne derece etkili olduğunu öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada, tarama modelinden yararlanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey veya nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabasında bulunulmaz (Krathwohl, 1993'den akt. Kıncal, 2010).

Evren ve Örneklem

Bu bölümde araştırmanın uygulandığı evren ve örneklem hakkında bilgi verilmektedir.

Evren. Çanakkale ilinde 2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibariyle görev yapan ve Hayat Bilgisi dersini okutan sınıf öğretmenleri, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem. Araştırmanın örneklemini, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Çanakkale il merkezi, tüm ilçe merkezleri, beldeler ve köylerde görev yapan, 1., 2., 3. ve birleştirilmiş sınıf okutan, araştırmaya katılmaya gönüllü 289 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, 2005- 2006 yılından beri uygulanan yeni Hayat Bilgisi programında yer alan ve Hayat Bilgisi dersi tarafından kazandırılması beklenen 9 ortak ve 5 tane de Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin ve bunların alt basamaklarının da yer aldığı toplam 42 maddeden oluşan “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi” uygulanmıştır.

Anketin birinci bölümü olan kişisel bilgiler bölümünde, anketin uygulanacağı ilkokul öğretmenlerine; cinsiyet, görev yapılan yerleşim birimi, mesleki kıdem, okuttuğu sınıf, eğitim durumu ve yenilenen programla ilgili bilgilendirilme durumu da olmak üzere 6 adet soru yöneltilmiş ve kendilerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Anketin ikinci bölümünde ise Hayat Bilgisi programının kazandırması beklenen 42 tane beceriye yer verilmiş, her bir becerinin karşısına “Çok iyi”, “İyi”, “Orta”, “Az” ve “Hiç” olmak üzere 5 adet seçenek sunulmuş ve öğretmenlerden Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının bu becerileri kazandırma düzeyine göre her bir beceri alanı için yalnızca birini işaretlemeleri istenmiştir. Anketin üçüncü bölümünde; araştırmaya katılan öğretmenlere, ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasına yönelik görüş ve önerilerini almayı amaçlayan, 3 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı, hazırladığı anket formu ve tez önerisi ile birlikte Eğitim Bilimleri Enstitüsü kanalıyla Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne başvurmuş, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden alınan 13. 10. 2012 tarihli ve 16 942 sayılı izin doğrultusunda 15.10.2012-31.12.2012 tarihleri arasında il merkezi, ilçe merkezleri, belde ve köylerdeki okullara gidilerek okul yöneticileri ile gerekli görüşmeler yapıp izin belgesinin sunulmasıyla gönüllü öğretmenlere tek tek uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

“Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının İlköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi” ile toplanan verilerin istatistiksel analizinde SPSS19.0 paket programından yararlanılmıştır. Sürekli değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum değerleriyle; kategorik değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler ise frekans (f) ve yüzde (%) ile gösterilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilk testi ile incelenmiştir. Normal dağılım gösteren değişkenlerin 2 grup karşılaştırmalarında iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen değişkenlerin 2 grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, 3 ve daha fazla grup karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis ve Ki-kare testleri kullanılmıştır. Çalışmadaki tüm istatistiksel karşılaştırmalarda anlamlılık değeri (p); 0,05 referans olarak kabul edilmiştir.

Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ise nitel araştırma tekniklerinden biri olan içerik analizi tekniği ile irdelenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi yoluyla veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2008’den akt. Özbilen, 2012).

Bölüm IV

Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma problemi ve alt problemleri doğrultusunda elde edilen anket verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri sonucu elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır.

Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının İlköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi'ne Verilen Yanıtlardan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; veri toplama aracına yanıt veren katılımcıların cinsiyet, görev yaptığı yerleşim yeri, mesleki kıdem, okuttukları sınıf, eğitim durumu ve yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumlarına ait yüzde (%) ve frekans (f) dağılımlarına yer verilmiştir.

Veri toplama aracına yanıt veren katılımcıların kişisel özellikleri. Araştırmanın amacına uygun olarak, araştırmada ilk olarak sınıf öğretmenlerinin kişisel özelliklerine göre verilen yanıtların nasıl bir dağılım gösterdiğini belirten çeşitli değişkenlere ait frekans ve yüzdeler dağılımları verilmiştir. Katılımcıların genel özelliklerine ait bulgular Tablo 1 ve Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 1

Öğretmenlerin Cinsiyet, Görev Yaptığı Yerleşim Birimi ve Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Dağılımı

		f	%
Cinsiyet	Erkek	117	40.5
	Kadın	172	59.5
	Toplam	289	100
Görev Yaptığı Yerleşim Birimi	Köy	32	11.1
	Belde	26	9
	İlçe Merkezi	179	61.9
	İl Merkezi	52	18
	Toplam	289	100
Mesleki Kıdem	0-5 yıl	12	4.2
	6-10 yıl	34	11.8
	11-15 yıl	54	18.7
	16-20 yıl	59	20.4
	21+ yıl	130	45
	Toplam	289	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırma kapsamında görüşlerine başvurulan sınıf öğretmenlerinin; %40.5'ini erkek, %59.5'ini ise bayan öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim birimi incelendiğinde; çoğunluğu, ilçe merkezinde (%61.9) görev yapan öğretmenlerin oluşturduğu, en az katılımı ise köy (%11.1) ve beldelede görev (%9) yapan öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan Çanakkale ilindeki, ilçe merkezlerindeki okul ve öğretmen sayısının, köy ve beldelelere göre fazla olmasının ilçe merkezlerindeki katılımcı sayısını arttırdığı söylenebilir. Katılımcıların mesleki kıdem durumu incelendiğinde, çoğunluğunu (%45) 21 ve üzeri yıl

görev yapan öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Bu bulgu, katılımcıların çoğunluğunu, mesleki tecrübesi yüksek öğretmenlerin oluşturduğunu göstermektedir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Okuttukları Sınıf, Eğitim Durumu ve Yeni Program Hakkında Bilgilendirilme Durumuna Göre Dağılımı

	f	%
Okutulan Sınıf	1. Sınıf	100 34.6
	2. Sınıf	90 31.1
	3. Sınıf	94 32.5
	Birleştirilmiş Sınıf	5 1.7
	Toplam	289 100
Eğitim Durumu	Lisans	163 56.6
	Eğitim Enstitüsü	49 17
	2+2 Lisans Tamamlama	51 17.7
	Lisansüstü	10 3.5
	Diğer	15 5.2
	Toplam	289 100
Yenilenen Programlar Hakkında Bilgilendirildiniz mi?	Evet	187 64.7
	Hayır	102 35.3
	Toplam	289 100

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunu 1. sınıf öğretmenlerinin (%34.6) oluşturduğu görülmektedir. En az katılımı gösteren grubun ise birleştirilmiş sınıf öğretmenleri (%1.7) olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak, il genelindeki birleştirilmiş sınıfların azlığı ve bu okullarda görev yapan öğretmen sayısının da az olması, araştırmaya katılan birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin sayısını azalttığı yorumu

yapılabilir. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerin, en son mezun oldukları eğitim basamakları incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunu lisans mezunu öğretmenlerin (%56.6) oluşturduğu, en az katılımı ise lisansüstü mezunu (%3.5) öğretmenlerin yaptığı görülmektedir. Yine Tablo 2'deki verilere göre, öğretmenlerin %64.7'si, yeni program ile ilgili bilgilendirildiklerini ifade etmektedirler.

Birinci alt probleme ilişkin bulgular. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin olarak, “Yenilenen Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiği hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?” problemine uygun olarak öğretmenlerin anket maddelerine verdikleri yanıtların yüzde, frekans ve aritmetik ortalamaları bulunmuş ve Tablo 3'te yer almıştır.

Tablo 3

Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi'ni Yanıtlayan Öğretmenlerin, Maddelere Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımı

	Hiç		Çok az		Orta		İyi		Çok iyi		$\bar{x}$	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
m1	3	1	32	11.1	60	20.8	168	58.1	26	9	3.63	0.84
m2	3	1	22	7.6	95	32.9	137	47.4	32	11.1	3.60	0.82
m3	5	1.7	15	5.2	74	25.6	159	55	36	12.5	3.71	0.81
m4	1	0.3	19	6.6	51	17.6	165	57.1	53	18.3	3.87	0.80
m5	4	1.4	20	6.9	103	35.6	132	45.7	30	10.4	3.57	0.82
m6	4	1.4	23	8.0	72	24.9	139	48.1	51	17.6	3.73	0.89
m7	2	0.7	36	12.5	96	33.2	125	43.3	30	10.4	3.50	0.87
m8	-	-	11	3.8	87	30.1	149	51.6	42	14.5	3.77	0.74
m9	-	-	20	6.9	72	24.9	156	54	41	14.2	3.75	0.78
m10	2	0.7	26	9	71	24.6	160	55.4	30	10.4	3.66	0.81
m10.1	3	1	20	6.9	104	36	129	44.6	33	11.4	3.58	0.82
m10.2	4	1.4	18	6.2	67	23.2	144	49.8	56	19.4	3.80	0.87
m10.3	3	1	29	10	63	21.8	146	50.5	48	16.6	3.72	0.90
m10.4	2	0.7	26	9	132	45.7	113	39.1	16	5.5	3.40	0.76
m11	1	0.3	13	4.5	77	26.6	169	58.5	29	10	3.73	0.71
m11.1	1	0.3	25	8.7	73	25.3	157	54.3	32	11.1	3.68	0.80
m11.2	2	0.7	9	3.1	80	27.7	154	53.3	44	15.2	3.79	0.76
m11.3	2	0.7	14	4.8	63	21.8	165	57.1	45	15.6	3.82	0.77
m11.4	-	-	24	8.3	62	21.5	141	48.8	62	21.5	3.83	0.86

Tablo 3'ün devamı

m11.5	1	0.3	10	3.5	64	22.1	170	58.8	44	15.2	3.85	0.72
m12	-	-	13	4.5	67	23.2	179	61.9	30	10.4	3.78	0.69
m12.1	1	0.3	28	9.7	65	22.5	148	51.2	47	16.3	3.73	0.86
m12.2	5	1.7	6	2.1	56	19.4	136	47.1	86	29.8	4,01	0.86
m12.3	5	1.7	15	5.2	72	24.9	163	56.4	34	11.8	3.71	0.81
m12.4	7	2.4	30	10.4	99	34.3	130	45	23	8	3.46	0.87
m12.5	3	1	14	4.8	80	27.7	153	52.9	39	13.4	3,90	3.12
m12.6	1	0.3	22	7.6	71	24.6	157	54.3	38	13.1	3.72	0.80
m12.7	7	2.4	44	15.2	99	34.3	119	41.2	20	6.9	3.35	0.90
m12.8	5	1.7	14	4.8	100	34.6	126	43.6	44	15.2	3.66	0.86
m12.9	6	2.1	18	6.2	60	20.8	172	59.5	33	11.4	3.72	0.83
m12.10	1	0.3	33	11.4	63	21.8	133	46	59	20.4	3.75	0.92
m12.11	2	0.7	17	5.9	89	30.8	134	46.4	47	16.3	3.72	0.83
m12.12	4	1.4	8	2.8	59	20.4	166	57.4	52	18	3.88	0.78
m13	2	0.7	30	10.4	71	24.6	156	54	30	10.4	3.63	0.83
m13.1	4	1.4	12	4.2	84	29.1	158	54.7	31	10.7	3.69	0.77
m13.2	2	0.7	16	5.5	53	18.3	178	61.9	39	13.5	3.82	0.76
m13.3	3	1	26	9	68	23.5	151	52.2	41	14.2	3.70	0.86
m13.4	1	0.3	17	5.9	76	26.3	163	56.4	32	11.1	3.72	0.75
m13.5	2	0.7	22	7.6	84	29.1	157	54.3	24	8.3	3.62	0.77
m13.6	2	0.7	30	10.4	87	30.1	142	49.1	28	9.7	3.57	0.83
m13.7	2	0.7	17	5.9	100	34.6	140	48.4	30	10.4	3.62	0.78
m14	15	5.2	66	22.8	163	56.4	44	15.2	1	0.3	3.95	2.31

Tablo 3'te araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri yanıtların dağılımı yer almaktadır. Buna göre;

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Eleştirel Düşünme Becerisi”ni kazandırmadaki etkililiğine dair görüşlerinin seçeneklere göre dağılımı incelendiğinde, %1'i hiç, %11,1'i çok az, %20.8'i orta, %58.1'i iyi ve %9'u da çok iyi seçeneğini işaretlemiştir. Öğretmenlerin bu maddeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.63$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Eleştirel Düşünme Becerisi”ni kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Yaratıcı Düşünme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1' hiç, %7.6'sı çok az, %32.9'u orta, %47.4'ü iyi, 11.1'i de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.60$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak öğretmenlerin, “Yaratıcı Düşünme Becerisi”ni kazandırmada, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını iyi düzeyde etkili bulduklarını söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Araştırma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere dağılımı incelendiğinde, en çok tercih edilen seçeneğin iyi (%55) seçeneği olduğu, daha sonra ise orta (%25.6), çok iyi (%12.5), çok az (%5.2) ve hiç (%1.7) seçeneklerinin tercih edildiği görülmektedir. Maddeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.71$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Araştırma Becerisi”ni kazandırmada genel olarak iyi düzeyde etkili buldukları söylenebilir.

Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “İletişim Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili bulunduğuna dair araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, sırasıyla iyi (%57.1), çok iyi (%18.3) ve orta (%17.6) seçeneklerinin, en çok tercih edilen seçenekler

olduğu görülmektedir. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.87$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “İletişim Becerisi”ni kazandırmada, iyi düzeyde etkili buldukları söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Problem Çözme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.4’ü hiç, %6.9’u çok az, %35.6’sı orta, %45.7’si iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.57$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Problem Çözme Becerisi”ni kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.4’ü hiç, %8’i çok az, %24.9’u orta, %48.1’i iyi, %17.6’sı da çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.73$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi”ni kazandırmada, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Girişimcilik Becerisi”ni kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %12.5’i çok az, %33.2’si orta, %43.3’ü iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.50$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımları, “Girişimcilik Becerisi”ni kazandırmada, katılımcılar tarafından iyi düzeyde etkili bulunduğu söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Türkçe’yi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %3.8’i çok az, %30.1’i orta, %51.6’sı iyi, %14.5’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.77$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi”ni kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Karar Verme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı incelendiğinde, en yüksek frekansın %54 ile iyi ve %24.9 ile orta seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.75$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Karar Verme Becerisi”ni kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere dağılımı %0.7’si hiç, %9’u çok az, %24.6’sı orta, %55.4’ü iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değerinin ise $\bar{X} = 3.66$ olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi”ni kazandırmada, katılımcılar tarafından iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Zaman, Para ve Materyal Kullanma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1’i hiç, %6.9’u çok az, %36’sı orta, %44.6’sı iyi, %11.4 de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise

$\bar{X} = 3.58$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Zaman, Para ve Materyal Kullanma Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Bilinçli Tüketici Olma Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.4’ü hiç, %6.2’si çok az, %23.2’si orta, %49.8’i iyi, %19.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.80$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Bilinçli Tüketici Olma Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

“Çevre Bilinci Geliştirme ve Çevredeki Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi”ni kazandırmada, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının ne derece etkili bulunduğu dair öğretmen görüşlerinin seçeneklere dağılımı incelendiğinde, %1’i hiç, %10’u çok az, %21.8’i orta, %50.5’i iyi, %16.6’sı da çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.72$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Çevre Bilinci Geliştirme ve Çevredeki Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi”ni kazandırmada iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Planlama ve Üretim Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %9’u çok az, %45.7’si orta, %39.1’i iyi, %5.5’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.40$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Planlama ve Üretim Becerisi”ni kazandırmada orta düzeyde etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Güvenlik ve Korumayı Sağlama” becerisini kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların

seçeneklere göre dağılımı %0.3'ü hiç, %4.5'i çok az, %26.6'sı orta, %58.5'i iyi, %10'u da çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.73$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Güvenlik ve Korumayı Sağlama” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Sağlık Güvenlik Kurallarına/Prosedürlerine Uyma” becerisini kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.3'ü hiç, %8.7'si çok az, %25.3'ü orta, %54.3'ü iyi, %11.1'i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.68$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Sağlık Güvenlik Kurallarına/Prosedürlerine Uyma” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Doğal Afetlerden Korunma” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7'si hiç, %3.1'i çok az, %27.7'si orta, %53.3'ü iyi, %15.2'si de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.79$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Doğal Afetlerden Korunma” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Trafikte Güvenliğini Sağlama” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7'si hiç, %4.8'i çok az, %21.8'i orta, %57.1'i iyi, %15.6'sı da çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.82$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının,

“Trafikte Güvenliğini Sağlama” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Hayır Diyebilme” becerisini kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %8.3’ü çok az, %21.5’i orta, %48.8’i iyi, %21.5’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.83$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Hayır Diyebilme” becerisi kazandırma düzeyi incelendiğinde öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar, “iyi” seçeneğinde yoğunlaşmaktadır.

Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Sağlığını Koruma” becerisini kazandırma etkililiğine dair araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.3’ü hiç, %3.5’i çok az, %22.1’i orta, %58.8’i iyi, %15.2’si de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.85$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımları, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından “Sağlığını Koruma” becerisini kazandırmada, iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Öz Yönetim” becerisini kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %4.5’i çok az, %23.2’si orta, %61.9’u iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.78$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından Hayat Bilgisi dersi kazanımları, “Öz Yönetim” becerisini kazandırmada, iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Etik Davranma Becerisi” ni kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere

göre dağılımı %0.3'ü hiç, %9.7'si çok az, %22.5'i orta, %51.2'i iyi, %16.3'ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.73$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Etik Davranma Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Eğlenme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.7'si hiç, %2.1'i çok az, %19.4'ü orta, %47.1'i iyi, %29.8'i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 4.01$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Eğlenme Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Öğrenmeyi Öğrenme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.7'si hiç, %5.2'si çok az, %24.9'u orta, %56.4'ü iyi, %11.8'i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.71$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Öğrenmeyi Öğrenme Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Amaç Belirleme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %2.4'ü hiç, %10.4'ü çok az, %34.3'ü orta, %45'i iyi, %8'i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.46$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Amaç

Belirleme Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “*orta*” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İnceleme Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1’i hiç, %4.8’i çok az, %27.7’si orta, %52.9’u iyi, %13.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.90$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İnceleme Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “*iyi*” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Duygu Yönetimi Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.3’ü hiç, %7.6’sı çok az, %24.6’sı orta, %54.3’ü iyi, %13.1’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.72$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Duygu Yönetimi Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “*iyi*” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Kariyer Planlama Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %2.4’ü hiç, %15.2’si çok az, %34.3’ü orta, %41.2’si iyi, %6.9’u da çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.35$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Kariyer Planlama Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “*orta*” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Sorumluluk Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere dağılımı incelendiğinde, en fazla tercih edilen seçeneklerin %43.6 ile iyi ve %34.6 ile orta seçenekleri olduğu görülmektedir. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.66$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Sorumluluk Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Zamanı ve Mekanı Doğru Algılama Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %2.1’i hiç, %6.2’si çok az, %20.8’i orta, %59.5’i iyi, %11.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.72$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Zamanı ve Mekanı Doğru Algılama Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

“Katılım, Paylaşım, İşbirliği ve Takım Çalışması Yapma Becerisi”ni kazandırmada Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, katılımcılar tarafından ne derece etkili bulunduğu dair öğretmen görüşleri incelendiğinde, yanıtların %0.3’ü hiç, %11.4’ü çok az, %21.8’i orta, %46’sı iyi, %20.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.75$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Katılım, Paylaşım, İşbirliği ve Takım Çalışması Yapma Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Liderlik Becerisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %5.9’u çok az, %30.8’i orta, %46.4’ü iyi, %16.3’ü de çok iyi şeklinde olmuştur.

Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.72$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Liderlik Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Farklılıklara Saygı Duyma” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.4’ü hiç, %2.8’i çok az, %20.4’ü orta, %57.4’ü iyi, %18’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.88$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi programının, “Farklılıklarda Saygı Duyma Becerisi”ni kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı 0.7’si hiç, %10.4’ü çok az, %24.6’sı orta, %54’ü iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Katılımcıların bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.63$ olarak bulunmuştur. Bu bulgulara dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” becerisini kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Değişim” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1.4’ü hiç, %4.2’si çok az, %29.1’i orta, %54.7’si iyi, %10.7’si de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.69$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Değişim” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Etkileşim” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %5.5’i çok az, %18.3’ü orta, %61.9’u iyi, %13.5’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.82$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Etkileşim” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Neden-Sonuç İlişkisi” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %1’i hiç, %9’u çok az, %23.5’i orta, %52.2’si iyi, %14.2’si de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.70$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Neden-Sonuç İlişkisi Kurma” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Değişkenlik/ Benzerlik” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.3’ü hiç, %5.9’u çok az, %26.3’ü orta, %56.4’ü iyi, %11.1’i de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.72$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının “Değişkenlik/Benzerlik” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Karşılıklı Bağımlılık” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %7.6’sı çok az, %29.1’i orta, %54.3’ü iyi, %8.3’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Bu ifadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.62$ olarak

bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, “Karşılıklı Bağımlılık” becerisini kazandırma düzeyi incelendiğinde, öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtların “iyi” seçeneğinde yoğunlaştığı söylenebilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Süreklilik” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların en fazla iyi (%49.1) ve orta (%30.1) seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. İfadeye verilen yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.57$ olarak bulunmuştur. Bu bulguya dayalı olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımları “Süreklilik” becerisini kazandırmada, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından iyi düzeyde etkili bulunduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Korunum” kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %0.7’si hiç, %5.9’u çok az, %34.6’sı orta, %48.4’ü iyi, %10.4’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.62$ olarak bulunmuştur. Bu bulgu, katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Korunum” becerisini kazandırmada, iyi düzeyde etkili bulduklarını göstermektedir.

Katılımcıların Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma” becerisi kazandırma yönünden ne derece etkili buldukları ifadesine verdikleri yanıtların seçeneklere göre dağılımı %5.2’si hiç, %22.8’i çok az, %56.4’ü orta, %15.2’si iyi, %0.3’ü de çok iyi şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin bu ifadeye verdikleri yanıtların ortalama değeri ise $\bar{X} = 3.95$ olarak bulunmuştur. Bu bulgu, araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma” becerisini kazandırmada, iyi düzeyde etkili bulduklarını göstermektedir.

Anket bulguları incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin, maddelere verdikleri yanıtların ortalamasının genel olarak 3,50 ve üstü olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre araştırmaya katılan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, programda yer alan

ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada, iyi düzeyde etkili buldukları yorumu yapılabilir. Bunun yanında öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını; en çok “Eğlenme Becerisi”ni ($\bar{X}=4,01$) kazandırmada, en az ise “Kariyer Planlama Becerisi”ni ($\bar{X}=3,35$) kazandırmada etkili buldukları görülmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgular. Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Yenilenen Hayat Bilgisi dersi programı kazanımlarının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiği hakkındaki öğretmen görüşleri, araştırmaya katılan öğretmenlerin;

1. Cinsiyet,
2. Görev yaptıkları yerleşim yerinin türü (köy, belde, ilçe ve il merkezi)
3. Meslekteki kıdem,
4. Okuttukları sınıf düzeyi,
5. Eğitim durumu,
6. Yeni program hakkında bilgilendirilme durumu değişkenleri açısından farklılık

göstermekte midir?” alt problemine uygun olarak “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”ne verilen yanıtlar analiz edilerek yukarıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, ortak becerilerin yer aldığı ilk 9 maddeye verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4

Ortak Becerilere Ait Görüşlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Maddeler	Erkek $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Kadın $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Mann-Whitney U	p
Eleştirel Düşünme	3.68±0.80	3.60±0.86	9490.5	0.357
Becerisi	4(2-5)	4(1-5)		
Yaratıcı Düşünme	3.66±0.81	3.56±0.83	9285	0.229
Becerisi	4(1-5)	4(1-5)		
Araştırma	3.66±0.72	3.75±0.87	9253.5	0.199
Becerisi	4(1-5)	4(1-5)		
İletişim	3.87±0.79	3.86±0.80	10023	0.950
Becerisi	4(2-5)	4(1-5)		
Problem Çözme	3.60±0.73	3.55±0.88	9797	0.682
Becerisi	4(1-5)	4(1-5)		
Bilgi Teknolojilerini	3.93±0.78	3.58±0.94	8091.5	0.002
Kullanma Becerisi	4(2-5)	4(1-5)		
Girişimcilik	3.56±0.82	3.47±0.89	9541.5	0.426
Becerisi	4(2-5)	4(1-5)		
Türkçe'yi Doğru, Etkili	3.85±0.65	3.72±0.79	9201	0.176
ve Güzel Kul. Becerisi	4(2-5)	4(2-5)		
Karar Verme	3.81±0.75	3.72±0.80	9457.5	0.340
Becerisi	4(2-5)	4(2-5)		

N (Erkek: 117; Kadın: 172)

Tablo 4'e göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin veri toplama aracına verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkeni açısından incelenmiş ve kadınlar ile erkekler arasında bilgi teknolojilerini kullanma beceri puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir (p= 0,002). Tablo 4 incelendiğinde; iki grubun ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerleri (4) eşit olmasına rağmen erkek öğretmenlerin min-max (2-5) değerlerinin, kadın öğretmenlerinkinden (1-5) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya

dayalı olarak erkek öğretmenlerin, kadın öğretmenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir. Karaman ve Kurfalı'nın (2008) yaptığı, sınıf öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini öğretim amaçlı kullanım düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmasında, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre bilgi ve iletişim teknolojilerini daha fazla öğretimsel amacı gerçekleştirmek için kullandıkları tespit edilmiştir. Karaman ve Kurfalı'nın (2008) yaptığı bu çalışma, Tablo 4'teki bulguları destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, "Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi"nde yer alan, Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin yer aldığı 5 maddeye verdikleri yanıtlar, cinsiyet değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Maddeler	Erkek $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Kadın $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Mann-Whitney U	P
Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi	14.81±2.75 15(5-20)	14.28±2.77 14(6-20)	8927	0.101
Güvenlik ve Korumayı Sağlama Becerisi	19.39±3.03 20(9-25)	18.98±5.33 19.5(5-74)	8842	0.077
Öz Yönetim Becerisi	45.78±8.66 45(17-102)	44.05±8.87 44.5(17-89)	8978	0.120
Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma Becerisi	26.35±4.21 28(13-35)	25.55±5.84 26(7-68)	8878.5	0.086
Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma Becerisi	3.93±0.63 4(2-5)	3.74±0.81 4(2-41)	8941	0.073

N (Erkek: 117; Kadın: 172)

Tablo 5’te, öğretmen görüş anketinde yer alan Hayat Bilgisi dersine özgü becerilere verilen yanıtlar, cinsiyet değişkeni açısından incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”ndeki ortak becerilerin yer aldığı ilk 9 maddeye verdikleri yanıtlar, görev yapılan yerleşim birimi değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ulaşılan bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6

Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Görev Yapılan Yerleşim Birimi Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	Köy $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Belde $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	İlçe merkezi $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	İl merkezi $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Ki-kare	p
Eleştirel Düşünme	3.56±0.62	3.53±0.81	3.68±0.85	3.56±0.94	2.239	0.524
Becerisi	4(2-4)	4(2-5)	4(1-5)	4(1-5)		
Yaratıcı Düşünme	3.56±0.67	3.42±0.86	3.61±0.85	3.65±0.81	2.141	0.544
Becerisi	4(2-5)	3(2-5)	4(1-5)	4(2-5)		
Araştırma	3.59±0.76	3.65±0.80	3.75±0.83	3.67±0.83	2.194	0.533
Becerisi	4(2-5)	4(2-5)	4(1-5)	4(1-5)		
İletişim	3.94±0.67	3.77±0.65	3.92±0.79	3.69±0.98	2.732	0.435
Becerisi	4(2-5)	4(2-5)	4(1-5)	4(2-5)		
Problem Çözme	3.47±0.76	3.42±0.95	3.57±0.85	3.69±0.70	2.843	0.416
Becerisi	3(2-5)	3(1-5)	4(1-5)	4(2-5)		
Bilgi Teknolojilerini	3.53±0.88	3.35±0.85	3.73±0.90	4.04±0.82	13.724	0.003
Kullanma Becerisi	4(2-5)	3(2-5)	4(1-5)	4(2-5)		
Girişimcilik	3.56±0.84	3.19±0.90	3.55±0.87	3.44±0.85	4.548	0.208
Becerisi	4(2-5)	3(2-5)	4(1-5)	4(2-5)		
Türkçe'yi Doğ. Et. ve	3.62±0.79	3.73±0.78	3.82±0.71	3.69±0.78	2.318	0.509
Güz. Kul. Becerisi	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		
Karar Verme	3.53±0.72	3.62±0.94	3.78±0.75	3.87±0.82	5.410	0.144
Becerisi	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		

N (Köy: 32; Belde: 26; İlçe Merkezi: 179; İl Merkezi: 52)

Tablo 6'da öğretmenlerin maddelere verdikleri yanıtlar, görev yapılan yerleşim birimi değişkeni açısından incelenmiş ve bilgi teknolojilerini kullanma beceri puanı bakımından anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p= 0.003). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için, bu madde ile ilgili Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Tablo 7

Görev Yapılan Yer Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann- Whitney U			p	Mann- Whitney U
Köy	Belde	0.342	359	Belde	İlçe merkezi	0.020	1716.5
Köy	İlçe merkezi	0.224	2506	Belde	İl merkezi	0.001	385
Köy	İl merkezi	0.012	577	İlçe merkezi	İl merkezi	0.029	3793

N (Köy: 32; Belde: 26; İlçe Merkezi: 179; İl Merkezi: 52)

Tablo 7 incelendiğinde, il merkezinde görev yapan öğretmenler ile köy, belde ve ilçe merkezinde görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p=0.012$, $p=0.001$ ve $p=0.029$). Tablo 6’ya bakıldığında il merkezinde görev yapan öğretmenlerin, “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” ile ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (4), beldede görev yapan öğretmenlerden (3) daha fazla olduğu, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerle medyan değerleri aynı (4) olmasına rağmen il merkezinde görev yapan öğretmenlerin min-max (2-5) değerlerinin daha fazla olduğu, köyde görev yapan öğretmenlerle medyan (min-max) 4 (2-5) değerleri aynı olmasına rağmen il merkezinde görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalamasının ($\bar{X} = 4.04$), köyde ($\bar{X} = 3.53$) görev yapan öğretmenlerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak il merkezinde görev yapan öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada, diğer yerleşim bölgelerinde görev yapan öğretmenlere göre, daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 7’de görülen bir diğer anlamlı farklılık, ilçe merkezleri ile beldelerde görev yapan öğretmenler arasındadır. Farklılığın hangi grup lehine olduğunu görmek için bulguların yer aldığı Tablo 6 incelendiğinde, ilçe merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), beldede (3) görev yapan öğretmenlerden

daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre, ilçe merkezlerinde görev yapan öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada, beldede görev yapan öğretmenlere göre daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “*Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi*”ndeki Hayat Bilgisi dersine özgü 5 adet beceriye ait maddelere verdikleri yanıtlar, görev yapılan yerleşim birimi değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Görev Yapılan Yer Birimi Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	Köy $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Belde $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	İlçe merkezi $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	İl merkezi $\bar{x} \pm ss$ mdn (min- max)	Ki-kare	p
Kaynakları Et.	14.56±2.55	14.19±2.80	14.60±2.63	14.23±3.35	0.357	0.949
Kul. Becerisi	14,5(8-20)	14(5-18)	15(6-20)	14(6-20)		
Güvenlik ve	19.50±2.58	17.88±3.3	19.07±3.27	19.83±8.27	3.068	0.381
Kor. Sağ. Bec.	20(12-25)	19(9-23)	20(8-25)	20(12-74)		
Öz Yönetim	43.59±6.84	42.15±8.69	44.82±7.56	46.52±12.87	3.213	0.360
Becerisi	44(27-58)	43.5(17-56)	45(17-60)	44.5(24-102)		
Bilimin Temel	25.28±4.18	24.54±4.83	25.75±4.53	27.31±7.66	4.550	0.208
Kavramlarını	25.5(17-35)	27(13-32)	27(7-35)	27.5(13-68)		
Tanıma Becerisi						
Temalarla İlgili	3.75±0.80	3.46±0.99	3.86±2.86	3.90±0.75	5.253	0.154
Temel Kav.	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		
Tanıma Becerisi						

N (Köy: 32; Belde: 26; İlçe Merkezi: 179; İl Merkezi: 52)

Tablo 8’de, öğretmen görüş anketinde yer alan Hayat Bilgisi dersine özgü becerilere verilen yanıtlar, görev yapılan yerleşim birimi değişkeni açısından incelenmiş ve anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “*Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi*”ndeki ortak becerilerin yer aldığı ilk 9 maddeye verdikleri yanıtlar, mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9

Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl +	Ki-kare	p
	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)		
Eleştirel	3.67±0.65	3.29±0.87	3.43±0.84	3.90±0.64	3.68±0.88	14.879	0.005
Düş. Bec.	4(3-5)	3,5(2-5)	4(1-5)	4(2-5)	4(1-5)		
Yaratıcı	3.67±0.78	3.35±0.81	3.33±0.75	3.85±0.69	3.65±0.88	14.38	0.006
Düş. Bec.	4(2-5)	3,5(2-5)	3(1-5)	4(2-5)	4(1-5)		
Araştırma	3.67±0.89	3.41±0.82	3.54±0.75	3.97±0.85	3.75±0.79	15.481	0.004
Becerisi	4(2-5)	4(1-5)	4(1-5)	4(1-5)	4(1-5)		
İletişim	4.00±0.60	3.91±0.71	3.65±0.3	4.14±0.68	3.81±0.88	11.906	0.018
Becerisi	4(3-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(1-5)		
Problem	3.42±0.51	3.32±0.88	3.41±0.79	3.69±0.86	3.65±0.81	10.676	0.030
Çöz. Bec.	3(3-4)	3(2-5)	3(1-5)	4(2-5)	4(1-5)		
Bilgi Tek.	3.17±0.94	3.53±0.83	3.57±0.92	3.85±0.85	3.84±0.89	12.529	0.014
Kul. Bec.	3(2-5)	3,5(2-5)	4(1-5)	4(1-5)	4(1-5)		
Girişimci-	3.50±0.90	3.29±0.80	3.33±0.78	3.69±0.93	3.54±0.87	7.927	0.094
lik Bec.	3(2-5)	3(2-5)	3(2-5)	4(1-5)	4(1-5)		
Türkçe'yi	3.75±0.97	3.74±0.62	3.54±0.61	3.90±0.71	3.82±0.80	8.672	0.070
D. E. ve	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(3-5)	4(2-5)		
G. K. Be.							
Karar Ver.	4.08±0.79	3.62±0.78	3.65±0.65	3.86±0.75	3.75±0.84	5.096	0.278
Becerisi	4(3-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 9'da yer alan 9 adet ortak beceriye ait yanıtlar, mesleki kıdem değişkeni açısından incelendiğinde; eleştirel düşünme becerisi (p= 0.005), yaratıcı düşünme becerisi (p= 0.006), araştırma becerisi (p= 0.004), iletişim becerisi (p= 0.018), problem çözme becerisi (p= 0.030) ve bilgi teknolojilerini kullanma becerisi (p= 0.014) maddelerine verilen yanıtlarda

anlamli farklılık görülmektedir. Bu maddeler ile ilgili farklılığın hangi gruplar arasında kaynaklandığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmış ve sonuçları Tablo 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16’da gösterilmiştir.

Tablo 10

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamli Farklılık Bulunan “Eleştirel Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.257	162	6-10 yıl	11-15 yıl	0.423	833	11-15 yıl	16-20 yıl	0.003	1142
0-5 yıl	11-15 yıl	0.552	292	6-10 yıl	16-20 yıl	0.001	634	11-15 yıl	21 yıl	0.047	2928.5
0-5 yıl	16-20 yıl	0.201	282	6-10 yıl	21 yıl	0.015	1670	16-20 yıl	21 yıl	0.200	3443.5
0-5 yıl	21 yıl +	0.615	719								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 10 incelendiğinde, 16-20 yıl arasında görev yapan öğretmenler ile 6-10 yıl ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamli farklılık görülmektedir. Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9’a bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (4), 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden (3,5) büyük olduğu, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler ile medyan değerleri aynı (4) olmasına rağmen min-max değerlerinin 16-20 yıl arası görev yapan (2-5) öğretmenlerin, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerden (1-5) fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin, diğer iki gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, eleştirel düşünme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Yine Tablo 10’da görülen bir diğer anlamlı farklılık, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 6-10 yıl ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında olduğu görülmektedir. Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9’a bakıldığında 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (4), mesleki kıdemi 6-10 yıl arası olan öğretmenlerin medyan değerinden (3,5) fazla olduğu, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler ile medyan (min-max) 4 (1-5) değerleri aynı olmasına rağmen 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalamasının ($\bar{X} = 3.68$), 11- 15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerden ($\bar{X} = 3,43$) fazla olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin, diğer iki gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, eleştirel düşünme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları yorumu yapılabilir. Narin (2007) tarafından yapılan araştırmada “Hayat Bilgisi programında yer alan beceriler eleştirel düşünme becerisi kazandırır” önermesi çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmiş, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler %54.8 oranıyla en fazla olumlu görüş bildiren grup olmuştur. En az olumlu görüş bildiren grup %13.9 ile 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler olmuştur. Narin (2007) tarafından yapılan araştırmanın bulguları ile Tablo 10’daki bulguların örtüştüğü söylenebilir.

Tablo 11

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Yaratıcı Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U				Mann-Whitney U				Mann-Whitney U	
		p	U			p	U			p	U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.253	162	6-10 yıl	11-15 yıl	0.863	899.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.001	1043.5
0-5 yıl	11-15 yıl	0.159	246.5	6-10 yıl	16-20 yıl	0.006	6925	11-15 yıl	21 yıl	0.016	2772.5
0-5 yıl	16-20 yıl	0.520	316.5	6-10 yıl	21 yıl	0.076	1801.5	16-20 yıl	21 yıl	0.184	3406.5
0-5 yıl	21 yıl	0.950	772								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 11 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır (Sırası ile $p= 0.006$ ve $p= 0.001$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9’a bakıldığında, 16-20 yıl arasında mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (4), 6-10 yıl (3,5) ve 11-15 yıl (3) arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, diğer iki gruba göre, yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 11’de görülen bir diğer anlamlı farklılık, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasındadır. Bu farklılığın görülebileceği bulguları yer aldığı, Tablo 9’a bakıldığında 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), 11-15 yıl arası görev

yapan öğretmenlerin medyan değerinden (3) daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler, 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 12

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Araştırma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U				Mann-Whitney U				Mann-Whitney U	
		<i>p</i>				<i>p</i>				<i>p</i>	
0-5 yıl	6-10 yıl	0.447	176	6-10 yıl	11-15 yıl	0.574	858,5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.003	1118
0-5 yıl	11-15 yıl	0.655	299.5	6-10 yıl	16-20 yıl	0.002	651	11-15 yıl	21 yıl +	0.027	2869
0-5 yıl	16-20 yıl	0.239	282.5	6-10 yıl	21 yıl +	0.014	1681	16-20 yıl	21 yıl +	0.090	3309
0-5 yıl	21 yıl +	0.585	715								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 12 incelendiğinde 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.002$ ve $p= 0.003$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların medyan (min-max) 4 (1-5) değerleri, 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler ile aynı olmasına rağmen 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların aritmetik ortalaması ($\bar{X} = 3.97$), 6-10 yıl ($\bar{X} = 3.41$) ve 11-15 yıl ($\bar{X} = 3.54$) arası görev yapan öğretmenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler, diğer iki gruba göre Hayat Bilgisi dersi

kazanımlarının, araştırma becerisini kazandırmada daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Tablo 12 incelenmeye devam edildiğinde, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır. B farklılığı ilişkin bulguların yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan (min-max) değerlerinin 4(1-5) aynı olduğu görülmektedir. Ancak 21 ve daha fazla süre görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalaması ($\bar{X} = 3.65$), 11-15 yıl ($\bar{X} = 3.33$) arası görev yapan öğretmenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Narin'in (2007) yapmış olduğu araştırmada "Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Beceriler Yaratıcı Düşünme Becerisi Kazandırır" ifadesi öğretmenlerin meslekteki hizmet süresi değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve en fazla olumlu görüş bildiren grup % 48.4 oranıyla 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler olmuştur. En az olumlu görüş bildiren grup %13.9 oranıyla 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler olmuştur. Narin'in (2007) ulaştığı bu bulgu ile Tablo 12'deki bulgularının örtüştüğü söylenebilir.

Tablo 13

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “İletişim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann				Mann-				Mann-	
		p	Whit-			p	Whitney			p	Whitney
			ney U				U				U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.753	193	6-10 yıl	11-15 yıl	0.123	761.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.001	1058
0-5 yıl	11-15 yıl	0.145	249	6-10 yıl	16-20 yıl	0.131	835	11-15 yıl	21 yıl	0.146	3078.5
									+		
0-5 yıl	16-20 yıl	0.442	310	6-10 yıl	21 yıl +	0.710	2126.5	16-20 yıl	21 yıl	0.020	3097
									+		
0-5 yıl	21 yıl	0.584	712								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 13 incelendiğinde, 11-15 yıl ve 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. (Sırası ile $p= 0.001$ ve $p= 0.020$). Bu farklılıklara ilişkin bulguların olduğu Tablo 9 incelendiğinde, 11-15, 16-20 ve 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların medyan (min-max) değerleri 4(2-5) aynı olmasına rağmen, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalaması ($\bar{X} = 4.14$), 11-15 yıl ($\bar{X} = 3.65$) ve 21 ve daha fazla yıl ($\bar{X} = 3.81$) görev yapan öğretmenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını iletişim becerisi kazandırmada 11- 15 ve 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlere göre daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 14

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Problem Çözme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.696	189.5	6-10 yıl	11-15 yıl	0.601	861.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.044	1266
0-5 yıl	11-15 yıl	0.985	323	6-10 yıl	16-20 yıl	0.040	761	11-15 yıl	21 yıl	0.023	2824
0-5 yıl	16-20 yıl	0.174	272	6-10 yıl	21 yıl	0.024	1696	16-20 yıl	21 yıl	0.747	3732
0-5 yıl	21 yıl	0.160	606								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 14 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p=0.040$ ve $p=0.044$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9'a bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (4), 11-15 yıl (3) ve 6-10 yıl (3) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin, diğer iki kıdem grubunda yer alan öğretmenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, problem çözme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Yine Tablo 14'te, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p=0.024$). Bu farklılığa ilişkin bulguların yer aldığı Tablo 9 incelendiğinde, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), 6-10 yıl (3) arası görev

yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler, 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, problem çözme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir. Narin'in (2007) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlere; "Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Beceriler Problem Çözme Becerisi Kazandırır" ifadesi yöneltilmiş ve en fazla olumlu görüş bildiren grup %48.4 oranıyla 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler olmuştur. En az olumlu görüş bildiren grup ise %37.6 ile 11-20 yıl arası görev yapan öğretmenler olmuştur. Narin (2007) ulaştığı bu sonuçta 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, problem çözme becerisi kazandırmada daha etkili bulmuşlardır. Narin'in (2007) ulaştığı bu sonuç ile Tablo 14'te yer alan bulguların birbiri ile örtüştüğü söylenebilir.

Tablo 15

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan "Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi" İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			P	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.211	157	6-10 yıl	11-15 yıl	0.553	853.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.092	1325
0-5 yıl	11-15 yıl	0.110	234	6-10 yıl	16-20 yıl	0.039	764	11-15 yıl	21 yıl +	0.073	2962
0-5 yıl	16-20 yıl	0.012	203	6-10 yıl	21 yıl +	0.036	1726.5	16-20 yıl	21 yıl +	0.958	3818
0-5 yıl	21 yıl +	0.014	464.5								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 15 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 0-5 ve 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.012$ ve $p= 0.039$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9'a bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), 0-5 yıl (3) ve 6-10 yıl (3.5) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin, diğer iki gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 15 incelenmeye devam edildiğinde 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler ile 0-5 yıl ve 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık vardır. Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 9'a bakıldığında, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), 0-5 yıl (3) ve 6-10 yıl (3.5) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulgu, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin, 0-5 yıl ve 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada daha etkili bulduklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, "Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi"nde yer alan, Hayat Bilgisi dersine özgü 5 adet beceriye ait maddelere verdikleri yanıtlar mesleki kıdem değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	0-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl +	Ki-kare	P
	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min-max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min-max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min-max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min-max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min-max)		
Kaynakları Etkin	14.33±2.90	14.53±2.45	14.24±2.24	14.98±2.51	14.38±3.14	3.971	0.410
Kullanma Becerisi	15(8-20)	15(9-20)	14(9-19)	15(8-20)	14(5-20)		
Güvenlik ve Korumayı	20.25±2.38	18.12±3.51	18.20±3.56	19.97±2.53	19.34±5.77	13.12	0.011
Sağlama Becerisi	20(15-24)	19(8-24)	19(10-25)	20(14-25)	19(9-74)		
Öz Yönetim Becerisi	45.08±8.26	42.50±7.13	42.98±6.99	48.29±7.97	45.34±10.09	10.061	0.039
	45(33-58)	42(27-57)	45(21-56)	47(17-60)	45(17-102)		
Bilimin Temel Kav.	24.67±5.91	24.41±4.66	24.76±3.74	26.81±4.47	26.40±6.03	12.958	0.011
Tanıma Becerisi	23(17-35)	25.5(14-35)	25(14-30)	28(10-35)	28(7-68)		
Temalarla İlg. Te. Kav.	3.92±0.67	3.62±0.78	3.65±0.76	4.03±0.76	3.84±0.71	10.597	0.031
Tanıma Becerisi	4(3-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 16’da yer alan 5 adet Hayat Bilgisi dersine özgü beceriye ait yanıtlar, mesleki kıdem değişkeni açısından incelenmiş ve güvenlik ve korumayı sağlama becerisi (p= 0.011), öz yönetim becerisi (p= 0.039), bilimin temel kavramlarını tanıma becerisi (p= 0.011) ve temalarla ilgili temel kavramları tanıma becerisi (p= 0.031) maddelerine verilen yanıtlarda anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu maddelerle ilgili farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için, ikili karşılaştırma testleri yapılmış ve sonuçları Tablo 17, 18, 19 ve 20’de verilmiştir.

Tablo 17

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Güvenlik ve Korumayı Sağlama Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-				Mann-				Mann-	
		p	Whit. U			p	Whitney U			p	Whit. U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.042	123.5	6-10 yıl	11-15 yıl	0.869	899	11-15 yıl	16-20 yıl	0.003	3081.5
0-5 yıl	11-15 yıl	0.070	217	6-10 yıl	16-20 yıl	0.006	662	11-15 yıl	21 yıl	0.189	3118
0-5 yıl	16-20 yıl	0.894	345.5	6-10 yıl	21 yıl	0.193	1084.5	16-20 yıl	21 yıl	0.038	1891.5
0-5 yıl	21 yıl	0.173	595.5								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 17 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10, 11-15 ve 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.006$, $p= 0.003$ ve $p= 0.038$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 16’ya bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (20), 6-10 yıl (19), 11-15 yıl (19) ve 21 ve daha fazla yıl (19) görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulgu, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin diğer üç gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, güvenlik ve korumayı sağlama becerisini kazandırmada daha etkili bulduklarını göstermektedir.

Tablo 17 incelemeye devam edildiğinde, 0-5 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık vardır ($p= 0.042$). Bu farklılıklara ilişkin Tablo 16’da yer alan bulgular incelendiğinde, 0-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (20), 6-10 yıl (19) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu

bulguya dayalı olarak 0-5 yıl arası görev yapan öğretmenlerin, 6-10 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, güvenlik ve korumayı sağlama becerisini kazandırmada daha etkili olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 18

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Öz Yönetim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U				Mann-Whitney U				Mann-Whitney U	
		p	U			p	U			p	U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.341	166	6-10 yıl	11-15 yıl	0.517	842.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.012	2987
0-5 yıl	11-15 yıl	0.434	277	6-10 yıl	16-20 yıl	0.008	673.5	11-15 yıl	21 yıl	0.111	3349.5
0-5 yıl	16-20 yıl	0.559	316	6-10 yıl	21 yıl +	0.065	1155	16-20 yıl	21 yıl	0.163	1755.5
0-5 yıl	21 yıl	0.959	773								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 18 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p=0.008$ ve $p=0.012$). Farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 16'ya bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (47), 6-10 yıl (42) ve 11-15 yıl (45) yıl arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin, diğer iki kıdem yılına sahip öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, öz yönetim becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 19

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whit. U			p	Mann-Whit. U			p	Mann-Whit. U
0-5 yıl	6-10 yıl	0.870	197.5	6-10 yıl	11-15 yıl	0.618	860.5	11-15 yıl	16-20 yıl	0.006	2760
0-5 yıl	11-15 yıl	0.660	298	6-10 yıl	16-20 yıl	0.012	690	11-15 yıl	21 yıl +	0.021	3559
0-5 yıl	16-20 yıl	0.118	253	6-10 yıl	21 yıl +	0.029	1120	16-20 yıl	21 yıl +	0.424	16765
0-5 yıl	21 yıl +	0.221	614.5								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 19 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p=0.012$ ve $p=0.006$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 16’ya bakıldığında, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (28), 6-10 yıl (25.5) ve 11-15 yıl (25) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin, diğer iki gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilimin temel kavramlarını tanıma becerisi kazandırmada daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 19 incelenmeye devam edildiğinde, 21 ve üzeri yıl görev yapan öğretmenler ile 6-10 yıl ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p=0.029$ ve 0.021). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 16’ya bakıldığında 21 ve daha yıl görev yapan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (28), 6-10 yıl (25.5) ve 11-15 yıl (25) arası görev yapan öğretmenlerin medyan değerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak 21 ve daha fazla yıl

görev yapan öğretmenler, 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilimin temel kavramlarını tanımada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 20

Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U	p			Mann-Whitney U	p			Mann-Whitney U	p
0-5 yıl	6-10 yıl	165	0.280	6-10 yıl	11-15 yıl	901.5	0.876	11-15 yıl	16-20 yıl	1168.5	0.007
0-5 yıl	11-15 yıl	267.5	0.297	6-10 yıl	16-20 yıl	721	0.014	11-15 yıl	21 yıl	3031.5	0.100
0-5 yıl	16-20 yıl	315.5	0.515	6-10 yıl	21 yıl	1872	0.120	16-20 yıl	21 yıl	3285.5	0.076
0-5 yıl	21 yıl	752	0.814								

N (0-5 yıl: 12, 6-10 yıl: 34, 11-15 yıl: 54, 16-20 yıl 59, 21+ yıl: 130)

Tablo 20 incelendiğinde 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler ile 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile p= 0.014 ve p= 0.007). Gruplar arasındaki bu anlamlı farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 16'ya bakıldığında, 6-10, 11-15 ve 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin medyan (min-max) değerlerinin aynı olduğu görülmektedir. Ancak; 16-20 arası görev yapan öğretmenlerin maddeye verdikleri yanıtların ortalaması ($\bar{X} = 4.03$), 6-10 yıl ($\bar{X} = 3.62$) ve 11-15 yıl ($\bar{X} = 3.65$) arası görev yapan öğretmenlerin ortalamasından daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler diğer iki kıdem yılına sahip

öğretmenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, temalarla ilgili temel kavramları kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, ortak becerilerin yer aldığı ilk 9 maddeye verdikleri yanıtlar okutulan sınıf değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21

Ortak Becerilere Ait Görüşlerin Okutulan Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	1.sınıf	2.sınıf	3.sınıf	Ki-kare	p
	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)		
Eleştirel Düşünme Becerisi	3.60±0.89 4(1-5)	3.67±0.89 4(2-5)	3.64±0.75 4(1-5)	0.312	0.856
Yaratıcı Düşünme Becerisi	3.59±0.85 4(1-5)	3.68±0.85 4(2-5)	3.53±0.79 4(1-5)	1.611	0.447
Araştırma Becerisi	3.74±0.86 4(1-5)	3.71±0.86 4(1-5)	3.70±0.73 4(2-5)	0.589	0.745
İletişim Becerisi	3.82±0.85 4(1-5)	3.86±0.86 4(2-5)	3.90±0.70 4(2-5)	0.232	0.891
Problem Çözme Becerisi	3.57±0.77 4(1-5)	3.56±0.86 4(1-5)	3.56±0.85 4(1-5)	0.013	0.993
Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi	3.73±0.95 4(1-5)	3.76±0.90 4(2-5)	3.71±0.81 4(2-5)	0.647	0.723
Girişimcilik Becerisi	3.50±0.93 4(1-5)	3.54±0.88 4(2-5)	3.48±0.80 3,5(2-5)	0.399	0.819
Türkçe’yi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi	3.80±0.70 4(2-5)	3.79±0.83 4(2-5)	3.76±0.68 4(2-5)	0.293	0.864
Karar Verme Becerisi	3.84±0.73 4(2-5)	3.82±0.79 4(2-5)	3.62±0.82 4(2-5)	4.321	0.115

(N= 1. Sınıf: 100, 2. Sınıf: 90, 3. Sınıf: 94)

Tablo 21’de yer alan 9 adet ortak beceriye ait yanıtlar, okutulan sınıf değişkeni açısından incelenmiş ve ilgili maddelere verilen yanıtlarda anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, Hayat Bilgisi dersinin kazandırması beklenen 5 adet beceriye ait maddelere verdikleri yanıtlar, okutulan sınıf değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin Okutulan Sınıf Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	1.sınıf	2.sınıf	3.sınıf	Ki-kare	p
	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	$\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)		
Kaynakları Etkin	14.70±2.58	14.44±2.82	14.41±2.92	0.094	0.954
Kullanma Becerisi	14(8-20)	15(6-20)	15(5-20)		
Güvenlik ve Kor.	19.52±6.42	19.08±3.36	18.83±2.92	0.750	0.687
Sağ. Bec.	20(8-74)	20(10-25)	19(9-24)		
Öz Yönetim	45.57±9.23	44.57±8.36	44.27±8.85	1.755	0.416
Becerisi	46(17-102)	45(21-60)	44.5(17-89)		
Bilimin Te. Kav.	26.22±6.34	25.99±4.94	25.51±4.14	0.604	0.739
Tanıma Becerisi	28(7-68)	26.5(14-35)	27(13-35)		
Temalarla İlg. Te.	3.81±0.75	3.87±0.80	3.80±0.70	0.511	0.775
Kav. Tan. Becerisi	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)		

(N= 1. Sınıf: 100, 2. Sınıf: 90, 3. Sınıf: 94)

Tablo 22’de yer alan Hayat Bilgisi dersine özgü 5 adet beceriye ait yanıtlar, okutulan sınıf değişkeni açısından incelenmiş ve ilgili maddelere verilen yanıtlarda anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, Hayat Bilgisi dersinin kazandırması beklenen 5 adet beceriye ait maddelere verdikleri

yanıtlar, eğitim durumu değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 23'te gösterilmiştir.

Tablo 23

Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	Lisans $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Eğitim Enst. $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	2+2 lisans $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Lisansüstü $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Diğer $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Ki-kare	p
Eleştirel Düş. Bec.	3.65±0.84 4(1-5)	3.65±0.88 4(2-5)	3.65±0.82 4(2-5)	2.80±0.42 3(2-3)	3.87±0.74 4(2-5)	15.765	0.003
Yaratıcı Düş. Bec.	3.59±0.81 4(1-5)	3.71±0.87 4(1-5)	3.63±0.77 4(2-5)	2.80±0.63 3(2-4)	3.80±0.94 4(2-5)	12.233	0.016
Araştırma Becerisi	3.69±0.85 4(1-5)	3.84±0.72 4(2-5)	3.67±0.82 4(1-5)	3.10±0.74 3(2-4)	4.13±0.52 4(3-5)	12.499	0.014
İletişim Becerisi	3.88±0.75 4(1-5)	3.86±0.79 4(2-5)	3.82±0.95 4(2-5)	3.60±0.70 4(2-4)	4.07±0.88 4(2-5)	2.573	0.632
Problem Çöz. Bec.	3.55±0.85 4(1-5)	3.63±0.73 4(1-5)	3.63±0.85 4(2-5)	2.90±0.57 3(2-4)	3.87±0.64 4(2-5)	11.865	0.018
Bilgi Tek. Kullanma Becerisi	3.69±0.92 4(1-5)	3.84±0.85 4(2-5)	3.76±0.81 4(2-5)	2.80±0.63 3(2-4)	4.33±0.62 4(3-5)	20.413	0.001
Girişimcilik Becerisi	3.50±0.86 4(1-5)	3.57±0.84 4(2-5)	3.53±0.86 4(2-5)	2.70±0.48 3(2-3)	3.80±0.94 4(2-5)	11.982	0.017
Türkçeyi Doğ. Et. ve Güz. Kul. Becerisi	3.74±0.73 4(2-5)	3.90±0.65 4(2-5)	3.75±0.74 4(2-5)	3.30±0.82 3.5(2-4)	4.07±0.88 4(2-5)	7.75	0.101
Karar Verme Becerisi	3.75±0.75 4(2-5)	3.73±0.88 4(2-5)	3.80±0.75 4(2-5)	3.20±0.63 3(2-4)	4.13±0.74 4(2-5)	10.617	0.031

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 23'te öğretmenlerin maddelere verdikleri yanıtlar eğitim durumu değişkeni açısından incelenmiş, eleştirel düşünme becerisi (p= 0.003), yaratıcı düşünme becerisi (p= 0.016), araştırma becerisi (p= 0.014), problem çözme becerisi (p= 0.018), bilgi

teknolojilerini kullanma becerisi ($p= 0.001$), girişimcilik becerisi ($p= 0.017$) ve karar verme becerisi ($p= 0.031$) ile ilgili maddelerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için, bu maddelerle ilgili Mann Whitney U testi yapılmış ve sonuçları Tablo 24, 25, 26, 27, 28, 29 ve 30’da gösterilmiştir.

Tablo 24

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Eleştirel Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann- p Whitney U		Mann- p Whitney U		Mann- p Whitney U					
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim</i>	0.980	3985	<i>Eğitim</i>	2+2	0.969	1244.5	2+2	<i>Lisans- üstü</i>	0.001	95
	<i>E.</i>			<i>E.</i>	<i>lisans</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	2+2	0.993	4153.5	<i>Eğitim</i>	<i>Lisans- üstü</i>	0.002	99	2+2	<i>diğer</i>	0.363	331.5
	<i>lisans</i>			<i>E.</i>	<i>üstü</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	<i>Lisans- üstü</i>	0.001	293	<i>Eğitim</i>	<i>diğer</i>	0.414	321.5	<i>Lisans- üstü</i>	<i>diğer</i>	0.001	17
	<i>diğer</i>			<i>E.</i>				<i>üstü</i>			
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.328	1059.5								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 24 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamağından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.001$, $p= 0.002$, $p= 0.001$ ve $p= 0.001$). Bu farklılığa ilişkin bulguların görülebileceği Tablo 23’e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, eleştirel düşünme becerisini kazandırmada daha az etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 25

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Yaratıcı Düşünme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim E.</i>	0.268	3611.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>2+2 lisans</i>	0.402	1137.5	<i>2+2 lisans</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.003	113
<i>Lisans</i>	<i>2+2 lisans</i>	0.952	4135	<i>Eğitim E.</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.001	96.5	<i>2+2 lisans</i>	<i>diğer</i>	0.502	341.5
<i>Lisans</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.002	371	<i>Eğitim E.</i>	<i>diğer</i>	0.838	355.5	<i>Lisans-üstü</i>	<i>diğer</i>	0.014	31
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.418	1080								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 25 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamağından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.002$, $p= 0.001$, $p= 0.003$ ve $p= 0.014$). Bu farklılığa ilişkin Tablo 23’te yer alan bulgular incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada daha az etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 26

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Araştırma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim E.</i>	0.263	3612.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>2+2 lisans</i>	0.265	1108.5	<i>2+2 lisans</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.028	152
<i>Lisans</i>	<i>2+2 lisans</i>	0.867	4097.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.004	119	<i>2+2 lisans</i>	<i>diğer</i>	0.036	262.5
<i>Lisans</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.018	482	<i>Eğitim E.</i>	<i>diğer</i>	0.156	293	<i>Lisans-üstü</i>	<i>diğer</i>	0.002	22
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.040	866								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 26 incelendiğinde, diğer seçeneğini işaretleyen öğretmenler ile lisans, 2+2 lisans tamamlama ve lisansüstü eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.040$, $p= 0.036$, $p= 0.002$ ve $p= 0.014$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 23'e bakıldığında, diğer eğitim basamaklarından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (4), lisansüstü eğitim basamağı mezunu (3) öğretmenlerden fazla olduğu, lisans ve 2+2 lisans tamamlama mezunu öğretmenler ile medyan değerleri aynı (4) olmasına rağmen min-max değerlerinin diğer eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin (3-5) daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak diğer eğitim basamaklarından mezun olmuş öğretmenlerin, diğer üç gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, araştırma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 26 incelenmeye devam edildiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü ve 2+2 lisans tamamlama eğitim basamaklarından mezun olan öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.018$,

p= 0.004 ve p= 0.028). Farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 23'e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağı mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4) ve 2+2 lisans tamamlama (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin, diğer üç gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, araştırma becerisini kazandırmada daha az etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 27

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Problem Çözme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-				Mann-				Mann-	
		p	Whitney			p	Whit-			p	Whitney
		U				ney U				U	
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim</i>	0.440	3725	<i>Eğitim</i>	2+2	0.919	1236	2+2	<i>Lisans</i>	0.009	128.5
	<i>E.</i>			<i>E.</i>	<i>lisans</i>			<i>lisans</i>	<i>-üstü</i>		
<i>Lisans</i>	2+2	0.579	3956.5	<i>Eğitim</i>	<i>Lisans-</i>	0.002	105	2+2	<i>diğer</i>	0.237	312
	<i>lisans</i>			<i>E.</i>	<i>üstü</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	<i>Lisans-</i>	0.008	437.5	<i>Eğitim</i>	<i>diğer</i>	0.163	292	<i>Lisans-</i>	<i>diğer</i>	0.001	19.5
	<i>üstü</i>			<i>E.</i>				<i>üstü</i>			
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.087	919								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 27 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile p= 0.008, p= 0.002, p= 0.009 ve p= 0.001). Bu farklılığa ilişkin bulguların görülebileceği Tablo 23'e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak, lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat

Bilgisi dersi kazanımlarının, problem çözüme becerisini kazandırmadaki etkililiğini daha az buldukları söylenebilir.

Tablo 28

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-				Mann-				Mann-	
		p	Whitney			p	Whitney			p	Whit-
			U				U				ney U
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim</i>	0.337	3657	<i>Eğitim</i>	2+2	0.620	1183.5	2+2	<i>Lisans</i>	0.001	95.5
	<i>E.</i>			<i>E.</i>	<i>lisans</i>			<i>lisans</i>	<i>-üstü</i>		
<i>Lisans</i>	2+2	0.691	4014	<i>Eğitim</i>	<i>Lisans-</i>	0.001	86.5	2+2	<i>diğer</i>	0.015	237
	<i>lisans</i>			<i>E.</i>	<i>üstü</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	<i>lisansü</i>	0.001	349	<i>Eğitim</i>	<i>diğer</i>	0.042	250	<i>lisansü</i>	<i>diğer</i>	0.001	8
	<i>stü</i>			<i>E.</i>				<i>stü</i>			
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.006	735								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 28 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.001$, $p= 0.001$, $p= 0.001$ ve $p= 0.001$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 23’e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada, daha az etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 28 incelenmeye devam edildiğinde, diğer eğitim basamağı mezunu öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve lisansüstü eğitim basamakları mezunu

öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.006$, $p= 0.042$, $p= 0.015$ ve $p= 0.001$). Bu farklılıklara ilişkin Tablo 13’te yer alan bulgular incelendiğinde, diğer eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyanı (4), lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerden (3) fazla olduğu, lisans, eğitim enstitüsü ve 2+2 lisans tamamlama eğitim basamaklarından mezun öğretmenler ile medyan değerleri aynı (4) olmasına rağmen diğer eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin min-max değerlerinin (3-5), lisans (1-5), eğitim enstitüsü (2-5) ve 2+2 lisans tamamlama (2-5) mezunu öğretmenlerden fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu, diğer eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmadaki etkililiğini diğer dört gruba göre, daha fazla bulduklarını göstermektedir.

Tablo 29

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Girişimcilik Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U				Mann-Whitney U				Mann-Whitney U	
		p	U			p	U			p	U
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim</i>	0.589	3803.5	<i>Eğitim</i>	<i>2+2</i>	0.884	1230	<i>2+2</i>	<i>Lisans</i>	0.003	110
	<i>E.</i>			<i>E.</i>	<i>lisans</i>			<i>lisans</i>	<i>-üstü</i>		
<i>Lisans</i>	<i>2+2</i>	0.714	4024.5	<i>Eğitim</i>	<i>Lisans</i>	0.002	100	<i>2+2</i>	<i>diğer</i>	0.365	327.5
	<i>lisans</i>			<i>E.</i>	<i>-üstü</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	<i>Lisans-üstü</i>	0.002	367.5	<i>Eğitim</i>	<i>diğer</i>	0.411	321	<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.005	26
	<i>diğer</i>			<i>E.</i>				<i>-üstü</i>			
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.256	1019								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 29 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.002$, $p= 0.002$, $p= 0.003$ ve $p= 0.005$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 23’e bakıldığında,

lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), eğitim enstitüsü (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulgu, lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, girişimcilik becerisini kazandırmadaki etkililiğini daha az bulduklarını göstermektedir.

Tablo 30

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Karar Verme Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		Mann-Whitney U				Mann-Whitney U				Mann-Whitney U	
		p	U			p	U			p	U
<i>Lisans Eğitim E.</i>		0.972	3981.5	<i>Eğitim E. lisans</i>	2+2	0.794	1214.5	2+2	<i>Lisans lisans -üstü</i>	0.018	143.5
<i>Lisans 2+2 lisans</i>		0.766	4053.5	<i>Eğitim E. -üstü</i>	<i>Lisans lisans</i>	0.051	154	2+2	<i>diğer lisans</i>	0.084	281
<i>Lisans Lisans-üstü</i>		0.014	474.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>diğer</i>	0.092	269.5	<i>Lisans lisans -üstü</i>	<i>diğer</i>	0.004	24.5
<i>Lisans Diğer</i>		0.034	863								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 30 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile p= 0.014, p= 0.018, ve p= 0.004). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 23'e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (3), lisans (4), 2+2 lisans tamamlama (4) ve diğer (4) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu

öğretmenler, diğer üç gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, karar verme becerisini kazandırmada daha az etkili olduğu konusunda görüş belirttikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının İlköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin yer aldığı 5 maddeye verdikleri yanıtlar eğitim durumu değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin, Eğitim Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesinin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Maddeler	Lisans $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Eğitim Enst. $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	2+2 lisans $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Lisansüstü $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Diğer $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Ki-kare	p
Kay. Etkin	14.50±2.64	14.43±3.29	14.25±2.83	14.20±1.82	15.73±2.73	3.21	0.523
Kul. Bec.	15(6-20)	15(5-20)	14(6-20)	14(12-17)	15(12-20)		
Güvenlik ve Korumayı Sağ. Bec.	19.19±3.20	18.57±3.25	19.51±8.24	17.30±4.52	20.53±2.75	8.367	0.079
Öz Yönetim Becerisi	44.83±7.37	45.08±10.25	46.59±10.90	33.80±6.65	47.60±7.38	17.768	0.001
Bilimin Temel Kav. Tan. Bec.	25.78±4.62	25.94±4.45	26.94±7.23	19.50±4.09	27.53±4.16	17.292	0.002
Temalarla İlgili Temel Kav. Tan.	3.82±0.76	3.82±0.78	3.98±0.62	3.20±0.92	3.73±0.59	7.447	0.114
	4(2-5)	4(2-5)	4(2-5)	3.5(2-4)	4(3-5)		

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 31’de, öğretmen görüş anketinde yer alan Hayat Bilgisi dersine özgü becerilere verilen yanıtlar, eğitim durumu değişkeni açısından incelenmiş ve öz yönetim becerisi

($p= 0.001$) ve bilimin temel kavramlarını tanıma becerisi ($p= 0.002$) ile ilgili maddelerde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Anlamlı farklılık çıkan maddelerle ilgili anlamlı farklılığın hangi grup/gruplardan kaynaklandığını görmek için, homojen dağılım göstermeyen bu maddelerle ilgili 2’li karşılaştırma testlerinden Mann Whitney U testi yapılmıştır. Elde edilen istatistiksel analiz sonuçları, aşağıdaki tablolarda yer almıştır.

Tablo 32

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Öz Yönetim Becerisi” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U
<i>Lisans</i>	<i>Eğitim</i>	0.899	3946	<i>Eğitim</i>	<i>2+2</i>	0.907	1232.5	<i>2+2</i>	<i>Lisans</i>	0.001	64
	<i>E.</i>			<i>E.</i>	<i>lisans</i>			<i>lisans</i>	<i>-üstü</i>		
<i>Lisans</i>	<i>2+2</i>	0.769	4043.5	<i>Eğitim</i>	<i>Lisans-</i>	0.001	64.5	<i>2+2</i>	<i>diğer</i>	0.297	314.5
	<i>lisans</i>			<i>E.</i>	<i>üstü</i>			<i>lisans</i>			
<i>Lisans</i>	<i>Lisans</i>	0.001	197.5	<i>Eğitim</i>	<i>diğer</i>	0.357	309.5	<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.001	9.5
	<i>-üstü</i>			<i>E.</i>				<i>-üstü</i>			
<i>Lisans</i>	<i>diğer</i>	0.335	1038.5								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 32 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile $p= 0.001$, $p= 0.001$, $p= 0.001$ ve $p= 0.001$). Bu farklılığın görülebileceği bulguların yer aldığı Tablo 31’e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (34.5), lisans (45), eğitim enstitüsü (46), 2+2 lisans tamamlama (45) ve diğer (45) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu

bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, öz yönetim becerisini kazandırmada daha az etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 33

Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anlamlı Farklılık Bulunan “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” İle İlgili Maddenin İncelenmesinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

		p	Mann-Whitney U			p	Mann-Whitney U			Mann-Whitney U	p
<i>Lisans Eğitim E.</i>		0.741	3870.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>2+2 lisans</i>	0.947	1240	<i>2+2 lisans</i>	<i>Lisans üstü</i>	58.5	0.001
<i>Lisans 2+2 lisans</i>		0.614	3964	<i>Eğitim E.</i>	<i>Lisans -üstü</i>	0.001	68.5	<i>2+2 lisans</i>	<i>diğer</i>	325.5	0.379
<i>Lisans Lisans üstü</i>		0.001	235.5	<i>Eğitim E.</i>	<i>diğer</i>	0.340	308	<i>Lisans üstü</i>	<i>diğer</i>	12.5	0.001
<i>Lisans diğer</i>		0.223	993								

N (Lisans: 163, Eğitim Enstitüsü:49, 2+2 Lisans Tamamlama:51, Lisansüstü:10, Diğer:15)

Tablo 33 incelendiğinde, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenler ile lisans, eğitim enstitüsü, 2+2 lisans tamamlama ve diğer eğitim basamaklarından mezun öğretmenler arasında anlamlı farklılık görülmektedir (Sırası ile p= 0.001, p= 0.001, p= 0.001 ve p= 0.001). Tablo 31’e bakıldığında, lisansüstü eğitim basamağından mezun olan öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değeri (20.5), lisans (27), eğitim enstitüsü (27), 2+2 lisans tamamlama (27) ve diğer (28) eğitim basamaklarından mezun öğretmenlerin medyan değerinden daha azdır. Bu bulguya dayalı olarak lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, diğer dört gruba göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilimin temel kavramlarını tanıma becerisini kazandırmada daha az etkili buldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, ortak becerilerin yer aldığı ilk 9 maddeye verdikleri yanıtlar, yeni program hakkında bilgilendirilme durumu değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 34’te gösterilmiştir.

Tablo 34

Ortak Beceriye Ait Görüşlerin, Yenilenen Program Hakkında Bilgilendirilme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Maddeler	Evet $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Hayır $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Mann-Whitney U	p
Eleştirel Düşünme	3.74±0.80	3.43±0.87	7623	0.002
Becerisi	4(1-5)	4(1-5)		
Yaratıcı Düşünme	3.68±0.83	3.45±0.80	8044.5	0.018
Becerisi	4(1-5)	3,5(1-5)		
Araştırma Becerisi	3.78±0.81	3.60±0.81	8390	0.061
	4(1-5)	4(1-5)		
İletişim Becerisi	3.93±0.78	3.75±0.83	8452	0.074
	4(2-5)	4(1-5)		
Problem Çözme	3.62±0.80	3.48±0.85	8576.5	0.127
Becerisi	4(1-5)	3(1-5)		
Bilgi Teknolojilerini	3.83±0.86	3.54±0.92	8009.5	0.016
Kullanma Becerisi	4(1-5)	4(1-5)		
Girişimcilik	3.59±0.86	3.33±0.86	8024	0.017
Becerisi	4(2-5)	3(1-5)		
Türk. Doğ. Et. ve	3.88±0.73	3.57±0.72	7435	0.001
Güzel Kul. Becerisi	4(2-5)	4(2-5)		
Karar Verme	3.84±0.75	3.60±0.81	7890	0.008
Becerisi	4(2-5)	4(2-5)		

N (Evet: 187, Hayır: 102)

Tablo 34'te öğretmenlerin maddelere verdikleri yanıtlar, yenilenen program ile ilgili bilgilendirilme durumlarına göre incelenmiştir. Eleştirel düşünme becerisi ($p= 0.002$), yaratıcı düşünme becerisi ($p= 0.018$), bilgi teknolojilerini kullanma becerisi ($p= 0.016$), girişimcilik becerisi ($p= 0.017$), Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi ($p= 0.001$) ve karar verme becerisi ($p= 0.008$) ile ilgili maddelerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 34'te yer alan, eleştirel düşünme becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Tabloya bakıldığında, yeni program hakkında bilgilendirilen ve bilgilendirilmeyen öğretmenlerin medyan (min-max) değerleri 4(1-5) aynı olmasına rağmen yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalamasının ($\bar{X}=3.74$), bilgilendirilmeyen gruba göre ($\bar{X}= 3.43$) daha büyük olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, bilgilendirilmeyenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını eleştirel düşünme becerisini kazandırmada daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 34 incelenmeye devam edildiğinde, yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Tabloya göre yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin medyan değeri (4), bilgilendirilmeyen (3.5) gruba göre daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenler, bilgilendirilmeyenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, yaratıcı düşünme becerisini kazandırmada daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Tablo 34'teki, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Bakıldığında, yeni program hakkında bilgilendirilen ve bilgilendirilmeyen öğretmenlerin medyan (min-max) değerlerinin 4 (1-5) aynı olduğu görülmektedir. Ancak; yeni program hakkında bilgilendirilen

grubun ilgili maddeye verdikleri yanıtın ortalamasının ($\bar{X} = 3.83$), bilgilendirilmeyenlerin ortalamasından ($\bar{X} = 3.54$) fazla olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak, yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, bilgi teknolojilerini kullanma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 34 incelenmeye devam edildiğinde, girişimcilik becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Tablo göre yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin medyan değerinin (4), bilgilendirilmeyen (3) gruba göre daha yüksektir. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenler, bilgilendirilmeyenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, girişimcilik becerisini kazandırmada daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir.

Tablo 34'te Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Yeni program hakkında bilgilendirilen ve bilgilendirilmeyen grubun medyan (min-max) değerleri aynı 4(2-5) olmasına rağmen bilgilendirilen grubun ortalamasının ($\bar{X} = 3.88$), bilgilendirilmeyen gruba ($\bar{X} = 3.57$) göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, bilgilendirilmeyenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, Türkçe'yi, doğru, etkili ve güzel kullanma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 34'te yer alan karar verme becerisi ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiştir. Tablo 34 incelendiğinde, yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan (min-max) değerlerinin 4(2-5), bilgilendirilmeyen grup ile aynı olduğu görülmektedir. Ancak; öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalaması ($\bar{X} = 3.84$), bilgilendirilmeyen ($\bar{X} = 3.60$) gruba göre daha yüksektir. Bu bulgu, yeni program hakkında bilgilendirilen

öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, karar verme becerisini kazandırmadaki etkililiğini daha fazla bulduklarını göstermektedir.

Tablo 34 genel olarak değerlendirildiğinde, yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, tabloda yer alan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma ve karar verme becerisini kazandırmada daha etkili olduğu konusunda görüş belirtmişlerdir. Bu bulguya dayalı olarak yeni program ile ilgili çeşitli yollarla bilgilendirilen öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, ortak becerileri kazandırma konusunda etkili buldukları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının ilköğretim Programında Yer Alan Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırma Düzeyi Anketi”nde yer alan, Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin yer aldığı 5 maddeye verdikleri yanıtlar yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumu, değişkenine bağlı olarak incelenmiş ve ortaya çıkan bulgular Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilere Ait Görüşlerin, Yenilenen Program Hakkında Bilgilendirilme Durumu Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Maddeler	Evet $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Hayır $\bar{X} \pm SS$ mdn (min- max)	Mann-Whitney U	P
Kaynakları etkin kullanma becerisi	14.89±2.74 15(5-20)	13.77±2.70 14(6-20)	7110	0.001
Güvenlik ve korumayı sağlama becerisi	19.46±3.03 20(9-25)	18.58±6.43 18,5(8-74)	6981.5	0.001
Öz yönetim becerisi	45.88±9.05 47(17-102)	42.67±6.43 43(17-60)	7465	0.002
Bilimin temel kavramlarını tanıma becerisi	26.46±5.32 28(13-68)	24.79±4.98 26(7-35)	8011	0.023
Temalarla ilgili temel kavramları tanıma	3.88±0.73 4(2-5)	3.71±0.75 4(2-5)	8289	0.040

N (Evet: 187, Hayır: 102)

Tablo 35’te öğretmenlerin maddelere verdikleri yanıtlar, öğretmenlerin yeni program hakkında bilgilendirilme durumlarına göre incelenmiş, kaynakları etkin kullanma becerisi ($p= 0.001$), güvenlik ve korumayı sağlama becerisi ($p= 0.001$), öz yönetim becerisi ($p= 0.002$), bilimin temel kavramlarını tanıma becerisi ($p= 0.023$) ve temalarla ilgili temel kavramları tanıma ($p= 0.040$) ile ilgili maddelerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 35 incelendiğinde, “Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi” ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiş ve yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (15), bilgilendirilmeyen (14) gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında kurs, seminer vb. yollarla bilgilendirilen

öğretmenlerin, bilgilendirilmeyen öğretmenlere göre, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi”ni kazandırmada daha etkili buldukları görüşünde oldukları söylenebilir.

Tablo 35’te yer alan, “Öz Yönetim Becerisi” ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiş ve yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (47), bilgilendirilmeyen (43) gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, bilgilendirilmeyenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Öz Yönetim Becerisi”ni kazandırmada daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 35 incelenmeye devam edildiğinde “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiş ve yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan değerinin (28), bilgilendirilmeyen (26) gruba göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, bilgilendirilmeyenlere göre Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını “Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma” becerisini kazandırmada daha etkili buldukları söylenebilir.

Tablo 35’te yer alan, “Temalar İle İlgili Temel Kavramları Tanıma” ile ilgili maddeye verilen yanıtlar, yenilenen program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelenmiş ve yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların medyan (min-max) değerleri 4(1-5) aynı olmasına rağmen, yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin ilgili maddeye verdikleri yanıtların ortalamasının ($\bar{X}$ =3.88), bilgilendirilmeyen ($\bar{X}$ =3.71) gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgulara dayalı olarak yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi

kazanımlarını, “Temalar ile İlgili Temel Kavramları Tanıma” becerisini kazandırmada, bilgilendirilmeyen gruba göre, daha etkili buldukları yorumu yapılabilir.

Tablo 35’te yer alan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; Hayat Bilgisi dersine özgü becerilere ait maddelere verilen yanıtlar, yeni program hakkında bilgilendirilme durumuna göre değerlendirilmiş ve maddelerin tamamında bilgilendirilenler lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. Bulgular; yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, derse özgü becerileri kazandırmada daha etkili etkili buldukları göstermektedir. Alak ve Nalçacı (2012) tarafından Hayat Bilgisi öğretim programı öğelerini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlayan araştırmasında, öğretmenlerin program geliştirme ile ilgili hizmet içi eğitim almalarının, programı daha iyi tanımalarına yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulardan yola çıkarak; program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, programı hedefleri kazandırma konusunda daha etkili buldukları ve programla ilgili daha olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular. Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin olarak, “Yenilenen Hayat Bilgisi dersi programının ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırma konusunda öğretmenlerin önerileri/ görüşleri nelerdir?” problemine uygun olarak öğretmenlere anketin üçüncü bölümünde yer alan, üç adet açık uçlu soru yöneltilmiş ve bu sorulara verilen yanıtlara ait tablo ve örnekler, Tablo 36 ve 37’de gösterilmiştir.

Tablo 36

“Ortak Becerilerin Kazandırılmasına Dair Görüşleriniz Nelerdir?” İfadesine Ait Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları

Ortak Becerilerin Kazandırılmasına Dair Öğretmenlerin Görüşleri	f	%
Aile Desteği ve İşbirliği	12	17.1
Zamanı Arttırma	11	15.7
Farklı Etkinlikler Planlama	9	12.9
Teknolojik Araçları Kullanma (CD-Film)	8	11.4
Hizmet İçi Eğitim Faaliyetleri Planlama	3	4.3
Farklı Okul ve Kurumlarda Gözlem Yapma	5	7.1
Oyun- Drama Kullanımı	6	8.6
Yaşamla İlişkilendirme	13	18.6
Sınıf Mevcutlarının Azaltılması	3	4.3
Toplam	70	100

Tablo 36 İncelendiğinde, ilgili soruyu yanıtlayan öğretmenlerin %18,57’ü “Yaşamla İlişkilendirme”nin, %17,14’ü “Aile Desteği ve İşbirliği”nin, %15,71’i “Zamanı Arttırma”nın, %12,85’i “Farklı Etkinlikler Planlama”nın, %11,42’si “Teknolojik araçları kullanma”nın, %8,57’si “Oyun-Drama Kullanımı”nın, %7,14’ü “Farklı Okul ve Kurumlarda Gözlem Yapma”nın, %4,28’i “Hizmet İçi Eğitim Faaliyeti Planlama”nın ve %4,28’i de “Sınıf Mevcutlarının Azaltılması”nın, ortak becerilerin kazandırılmasında etkili olabileceği konusunda görüş belirtmiştir. Öğretmenler en çok yaşamla ilişkilendirme kavramı üzerinde görüş belirtmişlerdir. Bu bulgu, yeni programının dayandığı temel yaklaşım olan yapılandırmacı kuramın, bireyin öğrendiklerini günlük yaşama aktarabilmesi gerekliliğine uygun olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin ilgili soruya verdikleri yanıtlara ait örnekler şunlardır:

Ö1: *Ortak becerilerin kazandırılmasının daha etkili ve kalıcı olması için öğrenci sayıları 20’den fazla olmaması gerekir. Programların daha esnek ve zaman dilimi açısından*

daha geniş zamanı kapsamaması gerekir. Programların daha esnek ve zaman dilimi açısından geniş zamanı kapsamaması gerekir. Programların yoğun olması yetiştirme, kaygısı ve sınıfların kalabalık olması becerilerin kazandırılmasında yeterli olmuyor.

Ö2: Ortak becerileri kazandırabilmek için bilgiyi kitaptan çıkarıp hayata uyarlamamız gerekir. Bu da daha az öğrenci daha çok materyal ve uygulama alanları ile olur.

Ö3: Aile ile işbirliği yapılmalı. Aileler çocukların becerileri ve yapabilecekleri konusunda bilgilendirilmeli.

Ö4: Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri fark edilip grup çalışmasına yönlendirilmeliler. Yaparak- yaşayarak öğrenebilecekleri etkinlikler planlanmalıdır.

Ö5: Öğretmenlere konu ile ilgili hizmet içi eğitim verilmelidir.

Ö6: Ortak becerilerin kazandırılmasında teknolojik sunumların yanında yaparak- yaşayarak öğrenmeyi sağlayacak metotları yerinde kullanmak kalıcı öğrenmeyi sağlar. Örneğin; T.S.E. damgasını son kullanma tarihi, garanti belgesi vb. öğrenci bir alışveriş merkezinde görerek, yaşayarak yaparsa görsel eğitimden daha faydalı olacaktır. Sağlıkla ilgili temalar buna göre işlenmeli ve özgüven geliştirilmelidir.

Ö7: Öğrencilerin ilgisini çekecek etkinlikler planlanmalı ve drama etkin olarak kullanılmalıdır.

Ö8: Kaynak kitaplarla birlikte becerileri kazanmaya yönelik CD ve filmler, materyaller, oyunlar gönderilmeli.

Ö9: Kardeş okullarda eğitim görme, grup olarak çalışmaya yönelik uygulamaların arttırılması gerekir.

Ortak becerilerin kazandırılmasına ilişkin görüş belirten sınıf öğretmenleri, öğrencilerin becerileri kazanmasında en çok; yaşamla ilişkilendirme ile aile desteği ve işbirliğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu, Semerci ve Yelken (2010) tarafından yapılan ilköğretim programındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmada; temel becerilerin kazandırılmasında etkinlikler sınırlı olduğu için yaparak-yaşayarak öğrenmenin sağlanamayacağı, temel becerilerin aile desteği olmadan kazandırılmayacağı, bu becerilerin kazandırılmasında çevre, veli, okul ve öğretmen işbirliğinin önemli olduğu belirten çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 37

“Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilerin Kazandırılmasına Dair Görüşleriniz Nelerdir?” İfadesine Ait Öğretmenlerin Verdikleri Yanıtların Yüzde ve Frekans Dağılımları

Hayat Bilgisi Dersine Özgü Becerilerin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	f	%
Aile ile İşbirliği Yapma	13	13
Zaman Verimli Kullanma	9	9
Yaşamla İlişkilendirme	31	31
Drama- Oyun Kullanma	4	4
Gezi- Gözlem Yapma	12	12
Farklı Kaynaklar (Kitap, CD vb.) Kullanma	9	9
Sınıf Yapısına Uygun Etkinlikler Planlamanın	8	8
Ders Kitaplarını Becerilere Uygun Olarak Düzenleme	5	5
Grupla Öğretim Yönteminin Kullanımı	3	3
Çevrenin Şartlarından Yararlanma	6	6
Toplam	100	100

Tablo 37 İncelendiğinde, ilgili soruyu yanıtlayan öğretmenlerin; %31’i “Yaşamla İlişkilendirme”nin, %13’ü “Aile ile İşbirliği Yapma”nın, %12’si “Gezi-Gözlem Yapma”nın, %9’u “Zamanı Verimli Kullanma”nın, %9’u “Farklı Kaynaklar Kullanma”nın, %8’i “Sınıf

Yapısına Uygun Etkinlikler Planlama”nın, %6’sı “Çevrenin Şartlarından Yararlanma”nın, %5’i “Ders Kitaplarını Becerilere Uygun Olarak Düzenleme”nin, %4’ü “Drama-Oyun Kullanma”nın ve %3’ü de “Grupla Öğretim Yönteminin Kullanımı”nın, Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasında etkili olabileceği konusunda görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin birçoğu yaşamla ilişkilendirmenin, Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmada en etkili faaliyet olacağı konusunda görüş belirtmişlerdir. Bu bulgu, öğretmenlerin ortak becerilerin kazandırılmasında önerdikleri, “yaşamla ilişkilendirme” ifadesini desteklemektedir. Bu soruyu yanıtlayan öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

Ö1: *Günlük hayatla ilişkilendirilmelidir.*

Ö2: *Örnekler mümkün olduğunca somutlaştırılmalı ve hayatın içinden olmalı. Drama yöntemine geniş bir şekilde yer verilmelidir.*

Ö3: *Teknolojik araçların daha fazla kullanılması gerekir.*

Ö4: *Grup çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Öğrenciler öğrendikleri bilgileri yaşamlarına aktarabilmelidir. Bu yüzden dersler öğrencinin yaşadığı çevreye uygun olarak işlenebilir.*

Ö5: *Sözlü anlatımdan daha fazla uygulamaya dönük etkinlikler yapılmalıdır.*

Ö6: *Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasında öğrenci odaklı olma, yaparak-yaşayarak öğrenmenin, çevre etkeninin önemli olduğunu düşünüyorum.*

Ö7: *Bu yaş çocuğu becerileri kazanırken oyun oynarsa daha verimli oluyor. Oyun ve drama ile ilgili beceriler daha rahat kazanıyor.*

Ö8: *Çevreden örnekler verilmeli. Özellikle Hayat Bilgisi dersinin sınıfta değil de çevre incelemeleri ile daha ilgi çekici hale getirilmelidir.*

Ö9: *Uygulama yapabilme, günlük hayatla ilişkilendirme, günlük hayata aktarabilmek.*

Ö10: *Öğrencilere iyi örnekler sunma.*

Ö11: *Bol bol gezi yapılmalı ve yerinde gözlem yapılmalıdır.*

Hayat Bilgisi dersine ait becerilerin kazandırılmasına ilişkin görüş belirten sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu, öğrencilerin becerileri kazanmasında yaşamla ilişkilendirmenin önemine dikkat çekmişlerdir. Hayat Bilgisi dersine özgü beceriler; öğrencilerin becerileri günlük hayatta kullanabileceği, uygulama alanı bulabilecekleri, kısaca yaşama aktarabileceği bir öğrenme ortamında daha kolay kazandırılabilir. Sönmez (2005), Hayat Bilgisi dersinin, doğal, toplumsal, sanatsal, çağdaş düşünce ve değerlerin bileşkesinden oluştuğunu belirtirken; öğrencinin içine yaşadığı ortamı, Hayat Bilgisi dersinin kapsamını etkileyen önemli değişkenlerden biri olarak ele alınabileceğini vurgular. Buradan yola çıkarak öğrenci Hayat Bilgisi dersinde kazandığı becerileri yaşadığı ortamda kullanacağından öğrenme sürecinin de yaparak-yaşayarak öğrenebilmeye uygun şekilde planlanması gerektiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, “Başka belirtmek istediğiniz hususlar var ise yazınız” ifadesini genel olarak becerilerin kazandırılmasında yaşanan sorunlardan ve beceri kazandırmada uygulanabilecek yöntemlerden bahsederek yanıtlamışlardır. Becerilerin kazandırılmasında; ders kitaplarının yetersizliği, Hayat Bilgisi programının genel yapısı, okulların eşit imkanlara sahip olamaması, ders saatlerinin sınırlı oluşu ve öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar sorun olarak görülmektedir. Öğretmenler, ortak ve derse özgü becerilerin kazandırılması ile ilgili görüşlerini belirttikleri diğer iki soruya paralel olarak, aile ile işbirliğine, uygulama yapabilmenin önemine, zamanı verimli kullanmanın önemine, öğretmenlerin eğitimine ve eğlenceli etkinliklerin artırılmasının önemine dikkat çekmişlerdir. Bu soruyu yanıtlayan öğretmenlerin, yanıtlarından bazıları şu şekildedir:

Ö1: Köy okullarında, Hayat Bilgisi dersi konuları ne kadar günlük hayattan olsa da soyut kalıyor. Öğrencilerin çevre ile etkileşimi sınırlı olduğu için farklı düşünceleri zor oluyor.

Ö2: Kitapların konularının hepsi etkinlik üzerine kurulmuş. Bilgiye yer verilmesini isterim. Konular belirli gün ve haftalar ile bir bütünlük içinde olursa daha iyi olur.

Ö3: Bazıları hayata 1-0 önde başlıyor. Bazı öğrencilerin her türlü imkanları var iken bazı öğrencilerin hiçbir araştırma kaynağı, sosyal etkileşim olanağı olmuyor. Öğrenci başarısında sosyo- ekonomik yapı başarıyı da etkiliyor.

Ö4: Ders kitaplarının yetersiz olduğunu düşünüyorum.

Ö5: Okul, veli, öğrenci ve öğretmen birlikteliği mutlaka sağlanmalıdır. Ders kitaplarının öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesi gerekir.

İlgili soruya verilen yanıtlar incelendiğinde, becerilerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi ve uygulama alanı yaratılmasının önemine dikkat çekildiği görülmektedir. Beceri kazandırmanın okulda başlayıp okulda biten bir süreç olmadığı, öğretmen ve veliler arasındaki iletişim ve işbirliği ile öğrencilerin becerileri geliştirebileceği fırsatlar yaratılmasının gerekliliği, bunun yanında eğitim-öğretim sürecinde en fazla kullanılan materyal olan ders kitaplarının programın öngördüğü becerileri kazandırma ve geliştirmeye fırsat verecek şekilde düzenlenmesi gerekliliği katılımcıların önemle belirttiği gereklilikler olarak görülmektedir.

Bölüm V

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma

Araştırmaya katılan öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını en çok “Eğlenme Becerisi”ni ($\bar{X} = 4.01$), en az ise “Kariyer Planlama Becerisi”ni ($\bar{X} = 3.35$) kazandırmada etkili bulmuşlardır. Öğretmenlerin anketin hem genel beceriler hem de özel becerilerle ilgili bölümüne verdikleri yanıtların genel ortalaması 3,50’den yüksek çıkmıştır. Bu bulgulara göre öğretmenlerin, yeni Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, programda yer alan genel ve derse özgü becerileri kazandırmada, iyi düzeyde etkili buldukları söylenebilir. Benzer araştırma sonuçları incelendiğinde, Kayalar (2007) “İlköğretim 1., 2., 3. sınıf Hayat Bilgisi Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Kars İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde, araştırmaya katılan öğretmenler, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını ortak becerileri kazandırmada yeterli bulmuşlardır. Narin (2007) tarafından yapılan, “İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde vatandaşlık becerileri olarak belirlenen 17 tane beceri, öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmiş, öğretmenler genel olarak Hayat Bilgisi programını vatandaşlık becerilerini kazandırmada yeterli bulmuşlardır. Uğur (2006) tarafından yapılan “2005 İlköğretim 1.,2. ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde, öğretmenlerin programın beceri ve kazanım boyutuna ilişkin görüşleri olumlu yönde olmuştur. Tuncer’in (2009) “İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışması, 3. sınıf Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanım ve beceri boyutunun, öğretmen görüşlerine dayalı olarak, yeterliliğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, 3. sınıf Hayat Bilgisi programının

beceri ve kazanım boyutunu “kısmen” yeterli bulmuşlardır. Gülener (2010) tarafından yapılan “Hayat Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında becerilerin kazanımlarla örtüştüğü ve kazanımların becerileri geliştirici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin anket maddelerine verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde “bilgi teknolojilerini kullanma becerisi” puanı bakımından erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulgu, Karaman ve Kurfalı'nın (2008) sınıf öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerini öğretim amaçlı kullanım düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmasında; erkek öğretmenlerin, bayan öğretmenlere göre göre bilgi ve iletişim teknolojilerini daha fazla öğretimsel amaç için kullandıkları sonucunu destekler niteliktedir. Araştırmanın bulguları görev yapılan yerleşim birimi değişkeni açısından incelendiğinde, il merkezinde görev yapan öğretmenlerin bilgi teknolojilerini kullanma beceri puanının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılığın nedeni olarak, il merkezinde görev yapan öğretmen ve öğrencilerin bilgi teknolojilerine ulaşımının daha kolay olmasının, programın öngördüğü beceriyi kazandırmada kolaylaştırıcı etki sağladığı düşünülmektedir. Bulgular mesleki kıdem değişkeni açısından incelenmeye devam edildiğinde, 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenlerin; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, güvenlik ve korumayı sağlama, öz yönetim ve tema ile ilgili temel kavramları tanıma beceri puanı bakımından 6-10 ve 11-15 yıl arası görev yapan öğretmenler arasında 16-20 yıl arası görev yapan öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Bulgular incelenmeye devam edildiğinde, 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenlerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, iletişim, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma ve bilimin temel kavramlarını tanıma beceri puanı bakımından diğer gruplar ile mesleki kıdem puanı bakımından 21 ve daha fazla yıl görev yapan öğretmenler lehine anlamlı farklılık

bulunmuştur. Bu farklılığın nedeninin, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin programı daha işlevsel ve etkili kullanmalarına etki etmesi olduğu düşünülmektedir. Bulgular eğitim durumu değişkeni açısından incelenmiş, lisansüstü eğitim alan öğretmenler yeni Hayat Bilgisi programını, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, öz yönetim ve bilimin temel kavramlarını tanıma becerisini kazandırmada farklı eğitim basamaklarından mezun öğretmenlere göre daha az etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular, yeni program hakkında bilgilendirilme durumuna göre incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenler, Hayat Bilgisi kazanımlarını; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, Türkçe’yi doğru, etkili ve güzel kullanma, karar verme, kaynakları etkin kullanma, güvenlik ve korumayı sağlama, öz yönetim, bilimin temel kavramlarını tanıma ve temalar ile ilgili temel kavramları tanıma becerisini kazandırmada daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara dayalı olarak program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, programa karşı daha olumlu düşünceye sahip oldukları, programı daha iyi tanıyıp daha etkili kullandıkları söylenebilir. Bu bulgulara benzer şekilde, Karaca ve Ocak (2011) tarafından yapılan, “Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Becerilere Uygunluk Düzeyinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örnekleme)” adlı çalışmada, seminer çalışmalarından yeterince yararlanan öğretmenlerin ders kitaplarını genel ve özel becerileri kazandırmada daha etkili buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Alak (2011) tarafından yapılan, “Hayat Bilgisi Öğretim Programı Öğelerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında bir veya daha fazla hizmet içi eğitim alan öğretmenler, hiç almayanlara göre programın kazanım boyutuna dair daha olumlu görüş bildirmişlerdir.

Araştırmanın nitel bulguları incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenler, ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasında, en çok becerilerin yaşamla ilişkilendirilmesi kavramı üzerinde durmuşlardır. Bu bulgu becerilerin öğrenme süreci içinde

kavranılan, geliştirilen ve yaşama aktarılan yetenekler olduğunu doğrular niteliktedir. Yaşama aktarılmayan, farklı durumlarda kullanılmayan beceriler zamanla geriler veya körelir. Birey yetenekleri ölçüsünde kazandığı beceriyi yaşama aktarırsa becerilerin gelişimi süreklilik kazanır.

Sonuç

2005 yılında uygulamaya konan yeni Hayat Bilgisi programındaki kazanımların, ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğini, öğretmen görüşlerinden hareketle belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları şunlardır:

Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, ilköğretim programındaki ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerileri kazandırmadaki etkililiği hakkında öğretmen görüşleri incelendiğinde;

1. Öğretmenlerin genel olarak Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada iyi düzeyde etkili buldukları,
2. Cinsiyet değişkeni açısından araştırmaya katılan erkek öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi”ni kazandırmada, bayan öğretmenlere göre daha etkili buldukları,
3. Görev yaptıkları yerleşim birimine göre, il merkezinde görev yapan öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, “Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi”ni kazandırmada daha etkili buldukları,
4. Mesleki kıdem durumu açısından, mesleki kıdemi 16-20 arasında bulunan öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada daha etkili buldukları,
5. Öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyi değişkeni açısından aralarında anlamlı bir fark olmadığı,

6. Mezun oldukları eğitim basamakları açısından, lisansüstü eğitim basamağı mezunu öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada genel olarak etkisiz buldukları,

7. Yeni program hakkında bilgilendirilen öğretmenlerin, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını, ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada daha etkili buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ayrıca açık uçlu sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde; öğretmenlerin, ortak ve derse özgü becerilerin kazandırılmasında; yaşamla ilişkilendirmenin, aile desteği ve işbirliğinin daha etkili olabileceği görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak öğretmenlere, ailelere, araştırmacılara, eğitim yöneticileri ve program hazırlayıcılarına yönelik olarak belirlenen öneriler bulunmaktadır.

Öğretmenlere yönelik öneriler:

1. Velilere yönelik, yeni program ve öğrencilere kazandırılması gereken beceriler ile ilgili kurs, seminer vb. etkinliklerin düzenlenmesi, programın kazandırmayı amaçladığı becerileri kazandırmada etkili olabilir.

2. Öğrencilerin, becerileri kazanabileceği, geliştirebileceği ve gerçek yaşamın farklı problemlerini çözmeye kullanabileceği öğrenme-öğretme etkinliklerinin planlanması ve uygulanması uygun olabilir.

Ailelere Yönelik Öneriler:

1. Aile ve öğretmenler ile işbirliği yaparak öğrencilerin becerileri kazanıp geliştirebilecekleri uygun ortamlar sağlanmasına katkıda bulunabilirler.

2. Aileler, beceri kazanmanın bir süreç olduğunu, her bireyin hazırbulunuşluğuna uygun olarak becerileri farklı zaman ve nitelikte kazanabileceğini unutmayarak, öğrencileri desteklemelidirler.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

1. Bu araştırma, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının, ortak ve derse özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğini öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma, veli ve yöneticilerin görüşlerine, sınıf içi gözlemlere dayalı olarak farklı bölgedeki okullarda tekrarlanabilir.

Eğitim Yöneticileri ve Program Hazırlayıcılara Öneriler:

1. Yeni ilköğretim Programı'nın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlere yönelik programı tanıttak kurs, seminer gibi hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi ve bu faaliyetlerde kuramsal bilginin yanında uygulamaya dönük, farklı etkinlik örneklerinin de yer alması becerileri kazandırmayı kolaylaştırabilir.

2. Ders kitaplarının becerileri geliştirici nitelikte düzenlenmesi ve örnek etkinliklerin çoğaltılması uygun olabilir.

3. Öğretim sürecinde kullanılan materyallerin, becerileri geliştirici nitelikte, çeşitliliği ve niteliğinin artırılması ortak ve Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Bölüm VI
Kaynakça ve Ekler
Kaynakça

- Alak, G. (2011). *Hayat Bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Alak, G. ve Nalçacı, A. (2012). Hayat Bilgisi programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. (33), 25- 35.
- Baysal, N, Z. (2006). Hayat Bilgisi toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (ss. 2-21). Ankara: Pegem Akademi.
- Baysal, N. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler programlarının felsefi temelleri. A. Tanrıoğen (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi* (ss. 55- 74). İstanbul: Lisans yayıncılık.
- Bektaş, M. (2009). Hayat ve Hayat Bilgisi Dersi. S. Öğülmüş (Ed.). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (ss. 2- 13). Ankara: Pegem Akademi.
- Bektaş, M. (2009). Hayat Bilgisi dersinin dünü bugünü. S. Öğülmüş (Ed.). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (ss. 14- 32). Ankara: Pegem Akademi.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2005). Türk eğitim düşüncesi tarihi. Ankara: Anı yayıncılık.
- Binbaşıoğlu, C. (2009). Hayat Bilgisi dersi öğretim programının tanıtımı. S. Öğülmüş (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (ss. 33-60). Ankara: Pegem Akademi.
- Bümen, N. T. (2010). Çoklu zeka kuramı ve eğitim. Ö. Demirel (Ed.) *Eğitimde yeni yönelimler* (ss. 1-38). Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, C. (2003). A Constructivist Approach to Teaching: Implications in Teaching Computer Networking. *Information Technology, Learning and Performance Journal*. 21(2).17-22.
- Çetin, P. (2011). *İlköğretimde Hayat Bilgisi dersinde probleme dayalı öğrenme yöntemi uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ürünlerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Demir, S. (2007). *İlköğretim Okulu Hayat Bilgisi Dersi Programının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi* (Kayseri İli Örneği). (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi. Malatya.
- Demirel, Ö. (2011). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirkaya, H. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler programında içerik ve kazandırılacak beceriler. A. Tanrıoğen (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi* (ss. 75- 116).
- Dündar, Ş. (2002). İlköğretim okullarında Hayat Bilgisi dersi programlarının tarihsel gelişimi. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 2(1), 1- 10.
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, 167-173.
- Gülener, S. (2010). *Hayat Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi* (Şanlıurfa İli Örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Üniversitesi. Erzincan.
- Güleryüz, H. (2008). *Hayat Bilgisi öğretimi ve programı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güngördü, E. (2002). İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi. Ankara: Nobel yayınları.
- Güven, B., Işık, H. ve Apaydın, B. (2005). Hayat Bilgisi dersi amaçlarının demokratik davranışlar açısından incelenmesi. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-13.
- Hezen, E. (2009). İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun öğelerinin öğretim programında yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğu (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hotaman, D. (2008). *Yeni ilköğretim programının kazandırmayı öngördüğü temel becerilerin öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kabapınar, Y. (2009). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- Karabağ, G. (2006). Hayat Bilgisi Öğretim Programı. C. Öztürk (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (ss. 52- 71). Ankara: Pegem Akademi.

- Karabağ, G. (2009). Hayat Bilgisi dersinin tarihçesi. B. Tay (Ed.). *Hayat Bilgisi öğretimi* (ss. 1- 20). Ankara: Maya Akademi.
- Karabıyık, E. (2006). *İlköğretim Hayat Bilgisi 3 öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: Evren Yayıncılık.
- Karaca, N., H. (2008). *İlköğretim Hayat Bilgisi ders kitaplarının 2005 Hayat Bilgisi ders programında yer alan becerileri uygunluk düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Afyonkarahisar ili örnekleme)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Karaca, N, H. Ve Ocak, G. (2011). Hayat Bilgisi ders kitaplarının becerilere uygunluk düzeyinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 4(1), 108- 125.
- Karaman, M, K, Kurfallı, H.(2008). Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Öğretim Amaçlı Kullanım Düzeyleri. *Kuramsal Eğitimbilim*.1(2), 43-56.
- Kayalar, D. (2007). *İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf Hayat Bilgisi ders programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Kars ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Kıncal, R., Y. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MEB. (2009). İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Nalçacı, A. (2009). Hayat Bilgisi dersi öğretim programı. B. Tay (Ed.). *Hayat Bilgisi Öğretimi* (ss. 21- 48). Ankara: Maya Akademi.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özbilen, F., M. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterlilikleri hakkındaki görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

- Özdemir, S, M. (2011). Hayat Bilgisi ders programının değerlendirilmesi. L. Küçükahmet (Ed.). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (ss. 248- 267). İstanbul: Nobel yayın dağıtım.
- Özden, Y. (2006). *2004 Hayat Bilgisi pilot programının 1998 Hayat Bilgisi programı ile karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Özer, M., A. (2005). Etkin öğrenmede yeni arayışlar: İşbirliğine dayalı öğrenme ve buluş yoluyla öğrenme. *Bilig Dergisi*, Güz(35), 105- 131.
- Saracalaoğlu, S., Serin, O. ve Bozkurt, N. (2001). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencilerinin problem çözme becerileri başarıları arasındaki ilişki. *M. Ü. Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 121- 134.
- Savery, J.ve Duffy, T. M. (1995). Problem Based Learning: An instructional model and its constructivist framework. *Educational Technology*. (35), 31-38.
- Semerci, N. ve Yelken, T., Y. (2010). İlköğretim programındaki ortak temel becerilere ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*.
- Sevim, O. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının işbirlikli çalışma sürecine ilişkin tutum ve düşünceleri: Atatürk Üniversitesi örneği. *Gazi Türkiyat Dergisi*, Güz(9), 105- 131.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat Bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahinel, M. (2010). Etkin öğrenme. Ö. Demirel (Ed.). *Eğitimde yeni yönelimler*. (ss. 150- 166). Ankara: Pegem Akademi.
- Şimşek, S. (2005). *Örnek olaya dayalı öğretimin ilköğretim Hayat Bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Tay, B. (Ed.) (2009). *Hayat Bilgisi öğretimi*. Ankara: Maya Akademi.
- TDK, *Büyük Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 10 Ekim 2014 tarihinde edinilmiştir.

- Turan, M. (2012). *İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi* (Balıkesir İli Örneği) (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi. Balıkesir.
- Uğur, T. (2006). *2005 İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıflar Hayat Bilgisi dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri (Uşak ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yanpar, T. (2006). Etkili ve anlamlı öğrenme için kuramsal yaklaşımlar ve yapılandırmacılık. C. Öztürk (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (ss. 112-147). Ankara: Pegem Akademi.
- Yasavur, H. (2013). *İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları (Malatya ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.

Ekler

Ek A: Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
 İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.17.00.20.02-311/
 Konu : Anket Uygulaması.

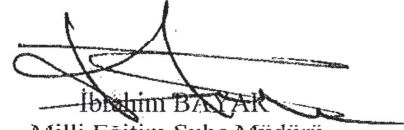
10.08.2012* 16942

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın
 23.08.2012 tarihli ve 9229 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Başar BARLAS tarafından, "Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırmadaki Etkinliğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi" konulu araştırma kapsamında, 15 Ekim-31 Aralık 2012 tarihleri arasında Merkez ve ilçelerdeki ilköğretim kurumlarının I. Kademesi ve birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlere anket yapılması, ilgi yazıyla teklif edilmekte olup; Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; olurlarınıza arz ederim.

 İbrahim BAYAR
 Milli Eğitim Şube Müdürü

 OLUR.
 .../10/2012
 Dr. Şaban KARATAŞ
 Milli Eğitim Müdürü

Ek A : Devamı

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Başar BARIAS
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Merkez ,Ezine, Bayramiç,Biga,Ayvacıık,Lapseki,Bozcaada,Gelibolu,Çan
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Birleştirilmiş Sınıflı İlkokullar,İlköğretim Okulları 1. Kademe
Araştırmanın konusu	Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırmadaki Etkiliğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Tez Önerisi
Veri toplama araçları	Anket
Görüş istenilecek Birim/Birimler	Sınıf öğretmenleri
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	

KOMİSYON

02/10/2012
Komisyon Başkanı
İbrahim BAYAR

Üye
Zekiye KILIÇ

Üye
Serap GENÇ

Ek B: Anket Formu

Değerli Meslektaşım,

Aşağıda yer alan veri toplama aracı, 2005 yılında uygulamaya konan yeni ilköğretim programında yer alan 9 adet ortak ve 5 adet Hayat Bilgisi dersine ait beceriyi kazandırmada, Hayat Bilgisi dersinin ne derece etkili olduğunu görüşlerinize dayalı olarak belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Birinci bölümde yer alan kişisel bilgilerinizi, size uygun kutucuğa (X) olarak işaretleyebilirsiniz. İkinci Bölümde yer alan ilk dokuz beceri bütün programın kazandırması beklenen ortak becerilerdir. Son beş beceri ise Hayat Bilgisi dersinde kazandırılması beklenen becerilerdir. Bu bölümde sizden istenen Hayat Bilgisi ortak ve derse özgü becerileri kazandırmada size göre ne derece etkili olduğunu 'Çok İyi' den 'Hiç' derecesine kadar verilen sınırlar içinde her bir beceri alanı için yalnızca bir (X) işaretleme yaparak yanıtlanmanızdır.

Bu veri toplama aracının sonuçları, sadece Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Eğitim Bilimleri Enstitüsü' de yapılmakta olan yüksek lisans tezinde bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Kimlik bilgileriniz kimse ile paylaşılmayacaktır. Düşüncelerinizin doğru olarak ortaya konulması son derece önemlidir.

Veri toplama aracını yanıtlayarak verdiğiniz katkıya teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

e-posta : basarbarlas@hotmail.com

BAŞAR BARLAS

Tel : 05446860963

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Sınıf Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi

Sınıf Öğretmeni

Ek B: Devamı**I.KİŞİSEL BİLGİLER**

1.Cinsiyet: Bay ( ) Bayan( )

2.Görev Yaptığınız Yerleşim Birimi:

Köy ( ) Belde ( ) İlçe Merkezi ( ) İl Merkezi ( )

3.Mesleki Kıdeminiz:

0-5 Yıl ( ) 6-10 Yıl ( ) 11-15 Yıl ( ) 16-20 Yıl ( ) 21 Yıl ve Üzeri( )

4.Okuttuğunuz Sınıf:

1. Sınıf ( ) 2. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) Birleştirilmiş Sınıf ( )

5.Eğitim Durumunuz:

Lisans ( ) Formasyon ( ) Eğitim Enstitüsü ( )

2+2 Lisans Tamamlama Programı ( ) Lisansüstü ( )

Diğer (Belirtiniz):.....

6.Yenilenen programlarda yer alan ortak beceriler konusunda bilgilendirildiniz mi?

EVET ( )

HAYIR ( )

Ek B: Devamı

BECERİLER		KAZANDIRMA DÜZEYİ				
		Çok İyi	İyi	Orta	Az	Hiç
1	Eleştirel Düşünme Becerisi					
2	Yaratıcı Düşünme Becerisi					
3	Araştırma Becerisi					
4	İletişim Becerisi					
5	Problem Çözme Becerisi					
6	Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi					
7	Girişimcilik Becerisi					
8	Türkçeyi Doğru,Doğru,Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi					
9	Karar Verme Becerisi					
10	Kaynakları Etkin Kullanma Becerisi					
10.1.	Zaman,Para ve Materyal Kullanma Becerisi					
10.2.	Bilinçli Tüketici Olma Becerisi					
10.3.	Çevre Bilinci Geliştirme ve Çevredeki Kaynakları Etkili Kullanma Becerisi					
10.4.	Planlama ve Üretim Becerisi					
11	Güvenlik ve Korumayı Sağlama					
11.1.	Sağlık Güvenlik Kurallarına/Prosedürlerine Uyma					
11.2.	Doğal Afetlerden Korunma					
11.3.	Trafikte Güvenliğini Sağlama					
11.4.	Hayır Diyebilme					
11.5.	Sağlığını Koruma					
12	Öz Yönetim					
12.1.	Etik Davranma Becerisi					
12.2.	Eğlenme Becerisi					
12.3.	Öğrenmeyi Öğrenme					
12.4.	Amaç Belirleme Becerisi					
12.5.	Kendini Tanıma ve Kişisel Gelişimini İzleme Becerisi					
12.6.	Duygu Yönetimi Becerisi					
12.7.	Kariyer Planlama Becerisi					
12.8.	Sorumluluk Becerisi					
12.9.	Zamanı ve Mekanı Doğru Algılama Becerisi					
12.10.	Katılım,Paylaşım,İş Birliği ve Takım Çalışması Yapma Becerisi					
12.11.	Liderlik Becerisi					
12.12.	Farklılıklara Saygı Duyuma Becerisi					
13	Bilimin Temel Kavramlarını Tanıma					
13.1.	Değişim					
13.2.	Etkileşim					
13.3.	Neden-Sonuç İlişkisi					
13.4.	Değişkenlik/Benzerlik					
13.5.	Karşılıklı Bağımlılık					
13.6.	Süreklilik					
13.7.	Korunum					
14	Temalarla İlgili Temel Kavramları Tanıma (Okul Heyecanım,Benim Eşsiz Yuvam ve Dün,Bugün,Yarın temalarındaki kavramları doğru ve yerinde kullanma, kavramlarla ilgili hikaye yazma vb.)					

Ek B: Devamı

BÖLÜM III

1. Ortak becerilerin kazandırılmasına ilişkin önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Hayat Bilgisi dersine özgü becerilerin kazandırılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Başka belirtmek istediğiniz hususlar var ise yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

